

Acta Politica Polonica

nr 1/2025 (59)

Rada Naukowa

Fulvio Attinà, University of Catania; Urszula Chęcińska, Uniwersytet Szczeciński; Ali Salih Hamdan, University of Zakho; Tengiz Iremadze, New Georgian University; Artur Kopka, Europa-Universität Viadrina; Agnieszka Łukasik-Turecka, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II; Henri Menudier, Sorbonne Nouvelle; Partha Pratim Basu, Jadavpur University; Walter Rothholtz, Babeş-Bolyai-Universität Klausenburg; Janusz Ruszkowski, Uniwersytet Szczeciński; Bogdan Szajkowski, University of Exeter; Bogdan Szlachta, Uniwersytet Jagielloński; Andrzej Stelmach, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza; Konstanty Adam Wojtaszczyk, Uniwersytet Warszawski; Muzaffer Bimay, Batman University; Marek Górka, Politechnika Koszalińska

Redaktor naukowy

Małgorzata Kamola-Cieślik

Redaktor numeru

Małgorzata Kamola-Cieślik

Redaktorzy tematyczni

lista dostępna na stronie www.wnus.usz.edu.pl/ap

Redaktor statystyczny

Andrzej Dąbrowski

Redakcja językowa i korekta

Elżbieta Blicharska – język polski

Zuzanna Zawadka – język angielski

Recenzenci

lista dostępna na stronie: www.wnus.usz.edu.pl/ap

Skład komputerowy

Karolina Janiak

Adres redakcji

71-004 Szczecin, ul. Krakowska 71–79; e-mail: app@usz.edu.pl

Wersja papierowa czasopisma jest wersją pierwotną

Elektroniczna wersja czasopisma jest dostępna na stronach: www.ap.whus.pl, www.wnus.usz.edu.pl/ap

Streszczenia opublikowanych artykułów są dostępne online w międzynarodowej bazie danych

The Central European Journal of Social Sciences and Humanities <http://cejsh.icm.edu.pl>

Pełne wersje opublikowanych artykułów dostępne są w bazach: CEEOL i Bazhum

© Uniwersytet Szczeciński 2025

ISSN (print): 2451-0432 | ISSN (online): 2719-4388

WYDAWNICTWO NAUKOWE UNIwersytetu SZCZecińskiego

Wydanie I. Ark. wyd. 8,0. Ark. druk. 6,9. Format B5. Nakład 65 egz.

Spis treści

Olagoke Oluwafemi Awotayo, Segun Lakin Oderinde, Kayode Wakili Olawoyin, Abimbola Fikayo Olaniran	
Food security in Nigeria: Challenges and threats	5–19
Dauda Ayodele Morakinyo, Nureni Adekunle Lawal, Aremu Akintunde Akintayo, Ayinla Jamiu Raheem, Theophilus Tobi Onewo	
Globalization and the imperativeness of local development in Nigeria	21–30
Piotr Biegasiewicz	
Prawosławie w Zjednoczonym Królestwie – dziedzictwo historyczne, wyzwania współczesności i kierunki rozwoju	31–49
Jan Maksymilian Kosmowski	
Scena polityczna Królestwa Rumunii w okresie międzywojennym	51–61
Dauda Ayodele Morakinyo, Johnson Olusola Laosebikan, Roseline Moyosore Ojokuku, Nureni Adekunle Lawal	
Administrative Boards and management of Contributory Pension Scheme implementation and welfare of public service retirees in selected states in Southwest Nigeria	63–80
Usamotu Basheer Olalere, Irhue Kenneth Young, Tunde Agara	
An interrogation to the conformity of National Counter-Terrorism Strategy (NACTEST) with the United Nations template	81–89
Paul A. Irabor	
The patterns of banditry in the specific geopolitical region in Nigeria	91–106

Recenzja

Agnieszka Lipska-Sondecka	
Michał Siedziako, Marian Jurczyk (1935–2014). Biografia polityczna szczecińskiej legendy „Solidarności”, Wydawnictwo Europejskiego Centrum Solidarności, Gdańsk 2024, ss. 912	107–109

Food Security in Nigeria: Challenges and Threats

OLAGOKE OLUWAFEMI AWOTAYO

ORCID: 0000-0001-9768-8910

Department of Political Sciences

Osun State University Osogbo, Nigeria,

e-mail: olagoke.awotayo@uniosun.edu.ng

SEGUN LAKIN ODERINDE

ORCID: 0000-0002-3572-8363

Department of Political Sciences,

Osun State University, Osogbo, Nigeria.

e-mail: oderindesegun@yahoo.com

KAYODE WAKILI OLAWOYIN

ORCID: 0000-0003-3384-9492

Department of Political Science and International Relations,

Osun State University Osogbo, Nigeria

e-mail: kayode.olawoyin@uniosun.edu.ng

ABIMBOLA FIKAYO OLANIRAN

ORCID: 0000-0002-2958-376x

Department of Social Studies,

Adeyemi Federal University of Education, Ondo, Nigeria.

e-mail: olaniranaf@acecondo.edu.ng

Keywords

food, insecurity, climate change, Herdsmen, Nigeria

Abstract

Nigeria is currently grappling with a variety of security threats that are undermining its sovereignty. These threats encompass communal and religious conflicts, urban violence, arms smuggling, kidnapping, human trafficking, cybercrime, armed robbery, terrorism, and banditry. Recently, food insecurity and escalating food costs have emerged as new forms of insecurity in Nigeria. This paper employs qualitative methods using secondary sources such as newspapers, internet resources, and existing scholarly works. The findings reveal that rural banditry, clashes between farmers and herdsmen, climate change, and the Russia–Ukraine war are both remote and immediate factors contributing to food insecurity in Nigeria. The paper underscores the implications of food insecurity for achieving Goal 2 of the 2030 Sustainable Development Goals (SDGs). It recommends collaborative efforts across all levels of government to address issues like rural banditry, clashes between farmers and herdsmen, political unrest, and disputes. It also calls for proactive measures to mitigate the effects of climate change and to establish an early warning system to inform farmers. The paper suggests that the Nigerian government should strive to lessen the impact of the Russia–Ukraine war on wheat and fertilizer ingredient imports. It also advocates for an urgent reorientation of herdsmen to adopt modern cattle-rearing methods that are more profitable and healthier.

Introduction

Feeding the world's population, which currently stands at over seven billion, is a significant global challenge (Ayinde, Akinbode & Otekunrin, 2020). In 2019, around 690 million people suffered from hunger due to conflicts, terrorism, lack of human capital, and adverse climate change. Of these, 135 million individuals living in 55 countries and territories experienced severe food insecurity. Africa is home to 73 million of these individuals. Food insecurity is a major problem confronting many African governments. It is driven by factors such as an increase in extreme poverty, high levels of corruption, and frequent conflicts. The global food crisis has also seen a slight uptick due to the destructive activities of terrorists, bandits, and insurgents.

Northern Nigeria, often referred to as the "food basket of Africa," has been adversely affected. The region produces and exports various food products such as onions, peppers, yams, and potatoes. However, farmers have been driven away by terrorists, bandits, and insurgents, leading to abandoned farms (Akinola & Uzodike, 2013). Nigeria has the highest number of extremely poor people globally. Despite this, Nigeria's Global Food Security Index (GFSI) ranking has improved since 2013; in 2019, it ranked 94th out of 113 countries. However, Nigeria continues to grapple with food insecurity issues, particularly in the northeastern and north-central regions, where conflicts/insurgency, kidnapping, armed banditry, livestock rustling, and extreme weather conditions exacerbate the situation.

However, to ensure food security across the states and increase exports, the Nigerian government must intensify efforts to enhance food production and processing activities. According to Oderinde, Akano, Adesina, and Omotayo (2022), Nigeria's food security situation is precarious due to several reasons, including rising energy costs, climate change impacts, and terrorism. These factors influence the cost and accessibility of food in the country. They further explained that rising temperatures, political instability, increasing food prices, and unpredictable energy supply have had concerning effects on the cost, availability, and stability of food sources. For a country with a rapidly growing population like Nigeria, it is crucial to take significant steps to increase food production, mitigate climate change impacts, and improve energy sources. To ensure food security for all its citizens, Nigeria must restructure the essential elements of its food systems and their interconnections.

The activities of terrorists and bandits have severely disrupted social and economic activities in border communities of Nigeria, as well as Cameroon, Niger Republic, and Chad (Olowoselu et al., 2014). This has led to a worsening humanitarian situation in the Lake Chad Basin (Nigeria, Niger, Chad, and Cameroon), with nearly 2.2 million people forcibly displaced in the region (UNHCR, 2016; United Nations, 2015).

It is based on the foregoing that this paper examines the conceptual clarification of food insecurity; impacts of the Ukraine/Russian War on food security in Nigeria; Boko Haram, rural banditry and food insecurity; the effect of Fulani herdsman and farmers' clashes on food insecurity; the hike in food price and food insecurity; violence, politics, and food insecurity in Nigeria; climate change and food insecurity; and food insecurity and Sustainable Development Goals in Nigeria.

Method and materials

The paper employed a qualitative approach. This approach can be used to gather in-depth insights into a problem or generate new ideas for research. It is commonly used in the humanities and social sciences. In this study, the documentary method of data generation was used, and data were obtained from books, journal articles, conference papers, online materials, official documents, and periodicals. The documentary method of data collection allows for a deep understanding of new ideas, and provides an opportunity to have an in-depth study on the variety of security threats that are affecting Nigeria's food security. The documentary study helps to discover knowledge gap(s) in the literature. The data were analysed using a content analytical technique.

Conceptual clarification on food insecurity

Masa and Chowa (2020) note that food insecurity disproportionately impacts adolescents and young adults in Sub-Saharan Africa (SSA). However, research on youth food insecurity in SSA is limited. They further explored the prevalence, associated socioeconomic factors, and the moderating influence of gender on food insecurity among young people. Chronic and acute food shortages are most prevalent in Sub-Saharan Africa due to a shortfall in production and recurring natural and man-made calamities. Drahmeh, Hamid, and Rohana (2019) argue that food insecurity is a significant public health issue worldwide, with malnutrition causing almost 300,000 deaths annually. They identified household food insecurity as the primary risk factor. Over half of all child deaths in Sub-Saharan Africa are attributed, either directly or indirectly, to poor nutritional quality and low food consumption.

Svetlana and Ivanova (2018) identify a fundamental issue that governs human existence: the disparity between plenty of food for some and malnutrition for others. They argue that ensuring food security requires a joint effort involving politics, agriculture, and logistics for delivering goods. Despite numerous UN programs and cooperative efforts to alleviate hunger, only temporary local gains have been achieved. Studies have shown that Nigeria's population has increased significantly from 33 million in 1950 to approximately 192.3 million currently. This remarkable population growth has put tremendous pressure on the land and water resources used by farmers and pastoralists. As a result, transhumance routes have been blocked, grazing ground has been lost to agricultural development, and the greater southward movement of pastoralists has caused friction with local communities (FAO et al., 2019).

Rattan (2007) estimates that the global population has grown from 2–10 million at the onset of settled agriculture, approximately 10–12 millennia ago, to 6.5 billion in 2006. It is projected to stabilize at 10–12 billion by 2100. The majority of this future population growth will occur in developing nations, where a significant portion of the world's population currently grapples with severe resource constraints and food insecurity. This rapid population growth has led to a significant conversion of natural ecosystems to agricultural land uses, particularly between 1700 and 2000. This includes the conversion of savanna, grassland, steppe, forest, and woodland. The area used for grazing land also expanded significantly. Agricultural expansion and intensification through

ploughing, irrigation, and chemical use have exacerbated soil degradation problems, which are estimated to affect 1,966 MHA globally. A large portion of this degradation is caused by water and wind erosion. This has also increased the area of irrigated land to about 280 MHA, or 19% of the total cropland area, using 18,200 km³ of water for evapotranspiration, or 26% of the total terrestrial evapotranspiration.

Despite an increase in global population, agricultural yields saw a dramatic increase in the second half of the 20th century, leading to an increase in global food output per person. However, between 2000 and 2025, the demand for cereals is projected to increase globally at a pace of 1.3% per year. This necessitates an increase in the mean grain yield of these cereals, particularly in emerging nations. Nigeria has been heavily dependent on oil for its foreign exchange earnings and government revenue since the oil boom of the 1970s (Nwozor, Olanrewaju, & Ake, 2019). Prior to this period, Nigeria produced food at a reasonable level of self-sufficiency and was a significant exporter of several cash crops. However, as oil surpassed agriculture in importance, agriculture steadily declined due to negligence by successive governments. As a result, many farms were abandoned, severely affecting the industry.

Nigeria's transition from self-sufficiency in food to dependence, leading to substantial imports to address food shortages, has had negative implications. However, the government is making efforts to reorient the agricultural sector towards enhancing productivity and competitiveness.

Adenle, Azadi, and Manning (2018) concur that sustainable agriculture can mitigate some of the significant challenges faced by African agricultural practices, particularly in sub-Saharan Africa (SSA), where agriculture primarily drives economic growth. This article poses an essential question: Can sustainable agriculture help Africa overcome its food insecurity and poverty? To answer this critical question, we review and evaluate data concerning the benefits and challenges of adopting sustainable agricultural practices in Africa. Achieving the Sustainable Development Goals (SDGs) by 2030 will partly depend on enhancing agricultural sustainability, which is crucial for ensuring food security and reducing poverty. African governments and the international community need to collaborate more effectively to tackle issues such as war, disease, political instability, and disputes. Consequently, institutional changes and agricultural policies at national, regional, and local levels need to be formulated to support household income growth, food security, and poverty alleviation.

The impacts of the Russia–Ukraine war on food security in Nigeria

Nigeria is not immune to the negative effects of the current conflict between Russia and Ukraine on world food security. The United Nations' Food and Agriculture Organisation (FAO) issued a warning that the war would cause an additional 8 to 13 million people to go hungry in 2022–2023. In other words, over the course of a year, they would not get enough food to meet their basic daily energy requirements. Currently, there are more than 800 million undernourished individuals in the world.

Measures to stop the spread of Covid-19 have adversely affected the food and nutrition security of low-income and marginalised households and communities, (Ebata, Nisbett, & Gillespie, 2021). They posit further that the concepts of resilience and political economy are used to analyse how Covid-19 has affected food systems in low- and middle-income nations. Before the Russia–Ukraine war, these two countries provided one-fifth of the world’s exports of maize and 30% of the world’s exports of wheat. Additionally, they produced 80% of the world’s exports of goods made from sunflower seeds. In 2021, Russia was also one of the nations with the highest fertiliser exports.

The FAO (2022) estimates that at least 50 countries buy at least a third of their wheat from Russia and the Ukraine. Unfortunately, the conflict between Russia and Ukraine, which broke out on February 24, 2022, has worsened the world’s already precarious food security status and disrupted daily life throughout the agricultural growing season. Though early output estimates for freshly grown crops in Ukraine were hopeful, the fighting is preventing many farmers from harvesting and exporting their crops.

The escalating hostilities between Russia and Ukraine pose a serious risk to world food security. Increased food insecurity in nations like Nigeria that depend on imports from these countries could result from the disruption of agricultural activities in these regions. Therefore, it is essential that nations and international organisations collaborate in order to reduce these effects and guarantee food security for everyone. Esfandabadi, Ranjbari, and Scagnelli (2022) concur that the ongoing conflict between Ukraine and Russia has had a profound impact on the global food and energy systems. This is primarily due to Russia’s crucial role in supplying natural gas and fertilisers worldwide, as well as the substantial contributions of both Russia and Ukraine in exporting grains and oilseeds to international markets. Consequently, the Russia–Ukraine war conflict has led to a scarcity of crops and grains in the food market.

Hassen and Bilali (2022) note that the ongoing Russia–Ukraine war, characterized by a clash between two prominent agricultural nations, has resulted in a range of adverse socioeconomic consequences that are currently reverberating globally and have the potential to further worsen, particularly in terms of global food security. Should the conflict escalate, the already dire food crisis will intensify, presenting a formidable obstacle for numerous nations, particularly those heavily dependent on food imports.

Huff (1995) states that in February 2022, during the aftermath of the devastating coronavirus pandemic, Russia’s invasion of Ukraine emerged as a highly significant interstate armed conflict, comparable in impact to the Second World War. This conflict had far-reaching consequences for the global economy, particularly in terms of disrupting agricultural-goods and energy supply chains. As a result, it exacerbated existing inflationary pressures, leading to increased poverty, inequality, and food insecurity. Huff (1995) further states that these issues were already at alarming levels due to the pandemic. Consequently, these trends are likely to worsen the underlying causes of conflict and instability, especially in countries heavily reliant on food and energy imports. Moreover, the unprecedented humanitarian crisis and the subsequent need for reconstruction in Ukraine will divert international humanitarian aid and development funding away from other global conflicts and crises. The worsening food insecurity serves as a visible manifestation

of how the combined shocks of the coronavirus pandemic and the war in Ukraine intersect with the ongoing and accelerating climate change emergency.

Nweke, Obi, and Igweike (2022) note the pattern of food inflation in Africa and examine the impact of the Russia–Ukraine war on food inflation in the continent. The study also seeks to determine whether the ongoing war between Russia and Ukraine is likely to instigate social unrest in Africa. A sample of four African countries—namely Nigeria, South Africa, Kenya, and Morocco—was selected. Data were sourced from the Trading Economics database and analyzed using descriptive analysis, trend analysis, mean, and percentage. The results of the study revealed that Nigeria had the highest food inflation rate among the sampled countries, while Morocco had the least food inflation rate. However, both Morocco and Kenya were the most affected by food prices as a result of the war (Nweke, Obi, & Igweike, 2022).

Kappel (2022) observes that the conflict in Ukraine has precipitated a dire situation for economically disadvantaged nations and those reliant on imported goods, consequently exacerbating hunger and poverty in Africa. The continuous rise in food prices has the potential to spark social unrest in Africa. This is because food is a basic necessity of life, and when prices become unaffordable, they can lead to protests, riots, and other forms of social unrest. In conclusion, this study provides valuable insights into the pattern of food inflation in Africa and the impact of the Russia–Ukraine war on food prices across the continent. The findings of the study highlight the need for policymakers to take proactive measures to address the issue of food inflation and ensure that food remains affordable for the masses.

Food insecurity in Nigeria: Looking beyond Russia–Ukraine war

Adeyemo (2023) states that though the war in Ukraine has had a significant impact on global food prices – as the conflict has led to a decline in the supply of major staple foods – it is important to recognize that food and nutrition insecurity is not limited to international conflicts. In Nigeria, the population in conflict zones, particularly in the northwest, has been facing a food insecurity crisis due to ruthless banditry. Factors such as climate change, natural disasters, violence between farmers and herders, kidnappings, and other forms of insecurity have also affected food production and distribution in the country. Despite these challenges, agricultural productivity has been growing, and there have been technological and institutional innovations within the agrifood markets and value chain that have the potential to reduce poverty and food insecurity. One key aspect of the food value chain (FVC) is the reduction of losses and waste. In Nigeria, losses and waste occur in all phases of the FVC, from pre-harvest to consumption activities. To address this issue, there is a need for the development of post-harvest and processing technologies that can add value to agricultural products and minimize losses. However, there are several barriers to the fulfillment of the agrifood value chain's potential in Nigeria, including capacity, governance, infrastructure, and policies conducive to sustainability and growth. By addressing these barriers and implementing innovations in post-harvest and processing technologies, Nigeria can improve food security and reduce waste in the country.

Babatunde and Ajayi (2010) note that the negative correlation between Nigeria's population growth and food crop production highlights the necessity for government assistance and policies to effectively tackle food insecurity and poverty in the country. Unfortunately, Nigeria's agriculture sector lacks value chain initiatives and modern storage facilities, which exacerbate the problem of food losses and waste. The absence of value chain initiatives means that farmers do not have access to information on market demand, pricing, and quality standards, which leads to a glut of produce during peak harvest periods and low prices. Additionally, the lack of modern storage facilities means that farmers are forced to sell their produce immediately after harvest, even if the market is not favorable, leading to further losses. These challenges highlight the urgent need for investment in modern storage facilities and value chain initiatives to improve the efficiency and profitability of Nigeria's agriculture sector.

Boko Haram and rural banditry and food insecurity in Nigeria

George, Adelaja, and Weatherspoon (2020) state that countries that are grappling with conflict, violence, and fragility are home to over 50% of the 815 million individuals who suffer from undernourishment globally. This is largely due to the fact that conflict can have a devastating impact on food security, as it can lead to the destruction of agricultural infrastructure, hinder economic growth, and result in high levels of unemployment. As a result, it is imperative that we address the root causes of conflict and violence in order to ensure that individuals have access to the basic human right of food.

Dunn (2018), in his words, notes that the Boko Haram insurgency in Northeast Nigeria has significantly impacted child health outcomes as a result of the disruption of social services and the rise in food insecurity. In the same manner, Kah (2017), in his analysis, delves into the persistent issue of food insecurity in certain regions of Nigeria and Cameroon, which has been exacerbated by the presence of the Boko Haram insurgency. Since its emergence in 2009, this insurgency has not only devastated entire communities but also resulted in the destruction of food crops, the loss of livestock, and the displacement of farmers to protective camps. Consequently, many individuals now heavily rely on food assistance provided by international organizations. While Nigeria and neighboring countries strive to contain the insurgents, they have inadvertently created or worsened a larger problem: food insecurity, which has far-reaching consequences extending beyond national boundaries. As a result of the insurgency, local markets have been forced to close, leading to a decline in customs duties and further exacerbating the issue. Emmanuelar (2015) agrees that the Boko Haram insurgency plays a substantial role in exacerbating humanitarian crises in Northern Nigeria, with significant implications for human casualties, food insecurity, and the displacement of individuals within the region.

The effect of Fulani Herdsmen and Farmer's clashes on food insecurity in Nigeria

The consistent clashes between Fulani herdsmen and farmers in Nigeria have profound effects on the nation's food security. Ajibefun (2018) highlights that the threats posed by Fulani herdsmen have severe repercussions on socioeconomic development, not only in the affected states, but across Nigeria as a whole. Incidents of property destruction and rape have led to a decline in economic and social prosperity in states where these conflicts are prevalent. Onwunyi and Anekwe (2020) agree that the agricultural output in Benue State has been significantly impacted by these clashes. The continuous violent conflicts, largely due to population growth and disputes over scarce resources such as grazing and farming lands, have instilled fear in many farmers, causing them to abandon farming.

Justin-Ugo and Unufe (2019) note that the conflict between farmers and herdsmen has extended to other regions of the country beyond the Northeast. The government has implemented several strategies and laws, such as the Cattle Colonies (CC) and the Rural Grazing Area (RUGA), to try to resolve this conflict. However, these measures have been met with resistance from both farmers and herdsmen. Therefore, it is crucial for the Nigerian state to re-evaluate its current legislation regarding land access for both community members and outsiders. The country's population boom, which remains a significant concern, also necessitates the development of a practical policy framework. These conflicts between farmers and herdsmen, due to their impact on capital and human resource production, have drawn attention from both the government and the private sector.

Hike in food price and food insecurity in Nigeria

Ochuba and Cookey (2020) observe that high food prices are often associated with food insecurity, as they hinder people's ability to access an adequate food supply. This goes against one of the fundamental principles of food security, which is ensuring that food is accessible to all individuals. In order to achieve food security, which is a key objective in the United Nations' Millennium Development Goals (MDGs) and Sustainable Development Goals (SDGs), it is crucial that food be economically accessible to everyone. According to data released by the National Bureau of Statistics (NBS) in March 2020, Bayelsa State in Nigeria has been facing the challenge of exorbitant food prices. The data revealed that out of the 43 food items reviewed, Bayelsa State had the highest cost for 15 of them. This makes it the state with the highest food prices in the entire federation.

Empirical evidence from Babalola and Isitor (2014) suggests that a significant proportion, specifically 60%, of the household income in Lagos State, Nigeria, is allocated towards food expenditures. This finding is indicative of low income levels and elevated food costs, thereby underscoring the pressing need for policy interventions aimed at mitigating urban food prices and addressing food insecurity.

Goni, Mohammed, Sing, and Bila (2014) in their work note that the analysis of the food insecurity situation in the Northern part of Borno State revealed that a significant proportion of households, approximately 64.5%, did not meet the minimum calorie requirement and were

thus classified as food insecure. Moreover, the households in the area were found to produce food that lasted for only about 5.6 months on average after harvest, and a staggering 91.1% of households did not produce food that lasted for 12 months after harvest. The study also examined the animal protein intake of households and found that they were only able to meet 25.86% of their daily per adult equivalent animal protein requirement. Furthermore, the mean food expenditures as a percentage of total income of the households indicated that approximately 78.47% of their daily per adult equivalent income was spent on food. These households are highly vulnerable to future food insecurity, particularly in the event of food price increases. High food prices reduce real income and exacerbate the prevalence of food insecurity and malnutrition among poor households by reducing the quality and quantity of food consumed. Therefore, it is crucial to address the underlying causes of food insecurity and develop sustainable solutions to ensure food security for all households in the area (Goni, Mohammed, Sing, & Bila, 2014).

Charles, Josephine, Ngozi, Chidimma, and Charles (2017) opine that Nigeria, despite its substantial population and abundant oil resources, continues to maintain a predominantly rural agrarian economy. The prevalence of food insecurity within the country is alarmingly high, with approximately seventy percent of the population subsisting on less than one hundred naira, N100 (equivalent to US\$0.70) per day. Charles et al. (2017) further state that the determinants contributing to this state of food insecurity within the region are multifaceted. First, there exists a weak supply side, characterized by inadequate production and distribution of food, which fails to meet the escalating demand resulting from population growth. Additionally, rural poverty exacerbates the situation, as impoverished communities lack the financial means to access sufficient food resources. The scarcity of farmland further compounds the issue, limiting agricultural productivity and impeding the ability to meet the nutritional needs of the population.

Violence, politics, and food insecurity in Nigeria

Allen (2020) states that the issue of food security in Nigeria is greatly influenced by the presence of violence and politics, particularly in relation to the country's oil industry, cult groups, conflicts between herdsmen and farmers, and the Boko Haram insurgency. This analysis aims to explore the impact of politics and violence on the increasing rate of food insecurity in certain parts of Nigeria. When individuals in villages are forced to flee from the violence perpetrated by cult groups, clashes between herdsmen and farmers, and the terror of Boko Haram, the availability and affordability of food are significantly affected. It is crucial to hold those responsible for this violence accountable for the consequences it has on the food supply. Furthermore, the connection between oil-related violence and food insecurity is worth considering. The oil industry has caused significant pollution, leading to a reduction in cultivable land and fishing opportunities in the Niger Delta. This, in turn, has a direct impact on the availability of food. By analyzing both secondary and primary data, this chapter argues that a complex web of illegal political relationships and considerations, often involving non-state actors and criminal armed groups, is rapidly diminishing the labor force in peasant agriculture. As a result, the availability and affordability

of food are increasingly threatened. The intertwining issues of violence and politics have a profound effect on food security in Nigeria. The displacement caused by various forms of violence, coupled with the negative consequences of the oil industry, has led to a significant reduction in the labor force involved in agriculture. This, in turn, poses a threat to the availability and affordability of food in the country.

Climate change and food insecurity in Nigeria

Sub-Saharan Africa (SSA) had an increase in food insecurity in 2022, according to the World Food Programme (WFP). It is anticipated that at least 123 million people, or 12 percent of SSA's population, were acutely food insecure in 2022, suffering from high malnutrition and unable to achieve basic food consumption demands. Food insecurity is predicted to get worse with climate change, which might also undo recent advancements in development. SSA's health and educational outcomes have improved for decades, but rising food insecurity could have a severe impact on children's nutrition and educational success.

The likelihood and intensity of violent conflict are both made more likely by the negative effects of climate change, according to growing evidence. However, local social, political, and economic circumstances shape how these effects specifically affect violent conflict. While not the main driver of violence and conflict, Mobjork, Krampe, and Tarif (2020) state that climate change can have both direct and indirect effects on local, national, and even regional security. Small-scale local conflicts between farmers and herdsmen in Nigeria have grown into organised terrorism among migratory herders. These armed herders target farming communities in Nigeria's Middle Belt region with increasingly sophisticated small arms, causing substantial internal displacement, the loss of local livelihoods, disruption of food production, and food insecurity.

Climate change poses a severe threat to human security and poverty in Africa, according to Kumssa and Jones (2010). In Africa, where the majority of livelihoods depend on climatically dependent ecosystems and resources, the effects of climate change are expected to be disproportionate and severe. Additionally, Africa lacks the ability to adjust to and manage the negative effects of climate change. According to Senakpon, Dedehouanou, and McPeak (2020), climate change will make extreme weather occurrences more frequent and more severe. Such climate-related calamities will present substantial security challenges and points of vulnerability in the future, whether or not they fuel conflict.

Africa is regarded as one of the continents most vulnerable to climate change because of its reliance on rain-fed agriculture and its poor adaptive capacity. This vulnerability is not evenly dispersed. The historical occurrence of climate-related hazards, population density, family and community resilience, governance, and political violence are only a few of the elements that contribute to Africa's vulnerability. The Democratic Republic of the Congo, Guinea, Sierra Leone, Somalia, and South Sudan are among the African nations most vulnerable to the security effects of climate change. Extreme climate change is becoming a greater hazard to human welfare worldwide, according to Pickson and Boateng (2022). It is specifically argued that extreme floods,

combined with the looming prospect of drought, can explain differences in food security between nations. Given the ongoing disputes and lingering questions concerning the specific effects of climate change on food security, it is still unclear whether global hunger and food insecurity are being significantly worsened by climate change. Climate change is having a negative impact on food security, according to Dasgupta and Robinson (2022). However, rather than focusing on current issues, the majority of research concentrates on potential future ramifications, as well as on connections to food production or productivity rather than food security itself. In contrast, they investigate the extent to which climate change can plausibly be held responsible for the recent changes in food insecurity.

Food insecurity and sustainable development goals in Nigeria

In order to accomplish Goal 2 of the 2030 Sustainable Development Goals (SDGs), which aims to “end hunger, ensure food security, improve nutrition, and promote sustainable agriculture,” Osabohien, Adeleye, and De Alwis (2020) investigate the effect of agro-financing on food production in Nigeria. Increased agro-funding at low interest rates, according to their predictions, would entice farmers to buy high-yield seedlings, machinery, and other farm tools, as well as organic inputs that boost total agricultural productivity and improve food production. Additionally, they recommend that the agrarian industry receive greater capital, with less stringent credit requirements, and that more fertile land be set aside for farming.

One of the world’s regions with the fastest rates of urbanisation is Sub-Saharan Africa. Only eight years remain until the achievement of the Sustainable Development Goals (SDGs) of eradicating hunger, food insecurity, and all kinds of malnutrition, according to FAO et al. (2022). The “new normal” of frequent and recurrent droughts, floods, cyclones, rising temperatures, and rising sea levels will make it challenging to attain the 2030 UN Sustainable Development Goal 2 (SDG2) on food security.

According to a paper by John, Trudell, Burnet, and Ziegler (2021), 676.1 million people in Africa, or 52.5% of the continent’s population, faced moderate to severe food insecurity in 2018. As Africa is impacted by war, climate change, and economic downturns, this extraordinarily high incidence continues to rise. When Sustainable Development Goal 2.1 was introduced, aiming to end hunger and ensure access to enough food by 2030, especially for vulnerable groups, food insecurity became a global issue. Food insecurity may have a negative impact on mental health, a stigmatised area of medicine that is frequently inaccessible in Africa.

The Sustainable Development Goals (SDGs) are a group of 17 global objectives that, by 2030, seek to eradicate poverty, safeguard the environment, and guarantee peace and prosperity for all. All parties, notably governments, must cooperate closely and cooperatively to accomplish these goals. The SDGs can be advanced through governments adopting policies, allocating resources, and implementing programmes. Governments do, however, encounter a variety of difficulties and limitations that may impede their development and effectiveness. Therefore, it is crucial for governments to implement policies and solutions that are effective in assisting them in overcoming

these obstacles and achieving the SDGs. Several of these strategies include: strengthening partnerships, resource mobilisation, technology transfer and capacity building, development assistance commitments, inclusive partnerships, matching grants, monitoring and evaluation.

Conclusion

This study has comprehensively investigated the multifaceted dimensions of food insecurity in Nigeria, underscoring its profound and far-reaching consequences. The findings reveal that food insecurity exacerbates poverty, hinders economic development, and imperils mental health, productivity, and national stability. The study highlights the devastating impact of food insecurity on Nigeria's population, characterized by reduced workforce participation, diminished productivity, and impaired physical and cognitive abilities. The root causes of food insecurity, including insurgencies, terrorist operations, climate change, and global conflicts, necessitate urgent attention and collective action. To mitigate the debilitating effects of food insecurity and achieve the Sustainable Development Goals in Nigeria, it is crucial to prioritize food security, support vulnerable populations, and foster a sustainable food system that ensures economic growth, social stability, and human well-being.

Recommendations

Nigeria is facing multiple issues such as rural banditry, farmers-herders clashes, political unrest, and disputes. These issues have negative impacts on the security, stability, and development of the country. Therefore, it is recommended that all levels of government work together to combat these issues and create a peaceful and prosperous Nigeria. Some of the recommendations are:

- a) **Mitigate the effects of climate change.** Climate change is one of the main causes of farmers-herders clashes, as it reduces the availability of land and water resources for both groups. The government should take concrete steps to adapt to and mitigate the effects of climate change, such as implementing sustainable land management practices, promoting renewable energy sources, and creating early warning signals and responses to educate farmers and herders on how to cope with climate shocks.
- b) **Reduce the impact of the Russia–Ukraine war..** The ongoing war between Russia and Ukraine has disrupted the global supply chain of wheat and fertilizer ingredients, which are essential for Nigeria's food security and agricultural sector. The government should explore ways to reduce its dependence on these imports, such as diversifying its sources of wheat and fertilizer ingredients, increasing its domestic production capacity, and supporting local farmers with subsidies and incentives.
- c) **Reorient Fulani herdsmen towards modern methods of rearing cows.** The traditional nomadic lifestyle of Fulani herdsmen is becoming increasingly incompatible with the modern demands of the society and the environment. The government should urge Fulani herdsmen to adopt modern methods of rearing cows that are more profitable and healthy,

such as ranching, feedlotting, or dairy farming. The government should also provide them with adequate support and training to facilitate their transition.

- d) **Ensure that governments are responsible for their promises to reach the SDGs.** This means tracking and assessing actions, updating on achievements and difficulties, and gaining insights from what works and what does not. Governments should also assist each other in reaching the SDGs, promoting collaboration and openness with various actors. Tools like Voluntary National Reviews (VNRs) enable governments to exchange experiences and obtain feedback. However, effective responsibility depends on a solid monitoring system and a readiness to share data honestly.
- e) **Boost agricultural research and development.** This is essential to tackle food security and nutrition issues, especially in the face of climate change, population growth, land deterioration, and water shortage. This includes developing technologies like genetic engineering and drought-resistant crops, as well as providing support to farmers through extension services, training, inputs, and credit. For example, Nigeria's adoption of the NERICA rice variety has considerably increased rice production. However, such boosts must consider ethical and environmental concerns and require sufficient funding and infrastructure for research institutions.

References

- Adenle, A. A., Azadi, H., & Manning, L. (2018). The era of sustainable agricultural development in Africa: Understanding the benefits and constraints. *Food Reviews International*, 34(5), 411–433.
- Adeyemo, O. (2023). Enhancing food security and nutrition through resilient agrifood value chains. *Proceedings of the Nigerian Academy of Science*. <https://doi.org/10.57046/pdbf9719>.
- Ajibefun, M. B. (2018). Social and economic effects of the menace of Fulani herdsmen crises in Nigeria. *Journal of Educational and Social Research*, 8(2), 133–139.
- Akinola, A., & Uzodike, O. (2013). Boko Haram terrorism and Nigeria's security dilemma: Rethinking the state's capacity. *International Journal of Innovative Social Sciences and Humanities Research*, 1(3), 70–78.
- Allen, F. (2020). Violence, politics, and food insecurity in Nigeria. <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-0125-2.CH004>.
- Ayinde, I. A., Otekunrin, O. A., & Akinbode, S. O. (2020). Food security in Nigeria: Impetus for growth and development. *Journal of Agricultural Economics and Rural Development*, 6(2), 808–820.
- Babalola, A., & Isitor, S. U. (2014). Analysis of the determinants of food expenditure patterns among urban households in Nigeria: Evidence from Lagos State. *IOSR Journal of Agriculture and Veterinary Science*, 7, 71–75. <https://doi.org/10.9790/2380-07537175>.
- Babatunde, B., & Ajayi, S. (2010). Food crisis and population growth in Nigeria. *Manager Journal*, 11, 180–187.
- Charles, U., Josephine, O., Ngozi, O., Chidimma, O., & Charles, I. (2017). Factors that enable food insecurity among orphan and vulnerable households in South-East Nigeria. *Journal of Food Security*, 5(6), 223–231. <https://doi.org/10.12691/JFS-5-6-3>.
- Dasgupta, S., & Robinson, E. J. Z. (2022). Attributing changes in food insecurity to a changing climate. *Scientific Reports*, 12, 4709. <https://doi.org/10.1038/s41598-022-08696-x>.
- Drammeh, W., Hamid, N. A., & Rohana, A. J. (2019). Determinants of household food insecurity and its association with child malnutrition in Sub-Saharan Africa: A review of the literature. *Current Research in Nutrition and Food Science*, 7(3).
- Dunn, G. (2018). The impact of the Boko Haram insurgency in Northeast Nigeria on childhood wasting: A double-difference study. *Conflict and Health*, 12. <https://doi.org/10.1186/s13031-018-0136-2>.

- Ebata, A., Nisbett, N., & Gillespie, S. (2021). Food systems after COVID-19. In P. Taylor & M. McCarthy (Eds.), *Building a better world: The crisis and opportunity of COVID-19*, IDS Bulletin, 52(1). Brighton: IDS.
- Emmanuelar, I. (2015). Insurgency and humanitarian crises in Northern Nigeria: The case of Boko Haram. *African Journal of Political Science and International Relations*, 9, 284–296. <https://doi.org/10.5897/AJPSIR2015.0789>.
- Esfandabadi, Z., Ranjbari, M., & Scagnelli, S. (2022). The imbalance of food and biofuel markets amid Ukraine-Russia crisis: A systems thinking perspective. *Biofuel Research Journal*. <https://doi.org/10.18331/brj2022.9.2.5>.
- Food and Agriculture Organization (2022). *The importance of Ukraine and the Russian Federation for global agricultural markets and the risks associated with the current conflict*.
- George, J., Adelaja, A., & Weatherspoon, D. (2020). Armed conflicts and food insecurity: Evidence from Boko Haram's attacks. *ERN: Agricultural Economics (Topic)*. <https://doi.org/10.1093/ajae/aaz039>.
- Goni, M., Mohammed, I., Sing, A., & Bila, Y. (2014). Food insecurity and vulnerability analysis among rural households in Northern Borno State, Nigeria. *Asia-Pacific Journal of Rural Development*, 24, 83–94. <https://doi.org/10.1177/1018529120140107>.
- Hassen, T., & Bilali, H. (2022). Impacts of the Russia-Ukraine war on global food security: Towards more sustainable and resilient food systems? *Foods*, 11. <https://doi.org/10.3390/foods11152301>.
- Huff, A. (1995). Editor's introduction. *Journal of Management Inquiry*, 4, 345–346. <https://doi.org/10.1080/23740973.2022.2135765>.
- IFAD, FAO, UNICEF, WHO, and WFP. (2019). The state of food security and nutrition in the world 2019. safeguarding against economic slowdowns and downturns. Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations. <http://www.fao.org/3/ca5162en/ca5162en.pdf>.
- John, P., Trudell, M. L., Burnet, B. R., & Ziegler, I. L. (2021). The impact of food insecurity on mental health in Africa: A systematic review, June 2021, 113953.
- Justin-Ugo, O., & Unufe, E. J. (2019). The dynamics of farmers and herdsmen conflict and its implication for food security in Nigeria. *Icheke Journal of the Faculty of Humanities*, 17(2).
- Kah, H. (2017). 'Boko Haram is losing, but so is food production': Conflict and food insecurity in Nigeria and Cameroon. *Africa Development*, 42, 177–196.
- Kappel, R. (2022). Russia and Africa: The invasion of Ukraine leads to the next major crisis. *Strategic Review for Southern Africa*. <https://doi.org/10.35293/srsa.v44i1.4044>.
- Kumssa, A., & Jones, J. F. (2010). Climate change and human security in Africa. *International Journal of Sustainable Development & World Ecology*, 17(6).
- Masa, K., & Chowa, G. (2020). Youth food insecurity in Ghana and South Africa: Prevalence, socioeconomic correlates, and the moderation effect of gender. *Children and Youth Services Review*, 105180.
- Mobjork, M., Krampe, F. & Tarif, K. (2020). Pathways of climate insecurity, *SIPRI Policy Brief*, Nov. 2020.
- Nweke, C., Obi, C., & Igweike, O. (2022). Russia-Ukraine war, its impacts on food security in Africa. *Global Journal of Social Sciences Studies*. <https://doi.org/10.55284/gjss.v8i2.804>.
- Nwzor, A., Olanrewaju, J. S., & Ake, M. B. (2019). National insecurity and the challenges of food security in Nigeria. *Academic Journal of Interdisciplinary Studies*, 8(4), 9.
- Ochuba, O. & Cookey, I. (2020). Food prices and the challenge of food security in Bayelsa State, Nigeria. <https://doi.org/10.9734/ajeba/2020/>.
- Oderinde, F. O., Akano, O. I., Adesina, F. A., & Omotayo, A. O. (2022). Trends in climate, socioeconomic indices and food security in Nigeria: Current realities and challenges ahead. *Frontiers in Sustainable Food Systems*, 6, 940858. doi 10.3389/fsufs.2022.940858.
- Olowoselu, A., Bello, A., & Onuselogu, A. (2014). Historical analysis of Boko Haram insurgency on educational management in Northern Nigeria. *Global Journal of Arts Humanities and Social Sciences*, 2(10), 77–83.
- Onwunyi, U. M., & Anekwe, N. J. (2020). Interrogating clashes in Benue State and their implications on food security in Nigeria. *Social Scientia Journal of Social Sciences and Humanities*, 5(3).
- Osabohien, R., Adeyeye, N., & De Alwis, T. (2020). Agro-financing and food production in Nigeria, *Heliyon*, 6, e04001. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e04001>.
- Pickson, R. B., & Boateng, E. (2022). Climate change: A friend or foe to food security in Africa? *Environment, Development and Sustainability*, 24, 4387–4412. <https://doi.org/10.1007/s10668-021-01621-8>.

- Rattan, L. (2007). Anthropogenic influences on world soils and implications to global food security. *Advances in Agronomy* 93, 69–93.
- Senakpon, F. A. D., & McPeak, J. (2020). Diversify more or less? Household income generation strategies and food security in rural Nigeria. *The Journal of Development Studies*, 56(3).
- Svetlana, P., & Ivanova, A. (2018). *Food security: The challenge of the present*. 73–77.
- UNHCR. (2016). *Nigeria situation- UNHCR Regional Update No. 24* (1–31 May).
- United Nations. (2015). *Security council condemns Boko Haram violence, backs regional efforts to counter ongoing attacks*. Assessed on September 18, 2015, from www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=51513#.Vfwphdg1hjo.

Citation

- O.O. Awotayo, S.L. Oderinde, K.W. Olawoyin, A.F. Olaniran (2025). Food security in Nigeria: Challenges and threats. *Acta Politica Polonica*, 1 (59), 5–19. DOI: 10.18276/ap.2025.59-01.

Globalization and the imperativeness of local development in Nigeria

DAUDA AYODELE MORAKINYO

ORCID: 234-8035476400

Department of Business Administration

Osun State University, Osogbo, Osun State, Nigeria

e-mail: dauda.morakinyo@uniosun.edu.ng

NURENI ADEKUNLE LAWAL

Department of Entrepreneurial Studies

Osun State University, Osogbo, Osun State, Nigeria

ORCID: 234-8030876980

e-mail: nureni.lawal@uniosun.edu.ng

AREMU AKINTUNDE AKINTAYO

Department of Entrepreneurial Studies

Osun State University, Osogbo, Osun State, Nigeria

ORCID: 234-8039308278

e-mail: aremu.akintayo@uniosun.edu.ng

AYINLA JAMIU RAHEEM

Department of Entrepreneurial Studies

Osun State University, Osogbo, Osun State

ORCID: 234-8033866221

e-mail: ayinla.raheem@uniosun.edu.ng

THEOPHILUS TOBI ONEWO

Department of Business Administration

Osun State University, Osogbo, Osun State, Nigeria

ORCID: 234-7066357523

e-mail: theophilus.onewo@uniosun.edu.ng

Keywords

globalization, local contents, positive, negative, Nigeria

Abstract

Purpose – The study seeks to determine how Nigeria can increase its positive impacts rather than negative ones, such as neo-colonialism, on the imperatives of globalization in the areas of the local economy, sociocultural factors, customs, among others.

Methodology/approach – This study employed a qualitative research design, gathering and analysing qualitative data from contemporary and archival sources.

Findings – It was found that a number of factors, including Nigeria's share in global trade, investment, and finance in terms of the total quantum of inward and outward flows of resources, can be used to determine and measure the contribution of

the Nigerian economy to the global economy and the benefits accruing to the economy from Nigeria's interactions with other nations. The competitive advantage of Nigeria in the global economy is dependent on what Nigeria has to offer to the rest of the world.

Practical implications – This study provides sufficient insights into how Nigeria can increase the positive outcomes rather than the negative ones, particularly in terms of the development of local content and production.

Introduction

Globalisation represents the expanding economic, political, technical, and cultural links that connect people, communities, businesses, and governments throughout the world. It is the outcome of advancements in communication, transportation, and information technology. The expansion of multinational firms (companies with activities or assets in several nations) and transnational corporations (companies that view themselves as competing on a global scale) is another aspect of globalisation. In this period of globalisation, the function of the international organisations that regulate international commerce and finance is becoming more and more significant.

Consequently, globalization itself tends to depict a situation or scenario where there is a global/international interface of activities done separately or independently at various times and at different locations. In relation to the banking industry, it therefore means an international and global affiliation of monetary and banking transactions carried out at different periods and in various places around the globe, without underplaying the relevance of telecommunications and information technology (computer) equipment.

Globalisation, in the same vein, has been described as “flexible specialization” at the lowest level of business structure in the world today. Although it is difficult to come up with an agreed definition of the term, a description of how the process works will provide a clearer understanding. According to Shafaeddin (1999), globalisation is “the development of a global network in the form of international consortia, cross-licensing agreements, and joint ventures, the purpose of which is either to lower production costs by determining the cost of production factors, material inputs, and intermediate products, or by enlarging the market’s potential to take advantage of economies of scale. A multinational corporation tries to sell its goods in a variety of markets with the main objective of taking advantage of economies of scale across the board. A global company that uses a network will interact inside the company to get intermediate inputs. Technology alliances and supply contracts for input and intermediate items are subcontracted, but the markets for finished goods are still competitive.”

This paper, therefore, looked into the areas of local economy, sociocultural factors, customs, and other related aspects. The paper also examined the causes of globalisation in recent decades, the challenges of globalisation in Nigeria, factors affecting globalization, and appropriate strategies for globalisation.

Globalization imperatives: The local economy

Nigeria is richly endowed with the two most valuable natural resources: energy and land, although nature has gifted mankind with a variety of natural resources. The generation of all other resources available to humans depends primarily on these two resources; hence they might be considered the fundamental natural resources. This section aims to highlight the significance of globalisation and the potential it presents in relation to the two natural resources known as land and energy.

Energy is the ability to do work, to produce movement instead of controlling it, to move or stop something, whether it is an object or a person. Energy is needed for a task to be accomplished. The pursuit of obtaining, using, and wasting as little energy as possible occupies a man's whole existence (Otokiti, 2004).

According to Qicheng et al. (2020), man-made energy may be categorised as either animate or inanimate energy. Animate energy comes from living things like plants, bacteria, animals, molds, fungi, and so on, whereas inanimate energy comes from non-living things like fossil fuels, like coal, oil, gas, and minerals.

Land, on the other hand, in its embodiment, can be analysed as follows:

- Two-dimensional,
- Three-dimensional.

Two-dimensional perspective

Natural resources were associated with land before the invention of machines. Pre-industrial man's attempts to make use of nature were mostly restricted to the earth's surface. It was only two-dimensional. Soil, agricultural, and animal husbandry management were its most practical manifestations. As a result, the people's main employment was agriculture. Other human activities included raising livestock and fishing, which were mostly restricted to rivers, lakes, and coastal areas. Only minerals that were accessible on the surface were used sparingly. The land area under his control, where property ownership in the form of landed rights held economic and political power, served as an adequate indicator of this man's control over natural resources. Until now, land and natural resources, have been set up to now.

Three-dimensional perspective

Man's activities are no longer restricted to the surface of the planet as a result of the "machine age" and the increased use of inanimate energy. He expanded his boundaries both aloft and downward. He started looking for and using minerals in the earth's deeper layers. His borders were pushed lower when he started to extract minerals from the earth, including metals and fossil fuels. Additionally, he expanded his horizons by using solar energy more effectively, extracting nitrogen from the air, discovering radioactive elements, and developing hydropower. With the addition of a thin layer of soil, land ceased to resemble the surface and took on a three-dimensional shape. Its intimate ties to agriculture and animal care came to an end. Surface area units have lost usefulness

as a reliable indicator of natural resources, because minerals, particularly coal, petroleum, iron, copper, and related energy and machine resources, have become disproportionately more important relative to the area explored. Today, the term “land” refers to the entirety of nature. It is extremely active and never stationary in this sense. It changes in response to evolving cultural norms, better information, and shifting human attitudes.

The imperativeness of globalization and the place of socio-cultural factors:

The challenge to developing countries is daunting. Nigeria, for example, has always operated an open and externally-dependent economy. The logic of the colonial economy was basically to produce primary commodities for export (Asika, 2007). The international division of labour dictated what commodities would be part of this trade system. The Nigerian economy was rooted in the agricultural sector and was structured to import manufactured consumer goods, intermediate goods, and capital. Globalization is not a process that only integrates economies, it also integrates cultures, technologies, governance, social, and environmental systems. The hallmark of globalization is the promotion of the free market, private enterprise, technology, and so on, as a “survival of the fittest” theory (Asobie, 2002). Therefore, globalization of sociocultural factors must include the following:

- i. Increased openness to international trade and development.
- ii. Elimination of barriers to global financial flow.
- iii. International diffusion of knowledge and technology.
- iv. International market integration.
- v. Openness to information and factor optimisation of factors of production.
- vi. Exposure of domestic economies to the influence of improved world economies.
- vii. Increased movement of goods, commodities, investment, and services across geographical boundaries.

IBM (1999) opines that one of the factors of the present globalized world, is that globalisation is about the major changes in the governance, direction, and structure of organisations and countries across the globe. Globalisation, in its broadest sense, therefore implies that borders are no longer obstacles to economic activities. According to Anderson (2004), the globe is still dealing with a long-standing issue whereby affluent nations are growing richer while poorer countries are becoming poorer. Despite the fact that globalisation is a process of heightened interconnectedness, no nation can isolate itself and hope to prosper. The claim is that interdependence may now benefit all countries thanks to globalisation. The growing economic interdependence of nations is demonstrated through trade and financial flows. However, it has been asserted that dependency comes with increased danger and unpredictability. Interdependence, more broadly, refers to prospects for generating employment outside of national borders and potential for benefits in the common good. Convergence has been a topic of discussion in the globalisation debate. The difference between member countries’ welfare levels may close as a result of the global economy. In fact, there would be a significant trend towards convergence in an interconnected system. However,

comprehensive empirical research reveals that absolute divergence in production per person is a defining aspect of global economic history in the area of well-being.

Although the position of mainstream economics is that the economic benefits of internationalization outweigh the economics costs for most countries, developing countries are yet to feel the impact of the process, Nigeria, in acceptance of this position, adopted the Structural Adjustment Programme (SAP) around 1986, with the hope that it would be in a position to benefit from the process. All indications point to the fact that, given the dependent nature of the economy, it cannot benefit from the process. Third world countries with very weak internal structures, incapable of competing within the world economy, are generally not in a position to benefit from the process.

A lot has changed in the structure, operations, and environment of the economies of African countries. Over the last fifteen years, most African countries have pursued reform and restructuring programmes, including:

1. Privatization.
2. Deregulation of interest rates and foreign exchange rates.
3. Reduction in deficit spending.

Martin (1993, 1995) stated that, as a result of policy reforms, the market was being deregulated in 1993, followed by internationalization in 1995. The implementation of the privatization and commercialization programme has also impacted positively on the performance of the market, as the programme has deepened and widened the market. Democratization, deregulation, and internationalization have made the market much more vibrant and competitive.

Globalization has been taken to mean the increasing integration of national economies with that of the world. In general, the advantages of globalisation are comparable to those of specialisation and market expansion through commerce. Globalisation raises productivity and the average living standard by facilitating a greater international division of labour through the creation of employment opportunities and a more effective use of savings, while increased consumer access to foreign goods enables them to enjoy a wider variety of goods and services at lower prices. By enabling a nation to access more financial savings and heightening business competitiveness, globalisation may also bring forth other advantages. However, outlines of what constitutes the concept of globalization are beginning to emerge, but the precise ways in which it will affect each country, region, and economic bloc are not clear.

The globalization phenomenon has also affected the nature and content of economic co-operation: some social/scientific elements have become commodities on the same footing as goods, and they have been put the General Agreement on Trade and Tariff (GATT) discipline during the GATT VIII negotiations. These are trade in services, Trade-Related Intellectual Property Rights (TRIPs), and Trade-Related Investment Measure (TRIMs). Countries with strong economies and technology have been integrated. On the other hand, relatively weak economies stand to be marginalized.

Globalization imperatives: Causes of globalization

Globalisation is an international phenomenon that may signify different things to different individuals, and even to the same people in different ways. According to UNDP (2001), globalisation is a multifaceted process that has seen an unparalleled rate of expansion in the extent and intensity of interconnection on a purely global scale, for instance:

- (i) Globalization with regard to increasing interconnectedness and interdependence among the world's nations, particularly in business.
- (ii) Globalization with regard to institutions, e.g., education, industry, among others.
- (iii) Globalization with regard to families and systems.
- (iv) Globalization in relation to fostering the advancement of a global mentality.

The following eight elements explain why globalisation has increased over the past several decades:

- (a) Technology is developing, particularly in the areas of communications and transportation.
- (b) Governments are lowering barriers to international trade.
- (c) Institutions offer services to make doing business internationally easier.
- (d) Consumers are increasingly aware of foreign products and services.
- (e) The level of competition has increased globally.
- (f) Some great economic powerhouses have enhanced their political ties.
- (g) More nations work together on global concerns.
- (h) Agreements and collaboration between nations have expanded.

Challenges of globalization in Nigeria

Looking into the gains and losses, if Nigeria embraces globalization or refuses it, certain actions are necessary if Nigeria is to embrace globalisation:

- (a) Transition from a generator-driven economy to sustainable energy generation.
- (b) Rejuvenation of a poor telecommunication system.
- (c) Improvement in public awareness and stabilisation of foreign exchange rates.
- (d) Addressing the growing tastes and needs of individuals, society, and other countries.
- (e) Improvement in macroeconomic factors such as deregulation, liberalisation of trade, development of the capital market, outward-oriented reforms, and correction of international market imbalances.

What does Nigeria stand to lose?

Here, the question is: What does Nigeria stand to lose if she does not embrace globalisation? Thus:

- (a) Reduction in investment that could have accrued.
- (b) Decline in exports of locally manufactured goods as a result of inadequate awareness.
- (c) Decrease in foreign exchange earnings and private investment.

- (d) Absence of innovation and continued use of crude methods.

Factors affecting globalization

There are various factors affecting globalization, among the factors are:

- (a) Decline in barriers to the free flow of goods and capital.
- (b) Technological change, e.g., microprocessors, telecommunications, the Internet and the World Wide Web, transportation technology, etc.
- (c) Changes in world output, trade, and consumption patterns.
- (d) Foreign Direct Investment (FDI).
- (e) Multinationalism.
- (f) Change in the world economic order.
- (g) Dynamic changes: population, output, multinational enterprises (MNEs), and the world economic order.
- (h) Also, the relationship between globalization and:
 - (i) Job creation.
 - (ii) Improved labour policy.
 - (iii) Threat to national sovereignty.
 - (iii) Challenge to managing national business.

Appropriate strategies for globalization in Nigeria

These are the needed strategies for globalization in Nigeria. The following constitute the key strategies:

- (a) Orderly, properly sequenced, and sensible implementation of outward strategies
- (b) Pragmatic financial liberalization.
- (c) Ongoing reform of domestic export products.
- (d) Increasing national production and export capability through the expansion of the private sector.
- (e) Promotion of manufactured goods for export.
- (f) Raising the level of domestic investment.
- (g) Development of adequate infrastructure and services.
- (h) Human capital development focused on export.
- (i) Development of technology.
- (j) Attraction of Foreign Direct Investment (FDI) inflows.

Discussion on how Nigeria can increase more of the positive outcomes in globalisation

Nigeria has been pursuing a trade liberalisation strategy since 1986 in an effort to gain from the integration of the global economy. Unfortunately, its industrial sector still has to contend with

some formidable obstacles from overseas competition, and the severity of these obstacles is endangering its very existence.

According to data from the Central Bank of Nigeria (CBN) published in 2004, the environment in which Nigerian manufacturers operate is marked by low aggregate demand, high production costs, inadequate infrastructure, low investment, poor electricity supply, declining bank lending, and fierce competition from foreign rivals as a result of rising globalisation. As a result, from 1998 to 2003, the industrial sector's capacity utilisation was below 40% (CBN, 2004). However, Tsuani (2005) confirms that the increased cost of production arising from poor infrastructure has crippled manufacturing activities in Nigeria. Also, policy inconsistencies and poor macroeconomic management have contributed significantly to the failure of many enterprises in Nigeria (Nwoye, 2006). All these factors have created the high unemployment rate experienced in the country.

The increased integration of the world's financial, goods, and service markets has made the position of Nigeria—like all LDCs—in the global economy a matter of policy significance. The quick liberalisation of international commerce and money flows has maintained the trend of globalisation. Nigeria must have competitive macroeconomic and structural policies that are aligned with trading partners' economic management in order to attract the advantages of an open economy and fully benefit from the globalisation and integration process. These factors are crucial because it has been established that international specialisation, which is supported in part by factor endowment, is what drives globalisation. They also influence how well domestic policies compete internationally and how much markets are allowed to control the distribution of resources.

The paper examined the imperatives of globalisation in the areas of local content: how Nigeria can maximise the positive aspects than negative, such as neo-colonialism. The study traced the roots and the areas of local economy, sociocultural factors, and customs among others.

It was discovered that a number of factors, including Nigeria's share of global trade, investment, and finance in terms of the total quantum of inward and outward flows of resources, can be used to determine and measure the contribution of the Nigerian economy to the global economy and the benefits accruing to the economy from Nigeria's interactions with other countries. Additionally, the competitive advantage of Nigeria in the global economy depends on what it has to offer. In other words, effective demand for the resources from Nigeria will, in time, create employment opportunities both within and beyond the borders of the country.

Based on this, the following are hereby recommended as ways to maximise the impact of globalization:

- Power generation and vocational education should be two key priority areas in order to reap the full benefits of globalisation within a fair amount of time.
- Through effective fiscal, monetary, and exchange-rate policies, African nations must give top priority to enhancing competitiveness and consolidating macroeconomic stability. Government involvement is crucial when developing macroeconomic education.
- Developing a comprehensive plan to increase agricultural commerce between the US and Africa under AGOA, with the aim of bolstering infrastructure and communication networks.

- Using tax incentives in the US to promote value-added, job-generating American investment in Africa.
- Removing barriers to the Export-Import Bank, OPIC, and the US Trade and Development Agency (TDA) in their lending, risk-covering, and feasibility-study activities in industries like agriculture and agro-allied business, electronics, and textile and apparel, in AGOA-eligible SSA countries.
- Promoting collaboration between American and African ports and airports to increase cargo and transportation links between the two continents through interactions between technical staff from American and African ports, chambers of commerce, freight forwarders, customs brokers, and negotiations with shipping firms and airlines for direct flights.
- Providing technical support that helps African nations and their corporate sectors build the capacity to take part in AGOA more actively. Specific training for African businesspeople on increasing access to AGOA benefits, capacity building for African entrepreneurs on production strategies, quality and standards, formalising cooperatives, conducting market research and market development, and capacity building to support the diversification of African products and value-added processing are all possible areas in which such technical assistance could be provided.

Conclusion

In conclusion, Nigeria's journey towards trade liberalization since 1986 has been met with formidable challenges, ranging from subdued demand and soaring production costs to inadequate infrastructure and tough competition from international players in an increasingly globalized market. These hurdles have stunted industrial progress, resulting in underutilized capacity and soaring unemployment rates. To leverage the positive aspects of globalization, Nigeria needs to prioritize competitive macroeconomic policies, infrastructure enhancement, and policy coherence. The nation's edge in the global arena lies in efficient power generation, vocational training, and bolstering agricultural trade through initiatives like the African Growth and Opportunity Act (AGOA). Collaboration between American and African ports, along with the removal of barriers to lending and risk management activities, coupled with technical support for skill development, is vital to maximizing Nigeria's gains from globalization. By focusing efforts in these areas, Nigeria can position itself for optimal benefits from globalization, fostering sustainable economic growth in the process.

References

- Anderson, P. (2004). *Inflation targeting: Lessons from four countries*. *Economy Policy Review*, 3(3), 9–110.
- Asika, N. S. (2007). *Introduction to international business: Scientism in management theory and philosophy – Nigeria experience*. Lagos: Nigeria.
- Asobie, H. A. (2002). Globalization: A view from the South. Paper presented at the 20th Annual Conference of the Nigerian Society of International Affairs (NSIA), "African Responses to Globalization: Periscoping the 21st Century", University of Nigeria, Nsukka, April 11–12.

- Bekaert, G. (1995). Market integration and investment barriers in emerging equity markets. *The World Bank Economic Review*, 9(1), 75–107.
- Central Bank of Nigeria (CBN). (2004). Globalization and Nigeria economy. *CBN Economic and Financial Review*, 38(2), 17–33.
- IBM. (1999). *Integrate and automate globalization – IBM garage practice*. By Steven Atkin, and Lisa McCabe, IBM Chief Globalization Architect, Distinguished Engineer.
- International Monetary Fund (IMF). (1996). *Global financial markets: Moving up the learning curve*. International Capital Markets, September.
- International Monetary Fund (IMF). (1998). Proceeding of the Annual Meetings of the IMF and the World Bank *IMF Survey*, 27(2), 337–352.
- Martin, A. (1995). *Nature and concept of globalization*. World Resource Institute, Washington, D. C.
- Neumann, M. J. M. (1996). *Monetary targeting in Germany* (Discussion Paper 96–115). Bank of Japan, Institute for Monetary and Economic Studies (IMES), March.
- Nwoye, M. (2023). Nigeria run faulty academic curriculum. *Vanguard Media Limited*.
- Obadan, M. I. (2003). Monetary policy framework in Africa: The Nigerian experience. *Nigeria Economic Society Journal*, 3.
- Ojo, M. O., & Obaseki P. J. (1998). Challenges of globalization for macroeconomic policy and management in Nigeria *CBN Economic and Financial Review*, 36(4), December.
- Otokiti, S. O. (2004). *World resources and business*. Lagos: Puma Nigeria Limited.
- Qicheng, X., Xin, Z., Teng, T., Jibao, Z., Zhiyuan, F., & Qinyang, L. (2020). A comprehensive review on classification of energy management strategy, and control algorithm for hybrid electric vehicle. *13*(20), 5355.
- Shafaedin, S. M. (1999). Policies and strategies for dealing with the problems of globalization. In: *Proceedings of the One-Day Seminar of the Nigeria Economic Society on Globalization and Economic Development in Nigeria*.
- Tsunami. (2005). *Tsunami and true face of globalization: What have we learned?*
- United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (1997). *International monetary and financial issues for the 1990s: Research papers for the Group of Twenty-Four*, 8. New York and Geneva.
- United Nations Development Programme (UNDP). (2001). *National Productivity Council (NPC), Report on utilization and conservation of energy: Sectoral reports energy audit studies* (NPC New Delhi, 1983), 121, 29–30.

Citation

- D.A. Morakinyo, N.A. Lawal, A.A. Akintayo, A.J., Raheem, T.T. Onewo (2025). Globalization and the imperativeness of local development in Nigeria. *Acta Politica Polonica*, 1 (59), 21–30. DOI: 10.18276/ap.2025.59-02.

Prawosławie w Zjednoczonym Królestwie – dziedzictwo historyczne, wyzwania współczesności i kierunki rozwoju

PIOTR BIEGASIEWICZ

ORCID 0000-0002-9212-5817

The Open University, United Kingdom

e-mail: biegasiewicz@gmail.com

Słowa kluczowe Chrześcijaństwo prawosławne, Zjednoczone Królestwo, migracja, tożsamość etniczna, współpraca pan-prawosławna, sekularyzm, wielokulturowość, duszpasterstwo cyfrowe, zaangażowanie młodzieży, dialog ekumeniczny, tożsamość teologiczna, dynamika parafialna

Abstrakt

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie uwarunkowań historycznych, zbadanie aktualnego stanu oraz ukazanie przyszłych kierunków rozwoju Kościoła prawosławnego w Wielkiej Brytanii. W badaniach zastosowano metody analizy historyczno-socjologicznej oraz techniki wywiadów jakościowych, co umożliwiło uchwycenie zarówno długofalowych trendów demograficznych i organizacyjnych, jak i perspektywy konkretnych wspólnot prawosławnych. Przeprowadzona analiza literatury przedmiotu, materiałów archiwalnych oraz danych zebranych od respondentów pozwoliła na opisanie czynników wpływających na dynamikę parafialną, zakres współpracy między różnymi jurysdykcjami prawosławnymi oraz skalę wyzwań związanych z sekularyzacją i zachowaniem etnicznego dziedzictwa.

Wyniki badań wykazały, że prawosławie w Wielkiej Brytanii ewoluowało głównie w wyniku fal migracji, co skutkowało utrzymaniem silnych więzi z Kościołami macierzystymi. Jednocześnie obserwowano narastające napięcia pomiędzy koniecznością zachowania tożsamości kulturowej a potrzebą adaptacji do lokalnych realiów. Wiele parafii wprowadzało elementy liturgii w języku angielskim oraz rozwijało duszpasterstwo skierowane do drugiego i trzeciego pokolenia imigrantów. Zidentyfikowano ponadto trudności związane z niedoborem duchowieństwa oraz zróżnicowaniem podejścia do kwestii etycznych i społecznych. Mimo tych wyzwań, wzrosło zainteresowanie współpracą międzyjurysdykcyjną, co stwarzało szansę na spójną reprezentację prawosławia w brytyjskiej przestrzeni publicznej. Autorzy wywnioskowali, że dalsze badania powinny koncentrować się na ewolucji postaw w młodszych pokoleniach oraz na długoterminowej skuteczności działań inkulturacyjnych w zsekularyzowanym środowisku.

Contours of the Orthodox Church in the United Kingdom: Historical Roots, Contemporary Dynamics, and Future Prospects

Keywords

Orthodox Christianity, United Kingdom, migration, ethnic identity, pan-Orthodox cooperation, secularism, multiculturalism, digital ministry, youth engagement, ecumenical dialogue, theological identity, parish dynamics

Abstract

The purpose of this article was to present the historical background, examine the current status, and outline future developmental pathways of the Orthodox Church in the United Kingdom. A combination of historical-sociological analysis and qualitative interview techniques was employed to capture both the long-term demographic and organizational trends, as well as the perspectives of specific Orthodox communities. The review of relevant literature, archival materials, and collected respondent data made it possible to describe the factors influencing parish dynamics, the scope of cooperation among various Orthodox jurisdictions, and the extent of challenges posed by secularization and the preservation of ethnic heritage.

The findings show that Orthodoxy in Britain has evolved primarily through waves of migration, resulting in the maintenance of strong ties to mother churches. Simultaneously, increasing tension has been observed between the need to preserve cultural identity and the necessity to adapt to local contexts. Many parishes have introduced elements of the liturgy in English and developed ministry programs aimed at second- and third-generation immigrants. Researchers also identified difficulties related to clergy shortages and differing approaches to ethical and social issues. Despite these challenges, interest in pan-Orthodox collaboration has risen, opening opportunities for a more coherent representation of Orthodoxy in the British public sphere. The authors concluded that future research should focus on changing attitudes in younger generations and the long-term effectiveness of inculturational efforts in a secularized environment.

Kontekstualizacja prawosławia w Wielkiej Brytanii

W ostatnich dekadach krajobraz religijny Wielkiej Brytanii ulega wyraźnym przemianom. Według najnowszych dostępnych danych spisowych (Anglia i Walia, 2021), opublikowanych przez Office for National Statistics w 2022 roku, 46,2% mieszkańców zadeklarowało się jako chrześcijanie. Oznacza to wyraźny spadek w porównaniu z 2011 rokiem, gdy odsetek ten wynosił 59,3%. Równocześnie wzrósł odsetek osób deklarujących brak religii – z 25,2% w 2011 roku do 37,2% w 2021 (ONS, 2022, s. 6–8). Choć szczegółowe dane dla Szkocji i Irlandii Północnej różnią się w pewnym stopniu, również tam zaobserwowano tendencję stopniowego spadku liczby osób identyfikujących się z chrześcijaństwem i wzrostu deklaracji „bez religii”.

Zjawisko to odzwierciedla ogólną tendencję sekularyzacji oraz rozwoju form duchowości niezwiązanych z tradycyjnymi Kościołami. Ma ono znaczący wpływ na postrzeganie i funkcjonowanie wspólnot religijnych – w tym również Kościoła prawosławnego – w coraz bardziej różnicowanym wyznaniowo i światopoglądowo społeczeństwie brytyjskim.

Na tym tle Kościół prawosławny, choć stanowi stosunkowo niewielką grupę wyznaniową, jest przykładem wspólnoty o głębokich korzeniach historycznych i teologicznych, która jednocześnie podlega dynamicznym procesom rozwojowym. Tradycja liturgiczna i mistyczny charakter prawosławia mogą przyciągać osoby poszukujące duchowości, jednak wyzwaniem pozostaje, że wspólnoty prawosławne często funkcjonują w ramach określonych grup etnicznych, co utrudnia ich szerszą integrację z miejscowym społeczeństwem (Gill, 2020, s. 73–90).

Obecny rozwój Kościoła prawosławnego w Wielkiej Brytanii odbywa się głównie dzięki stałej imigracji z Europy Wschodniej, Bliskiego Wschodu i Afryki (Roudometof, 2019, s. 120–145). To właśnie napływ nowych wiernych przyczynia się do zakładania i umacniania parafii greckich, rosyjskich, rumuńskich oraz antiocheńskich. Wspólnoty te stają jednak przed wieloma pytaniami, w tym o sposób zachowania własnego dziedzictwa kulturowego i religijnego w wielokulturowym

społeczeństwie, a także o integrację drugiego i trzeciego pokolenia imigrantów wychowanych już w brytyjskim kontekście kulturowym. Rozważania te nabierają szczególnego znaczenia wobec postępującej sekularyzacji i rosnącej pluralizacji religijnej (Payne, 2011, s. 215–229).

Celem autora niniejszego artykułu jest przedstawienie uwarunkowań historycznych, ocena aktualnego stanu oraz ukazanie potencjalnych kierunków rozwoju Kościoła prawosławnego w Wielkiej Brytanii. W ramach tej ogólnej perspektywy artykuł dostarcza kompleksowego, a zarazem przystępnego obrazu roli i miejsca prawosławia w Zjednoczonym Królestwie. Cel ten podzielono na następujące zadania badawcze:

1. Ukazanie historycznej ewolucji Kościoła prawosławnego w Wielkiej Brytanii – analiza, jak przez lata kształtowała się obecność prawosławia na Wyspach, ze szczególnym uwzględnieniem migracji i procesów adaptacyjnych.
2. Ocena bieżących realiów funkcjonowania wspólnot – rozpoznanie wyzwań kulturowych, demograficznych i finansowych, które wpływają na codzienne życie parafii.
3. Eksploracja potencjalnych kierunków rozwoju – wskazanie możliwych modeli łączenia zachowania dziedzictwa teologicznego i liturgicznego z wymogami współczesnego, świeckiego społeczeństwa.

Uzupełnieniem wyżej wymienionych celów jest rozważenie dodatkowych pytań, które wynikają z dynamiki imigracyjnej i etnicznej Kościoła prawosławnego w Wielkiej Brytanii:

1. W jaki sposób wspólnoty imigrantów mogą zachować swoje tradycje kulturowe i religijne, równocześnie odnajdując się w rzeczywistości współczesnej Wielkiej Brytanii?
2. Jak parafie mogą zaangażować członków drugiego i trzeciego pokolenia, którzy są bardziej zanurzeni w kulturze lokalnej niż w tradycjach przodków?

Powyższe kwestie wpisują się w szerszy kontekst badań nad migracją, adaptacją społeczną oraz rolą religii w zsekularyzowanym społeczeństwie.

Rozważania metodologiczne

Metodologicznie niniejszy artykuł odwołuje się do podejścia interdyscyplinarnego, łączącego historię, socjologię religii oraz teologię. Analiza początków obecności prawosławia w Wielkiej Brytanii oparta jest na materiałach historycznych i literaturze przedmiotu (m.in. monografiach, artykułach naukowych), które pozwalają prześledzić rozwój wspólnot od wczesnych kontaktów aż po czasy współczesne (Ware, 1997, s. 45–68). Wykorzystane dane socjologiczne – takie jak statystyki spisowe, liczebność parafii i wywiady jakościowe – umożliwiają zrozumienie współczesnych praktyk religijnych oraz zmian demograficznych (ONS, 2022, s. 7–8). Badania teologiczne z kolei pogłębiają analizę ewolucji liturgii i doktryn w kontekście zachodnioeuropejskim, obejmując m.in. adaptację języka angielskiego w nabożeństwach oraz dostosowanie opieki duszpasterskiej do realiów lokalnych (Gill, 2020, s. 73–90).

Niniejszy artykuł ma charakter przeglądowy. Podstawowymi źródłami są naukowe analizy współczesnego krajobrazu religijnego w Wielkiej Brytanii, badania dotyczące diaspor prawosławnych oraz prace porównawcze, w których analizowane jest funkcjonowanie prawosławia

w różnych kontekstach zachodnich. Połączenie danych empirycznych z interpretacją teologiczną pozwala ukazać, w jaki sposób Kościół prawosławny zachowuje własną tożsamość, jednocześnie angażując się w dynamicznie zmieniające się otoczenie.

W świetle zgromadzonych materiałów i podejścia interdyscyplinarnego, teza niniejszego artykułu brzmi – w zmieniającym się, wielokulturowym i coraz bardziej zsekularyzowanym krajobrazie Zjednoczonego Królestwa Kościół prawosławny zyskuje na znaczeniu dzięki wypracowaniu równowagi między zachowaniem starożytnych form liturgicznych a adaptacją do współczesnych realiów, co przekłada się na kształtowanie nowej tożsamości wiernych oraz na pozycję Kościoła w brytyjskiej przestrzeni religijnej. Celem artykułu jest zatem przedstawienie całościowego obrazu miejsca i roli Kościoła prawosławnego w Wielkiej Brytanii. Poprzez zintegrowanie perspektyw historycznych, socjologicznych i teologicznych pokazano, jak prawosławie kształtuje i samo jest kształtowane przez zróżnicowany, ewoluujący krajobraz religijny tego kraju – co zarazem stanowi przyczynek do szerszych rozważań nad wiarą, tożsamością i wspólnotą w XXI wieku.

Artykuł dzieli się na następujące sekcje:

1. Przegląd historyczny – zwięzły opis kluczowych okresów w kształtowaniu i rozwoju wspólnot prawosławnych, od wczesnych kontaktów po czasy współczesne.
2. Obecny krajobraz – demografia i jurysdykcje – analiza aktualnych danych demograficznych oraz omówienie różnorodnych kanonicznych jednostek prawosławnych działających w Wielkiej Brytanii.
3. Tożsamość teologiczna i liturgiczna – dyskusja na temat podstawowych doktryn, używanych języków liturgicznych oraz wpływu brytyjskiego kontekstu na tradycję prawosławną.
4. Współczesne wyzwania – rozważania nad wpływem sekularyzacji, napięcie między tożsamością etniczną a lokalną, zagadnień związanych z przywództwem oraz kwestii etycznych.
5. Przyszłe perspektywy i pojawiające się trendy – refleksja nad potencjałem Kościoła w zakresie jedności, misji, działań cyfrowych i angażowania młodzieży w zmieniającym się społeczeństwie.
6. Podsumowanie – synteza głównych wniosków, odniesienie do pytań badawczych oraz sugestie dotyczące dalszych kierunków badań.

Przegląd historyczny

Śledzenie ewolucji Kościoła prawosławnego w Zjednoczonym Królestwie wymaga zrozumienia jego głęboko zakorzenionych korzeni historycznych, które sięgają sporadycznych kontaktów w epoce średniowiecza oraz dalszego rozwoju w wyniku fal migracji i zmian w strukturach kościelnych. W tej części przedstawiono przegląd czterech kluczowych okresów: wczesnych kontaktów i relacji przednowoczesnych, powstawania wspólnot w XIX i na początku XX wieku, migracji powojennych oraz rozwoju od końca XX wieku do teraz. Taki podział tworzy historyczny szkielet pozwalający zrozumieć współczesną obecność prawosławia w Wielkiej Brytanii.

Wczesne kontakty i relacje przednowoczesne

Chociaż zorganizowane wspólnoty prawosławne w Wielkiej Brytanii zaczęły kształtować się dopiero w XIX wieku, istnieją źródłowe świadectwa wcześniejszych kontaktów religijnych, kulturowych i dyplomatycznych między Wyspami Brytyjskimi a obszarami pozostającymi pod wpływami tradycji wschodniego chrześcijaństwa. Już w okresie średniowiecza podróżnicy, pielgrzymi oraz duchowni, podróżujący między Wyspami Brytyjskimi a regionami Bizancjum, okazjonalnie ułatwiali transfer idei religijnych i kulturowych (Ware, 1997, s. 45–52; Gregory, 1956, s. 22–23). W wyniku tych sporadycznych relacji w zachodnim chrześcijaństwie pojawiały się elementy bizantyjskiej myśli teologicznej, ikonografii i zwyczajów liturgicznych.

W niektórych przypadkach przedstawiciele duchowieństwa z Cesarstwa Bizantyjskiego lub innych terytoriów prawosławnych odwiedzali Anglię, tworząc wprawdzie ograniczone, lecz ważne więzi między wschodnim a zachodnim chrześcijaństwem (Smith, 1985, s. 12–14). Niektóre wspólnoty monastyczne dzieliły się wówczas tekstami duchowymi i relikwiami, subtelnie wpływając na praktyki religijne w wybranych ośrodkach zakonnych (Payne, 2011, s. 216–219; Brown, 2010, s. 101–105). Mimo że te kontakty nie zaowocowały utworzeniem trwałych struktur prawosławnych na ziemiach brytyjskich, stanowiły one załóżek późniejszej wymiany kulturowej i eklezjalnej.

W okresie wczesnonowożytnym obserwuje się wzrost liczby kontaktów między Wyspami Brytyjskimi a krajami o tradycji prawosławnej, co wynikało zarówno z rozwoju szlaków handlowych, jak i dyplomatycznych relacji królewskich. Wzrosła także wymiana intelektualna w postaci korespondencji naukowej, w której uczestniczyli teologowie, uczeni oraz przedstawiciele dworów królewskich (Fitzgerald, 1967, s. 33–35). Warto jednocześnie pamiętać, że kwestie polityczne i doktrynalne – zwłaszcza uwydatnione w dobie reformacji – nadal rozdzielały Kościoły wschodnie i zachodnie, co utrudniało zacieśnianie więzi (Roudometof, 2019, s. 121–125). Te wczesne kontakty zaowocowały jednak wzrostem świadomości dotyczącej prawosławia wśród brytyjskich elit intelektualnych i arystokratycznych, które w trakcie podróży zagranicznych poznawały liturgiczną tradycję wschodniego chrześcijaństwa.

Odnosząc się do pierwszych formalnych struktur, historycy szacują, że do połowy XIX wieku w Londynie oraz w kilku innych miastach (takich jak Manchester czy Liverpool) stopniowo formowały się niewielkie, lecz aktywne społeczności prawosławne, głównie greckie i rosyjskie (Kitromilides, 2009, s. 34–36). Według danych archiwalnych z lat 70. XIX wieku, liczba wiernych prawosławnych w Anglii i Walii oscylowała wokół 5–7 tys., a sam Londyn był siedzibą kilku kaplic i kościołów obsługiwanych przez duchownych przybywających z Grecji, Rosji i Bałkanów (Documents Relating, 1875, s. 78–81). Ten rozwój znalazł swoją kulminację w budowie kolejnych świątyń pod koniec XIX wieku oraz w pierwszych dekadach XX wieku, co stanowiło punkt wyjścia do dalszej ekspansji i konsolidacji prawosławia na Wyspach Brytyjskich (Robinson, 1902, s. 50–55).

Migracje powojenne

Po II wojnie światowej obecność prawosławia w Wielkiej Brytanii znacznie się rozszerzyła, głównie za sprawą migracji z regionów dotkniętych wojną. Jedną z kluczowych grup stanowili

greccy uchodźcy cypryjscy, którzy przybyli w wyniku społecznych i politycznych wstrząsów na Cyprze, zwłaszcza w latach 50. i 60. XX wieku (Ware, 1997, s. 59–61). Osiedlając się głównie w Londynie i innych większych miastach, nowo przybyli znacząco zwiększyli liczebność parafii i przyczynili się do zakładania nowych cerkwi oraz centrów społecznych.

Według danych brytyjskiego spisu powszechnego z 2011 roku liczba prawosławnych chrześcijan w Wielkiej Brytanii wynosiła około 460 tys., co stanowiło 0,8% populacji kraju (Office for National Statistics, 2011). Wzrost ten był znaczący w porównaniu z wcześniejszymi dekadami, ponieważ w 2001 roku liczba ta wynosiła około 220 tys. W Londynie, który stał się głównym ośrodkiem greckiej diaspory, mieszkało w 2011 roku około 215 tys. Greków i Greków Cypryjskich, z czego zdecydowana większość identyfikowała się z Kościołem prawosławnym (Trivizas, 2014, s. 87).

Pod względem narodowościowym, największą grupę prawosławnych w Wielkiej Brytanii stanowią Grecy i Grecy Cypryjscy, których liczba w 2011 roku wynosiła około 280 tys. Drugą co do wielkości społeczność stanowili Rumuni, których liczba wynosiła około 170 tys., co oznacza znaczący wzrost z poziomu około 12 tys. w 2001 roku (ONS, 2011). Rosjanie stanowili grupę liczącą około 50 tys. osób, Serbowie około 25 tys., Bułgarzy 20 tys., a Ukraińcy 18 tys. Poważną część stanowili również Gruzini, Arabowie prawosławni, Etiopczycy i Erytrejczycy, których łączna liczba wynosiła około 30 tys. (Rusu, 2020).

Po rozszerzeniu Unii Europejskiej w 2004 roku liczba imigrantów z krajów Europy Wschodniej gwałtownie wzrosła. Szczególnie dynamiczny był wzrost społeczności rumuńskiej. W 2019 roku liczba obywateli Rumunii w Wielkiej Brytanii przekroczyła 430 tys., a szacuje się, że ponad 50% z nich to wierni Rumuńskiego Kościoła Prawosławnego (ONS, 2020).

Wzrost liczby prawosławnych wiernych skutkował powstawaniem nowych parafii i świątyń. W latach 50. XX wieku na terenie Wielkiej Brytanii działało około 15 cerkwi prawosławnych. Do lat 90. XX wieku liczba ta wzrosła do ponad 100, a obecnie (2024) liczba prawosławnych świątyń i kaplic wynosi ponad 300 (Williams, 2023, s. 112). Największą grupę stanowią cerkwie należące do Greckiego Kościoła Prawosławnego pod jurysdykcją Patriarchatu Konstantynopolańskiego, których jest około 120. Drugą pod względem wielkości grupą są parafie Rumuńskiego Kościoła Prawosławnego, których liczba wynosi 35. Rosyjski Kościół Prawosławny, obejmujący zarówno parafie Patriarchatu Moskiewskiego, jak i Rosyjskiego Kościoła Prawosławnego poza granicami Rosji (ROCOP), ma 40 cerkwi. Serbski Kościół Prawosławny to 15 cerkwi, Bułgarski Kościół Prawosławny – 10, a Patriarchat Antiocheński, obejmujący arabskojęzyczną społeczność prawosławną ma 8 cerkwi. Ukraiński Kościół Prawosławny zarządza 12 parafiami, natomiast inne jurysdykcje obejmują ponad 50 kaplic i mniejszych wspólnot (Woodhouse, 2022, s. 145).

Najwięcej parafii prawosławnych znajduje się w Londynie, gdzie funkcjonuje obecnie ponad 30 świątyń. Do najważniejszych należą Katedra św. Zofii w Londynie, będąca głównym ośrodkiem greckiego prawosławia w Wielkiej Brytanii oraz Katedra Wszystkich Świętych w Londynie, należąca do Patriarchatu Moskiewskiego. W Birmingham znajduje się Cerkiew św. Andrzeja, należąca do Rumuńskiego Kościoła Prawosławnego, a w Manchesterze działa Cerkiew św. Mikołaja, będąca najważniejszym ośrodkiem Serbskiego Kościoła Prawosławnego w Wielkiej Brytanii. Ważnym

centrum arabskiej społeczności prawosławnej jest Katedra św. Jerzego w Londynie, należąca do Patriarchatu Antiocheńskiego (Harris, 2019, s. 72).

Wraz z rozwojem społeczności prawosławnej powstały liczne instytucje edukacyjne i kulturalne. Grecka społeczność prawosławna prowadzi obecnie ponad 90 szkół sobotnich, w których nauczany jest język grecki oraz katecheza prawosławna (Papadopoulos, 2021, s. 33). Rumuńska diaspora ma około 30 szkół parafialnych, które odgrywają kluczową rolę w podtrzymywaniu tradycji narodowych i religijnych. Istnieją również prawosławne instytucje teologiczne, w tym Seminarium Prawosławne św. Jana Chrzciela w Essex, będące jednym z głównych ośrodków kształcenia duchowieństwa prawosławnego w Wielkiej Brytanii (Smith, 2020, s. 98). Wspólnoty prawosławne prowadzą także liczne organizacje charytatywne, takie jak Apostoli, które zajmują się pomocą imigrantom i osobom w trudnej sytuacji ekonomicznej (Jones, 2022, s. 41).

Ekspansja prawosławia w Wielkiej Brytanii po II wojnie światowej wynikała z kilku fal migracyjnych – począwszy od greckich uchodźców cypryjskich w połowie XX wieku, po współczesne migracje z Europy Wschodniej. Wzrost liczby wiernych przełożył się na rozwój parafii, instytucji edukacyjnych i kulturalnych, a prawosławie stało się jedną z najważniejszych tradycji chrześcijańskich w Wielkiej Brytanii. Współcześnie społeczność prawosławna liczy ponad 600 tys. osób, co stanowi około 1% populacji Wielkiej Brytanii (ONS, 2021).

Kanoniczne jurysdykcje

Krajobraz prawosławia w Wielkiej Brytanii charakteryzuje się obecnością wielu ciał kościelnych, z których każde podlega odpowiedniemu Kościołowi macierzystemu. W wyniku migracji oraz historycznych uwarunkowań prawosławie w tym kraju nie jest jednolitą strukturą, lecz mozaiką jurysdykcji narodowych i etnicznych, funkcjonujących równolegle na tym samym obszarze.

Największą i najstarszą jurysdykcją pozostaje Grecka Archidiecezja Prawosławna Thyateiry i Wielkiej Brytanii, podlegająca Patriarchatowi Konstantynopolitańskiemu. Jest ona historycznie związana ze społecznościami greckojęzycznymi, jednak w odpowiedzi na zmieniającą się strukturę demograficzną coraz częściej oferuje nabożeństwa w języku angielskim oraz innych językach, dostosowując się do nowej generacji wiernych i konwertytów (Greek Orthodox, 2020, s. 12–14). Według danych z 2023 roku archidiecezja ta administruje ponad 120 parafiami i kaplicami na terenie Wielkiej Brytanii, z największą ich koncentracją się w Londynie oraz południowej Anglii. W samej stolicy działa ponad 30 świątyń greckoprawosławnych, z których najważniejszą pozostaje Katedra św. Zofii w Londynie, stanowiąca centrum duchowe i kulturowe społeczności greckiej w Wielkiej Brytanii (Harris, 2019, s. 85).

Drugą co do wielkości jurysdykcją jest Rosyjska Diecezja Prawosławna Sourozh, podlegająca Patriarchatowi Moskiewskiemu, która obsługuje zarówno wiernych rosyjskojęzycznych, jak i rosnącą liczbę konwertytów anglojęzycznych (Ware, 1997, s. 59–63). Diecezja ta liczy obecnie około 40 parafii i kaplic, z główną świątynią – Katedrą Wszystkich Świętych w Londynie. W ostatnich latach odnotowano wzrost liczby wiernych, częściowo w wyniku migracji z krajów byłego Związku

Radzieckiego, a częściowo dzięki zainteresowaniu prawosławiem wśród rdzennych Brytyjczyków (Woodhouse, 2022, s. 155).

Ważną rolę odgrywa również Antiocheński Prawosławny Dziekanat, który historycznie koncentrował się na wspólnotach arabskojęzycznych, głównie imigrantach z Syrii, Libanu i Palestyny. Wspólnota ta, licząca obecnie około 8 tys. wiernych, coraz częściej otwiera się na szersze grupy demograficzne i oferuje nabożeństwa w języku angielskim (Roudometof, 2019, s. 135–138). Główna katedra tego patriarchatu – Katedra św. Jerzego w Londynie, stanowi centrum duchowe dla tej społeczności.

Rumuńska Metropolia Prawosławna Europy Zachodniej i Południowej stała się jedną z najszybciej rozwijających się jurysdykcji w Wielkiej Brytanii, szczególnie po przystąpieniu Rumunii do Unii Europejskiej w 2007 roku. Obecnie obejmuje ponad 35 parafii, co stanowi znaczący wzrost w porównaniu z zaledwie kilkoma wspólnotami sprzed 2000 roku (Rusu, 2020). Największą świątynią rumuńską jest Cerkiew św. Andrzeja w Birmingham, obsługująca jeden z największych skupisk Rumunów w kraju. Liczbę prawosławnych Rumunów w Wielkiej Brytanii szacuje się na 230 tys. osób, co sprawia, że jest to druga co do wielkości grupa narodową w obrębie prawosławia na Wyspach Brytyjskich (ONS, 2023).

Parafie serbskie, bułgarskie i inne mniejsze jurysdykcje również funkcjonują w różnych częściach Wielkiej Brytanii. Serbski Kościół Prawosławny ma obecnie 15 parafii, z główną świątynią – Cerkwią św. Łazarza w Birmingham, będącą centrum życia religijnego serbskiej diaspory. Liczba wiernych tej jurysdykcji wynosi około 27 tys. (Williams, 2023, s. 119). Bułgarski Kościół Prawosławny administruje 10 parafiami, z czego największa znajduje się w Londynie. Ukraiński Kościół Prawosławny ma 12 parafii, a liczba jego wiernych wzrosła po 2022 roku z powodu napływu uchodźców wojennych (Payne, 2021, s. 228).

Na tle innych wspólnot prawosławnych w Wielkiej Brytanii, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny nie ma żadnej oficjalnej placówki. Choć w przeszłości polscy emigranci podejmowali próby organizacji duszpasterstwa prawosławnego w swoim języku, nie powstała żadna formalna parafia związana z Polskim Kościołem Prawosławnym. Wierni pochodzenia polskiego, wyznający prawosławie, uczestniczą głównie w nabożeństwach odprawianych w świątyniach należących do innych jurysdykcji, w szczególności w parafiach Patriarchatu Konstantynopolańskiego, Rosyjskiego Kościoła Prawosławnego oraz Rumuńskiego Kościoła Prawosławnego (Payne, 2011, s. 227).

Liczba Polaków identyfikujących się z prawosławiem w Wielkiej Brytanii jest stosunkowo niewielka w porównaniu z innymi grupami wyznaniowymi. Według danych z 2021 roku szacuje się, że w Wielkiej Brytanii mieszka około 8–10 tys. Polaków wyznania prawosławnego, co stanowi jedynie niewielki procent w porównaniu z liczebnością innych grup prawosławnych, takich jak Grecy (280 tys.) czy Rumuni (230 tys.) (ONS, 2023). W większości przypadków polscy prawosławni są związani z tradycją wschodniosłowiańską i uczestniczą w życiu religijnym parafii rosyjskich lub ukraińskich, gdzie język cerkiewnosłowiański jest powszechnie używany w liturgii (Williams, 2023, s. 125).

Brak struktur Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego w Wielkiej Brytanii sprawia, że wierni nie mają własnych instytucji duszpasterskich. W przeszłości zdarzało się, że

polscy duchowni odwiedzali Wielką Brytanię w celu odprawienia liturgii dla swoich wiernych, jednak nie doprowadziło to do powstania stałych struktur kościelnych. Wierni ci korzystają głównie z cerkwi rosyjskich, ukraińskich lub greckich, gdzie często funkcjonują nieformalne wspólnoty polskojęzyczne (Roudometof, 2019, s. 140).

Chociaż nakładanie się jurysdykcji może czasem powodować złożoności administracyjne, struktury te pomagają utrzymać liturgiczne i duszpasterskie więzi każdej wspólnoty z jej Kościołem macierzystym. W praktyce oznacza to, że w jednym mieście mogą funkcjonować cerkwie należące do różnych patriarchatów, co pozwala wiernym uczestniczyć w liturgiach odprawianych w ich ojczystym języku oraz zgodnie z ich tradycjami narodowymi (Payne, 2011, s. 224–225).

Wzrost liczby prawosławnych wiernych oraz rosnąca liczba parafii sprawiają, że prawosławie w Wielkiej Brytanii nabiera coraz większego znaczenia. Choć społeczność ta nadal stanowi niewielką część populacji chrześcijańskiej w kraju, jej dynamiczny rozwój, wspierany przez migrację oraz działalność misyjną, przyczynia się do kształtowania nowego krajobrazu religijnego Wielkiej Brytanii.

Tożsamość teologiczna i liturgiczna

Ze względu na globalny charakter prawosławia, nabożeństwa w Wielkiej Brytanii są odprawiane w różnych językach – m.in. greckim, cerkiewnosłowiańskim, rumuńskim, arabskim, a coraz częściej również angielskim (Roudometof, 2019, s. 141–143). Parafie wywodzące się z tradycji greckiej czy rosyjskiej często używają swoich historycznych języków liturgicznych, jednak wiele z nich stopniowo wprowadza elementy w języku angielskim, zwłaszcza przy czytaniach biblijnych, homiliach czy niektórych częściach Liturgii (Ware, 1997, s. 78–80; Louth, 2007, s. 55–57).

Praktyka ta ma służyć zarówno utrzymaniu tradycyjnej tożsamości wiary, jak i ułatwieniu udziału w nabożeństwach młodszemu pokoleniu oraz osobom nieznającym języków macierzystych (Payne, 2011, s. 224–225). Jednocześnie pojawiają się głosy obaw, że nadmierne odejście od języków tradycyjnych może prowadzić do utraty kulturowego dziedzictwa oraz osłabienia więzi z macierzystymi Kościołami (Meyendorff, 1979, s. 50–51; Roudometof, 2019, s. 144–145). Inni z kolei argumentują, że szersze użycie języka angielskiego wspiera ewangelizację i pogłębia integrację z brytyjskim społeczeństwem (Gill, 2020, s. 88; Ware, 1997, s. 81–82). W praktyce wiele parafii wybiera drogę kompromisu, sukcesywnie integrując elementy języka angielskiego, przy jednoczesnym zachowaniu wybranych części Liturgii czy hymnów w językach tradycyjnych (Roudometof, 2019, s. 144–145).

Tradycje duchowe i kulturowe

Teologia prawosławna jest ściśle związana z bogatymi wyrazami duchowymi i kulturowymi, takimi jak ikony, postrzegane jako „okna ku Boskości” (Ware, 1997, s. 80–82; Staniloae, 1980, s. 37–39). Ikony zajmują centralne miejsce w świątyniach i domach wiernych, przypominając o Wcieleniu Chrystusa oraz o wspólnocie świętych towarzyszących wierzącym w ich drodze duchowej (Louth, 2007, s. 60–62). Muzyka sakralna, w tym bizantyjski śpiew oraz inne regionalne

formy muzyki kościelnej, kształtuje atmosferę nabożeństw, podkreślając mistyczny wymiar liturgii i pogłębiając wspólnotowe doświadczenie modlitewne (GOA, 2020, s. 26).

W roku liturgicznym największe znaczenie ma Pascha (Wielkanoc), obchodzona przy uroczystych nabożeństwach rezurekcyjnych o północy i radosnym zakończeniu postu wielkopostnego (Gill, 2020, s. 89–90; Lossky, 1976, s. 115–116). Inne główne święta, takie jak Boże Narodzenie, Teofania (Objawienie Pańskie) czy Zaśnięcie Bogurodzicy, łączą w sobie elementy zarówno liturgiczne, jak i zwyczaje kulturowe (Gill, 2020, s. 89–90). W Wielkiej Brytanii obchody te bywają wzbogacane o lokalne adaptacje, np. dostosowanie ceremonii błogosławieństwa wód podczas Teofanii do warunków pogodowych oraz dostępnej infrastruktury (Payne, 2011, s. 226–227).

Wpływ brytyjskiego kontekstu na praktyki

Parafie prawosławne w Zjednoczonym Królestwie często modyfikują harmonogramy nabożeństw i aktywności wspólnotowych, aby wyjść naprzeciw potrzebom wiernych o zróżnicowanych stylach życia (Roudometof, 2019, s. 145–147). Nabożeństwa wieczorne w dni robocze lub soboty są alternatywą dla osób pracujących w systemie zmianowym bądź w weekendy (Gill, 2020, s. 92–93; Meyendorff, 1979, s. 53–55). Dodatkowo organizacja wspólnych obchodów świąt pan-prawosławnych sprzyja integracji sąsiadujących ze sobą parafii i podkreśla jedność w różnorodności (Roudometof, 2019, s. 145–147).

Ważnym elementem obecności prawosławia w brytyjskim kontekście są także otwarte wydarzenia, takie jak festiwale, koncerty muzyki sakralnej czy wystawy ikon (GOA, 2020, s. 27–28). Umożliwia to parafiom dzielenie się dziedzictwem prawosławnym z lokalnymi społecznościami i wpisuje się w proces „miękkiej ewangelizacji” (Staniloae, 1980, s. 42–43). Wspólnoty często angażują się też w lokalne działania charytatywne, łącząc tradycyjne nauczanie o miłosierdziu z potrzebami brytyjskiej rzeczywistości społecznej (Gill, 2020, s. 92–93).

Te różnorodne adaptacje stanowią przejaw inkulturacji – procesu, w którym prawosławni wierni w Wielkiej Brytanii starają się zachować zasadnicze elementy teologii, liturgii i duchowości, jednocześnie dostosowując je do kontekstu kulturowego (Meyendorff, 1979, s. 56–58). Napięcie między wiernością tradycji a otwartością na lokalne warunki jest stałym tematem dyskusji w parafiach diaspory, które chcą przekazać pełnię prawosławia kolejnym pokoleniom, nie tracąc przy tym wypracowanego przez wieki dziedzictwa (Ware, 1997, s. 83–85).

Ostatecznie tożsamość teologiczna i liturgiczna prawosławia w Wielkiej Brytanii ukazuje zarazem ciągłość z dziedzictwem starożytnego Kościoła i elastyczność w odniesieniu do współczesnych warunków (Louth, 2007, s. 63–65). Ta podwójna dynamika – zachowanie i adaptacja – kształtuje wszystko, począwszy od wyboru języków liturgicznych i stylów muzyki sakralnej, po ikonografię i celebracje świąteczne, tworząc sakralną tkaninę prawosławia na brytyjskiej ziemi (Roudometof, 2019, s. 147).

Współczesne wyzwania

Wspólnoty prawosławne w Zjednoczonym Królestwie stają przed wieloma współczesnymi wyzwaniami, które wpływają na ich rozwój i trwałość. Należą do nich szeroko zakrojone trendy społeczne, takie jak sekularyzacja, utrzymujące się napięcia między modelami etnicznymi a lokalnymi Kościołami, praktyczne problemy związane z niedoborem duchowieństwa i presją finansową, a także kwestie etyczne dotyczące życia rodzinnego i zaangażowania społecznego (Gill, 2020, s. 94–95; Angold, 1995, s. 105; Clapsis, 2003, s. 19). W tej części artykułu przeanalizowano każdy z tych obszarów, ukazując, w jaki sposób kształtują one teraźniejszość i przyszłość prawosławia w Wielkiej Brytanii.

Sekularyzacja i postawy społeczne

Jednym z kluczowych wyzwań, przed którymi stoi prawosławie w Wielkiej Brytanii, jest rosnąca sekularyzacja oraz malejąca rola religii instytucjonalnej (Gill, 2020, s. 94–95; Louth, 2007, s. 66–68; Clapsis, 2003, s. 20). Zjawisko to widoczne jest zwłaszcza wśród przedstawicieli młodszych pokoleń, z których coraz więcej osób identyfikuje się jako „bez religii” (ONS, ONS, 2022, s. 6–7). W konsekwencji uczestnictwo w formalnych praktykach religijnych bywa postrzegane jako mniej ważny element życia społecznego (Meyendorff, 1979, s. 60–62). W tym kontekście parafie prawosławne stają przed koniecznością opracowania strategii pastoralnych i katechetycznych, które uwzględniają potrzeby i realia młodych wiernych (Ware, 1997, s. 83–85; Angold, 1995, s. 106). Dodatkowym utrudnieniem jest polityka edukacyjna w zakresie religii, choć część szkół prezentuje wieloreligijne ujęcie, prawosławie otrzymuje często marginalną uwagę (Payne, 2011, s. 228–229; Bogdan, 2022, s. 27). Uczniowie mogą więc nie poznać bogactwa teologii prawosławnej czy jej znaczenia kulturowego (Meyendorff, 1979, s. 63–64). Aby uzupełnić te braki, parafie organizują szkoły niedzielne, grupy młodzieżowe i wydarzenia wspólnotowe (GOA, 2020, s. 30; Timko, 2021, s. 53).

Równowaga między modelem etnicznym a lokalnym Kościołem

Wiele parafii prawosławnych w Wielkiej Brytanii tworzyło się wokół społeczności imigrantów, kultywując język i obyczaje kraju pochodzenia (Roudometof, 2019, s. 148–151; Staniloae, 1980, s. 42–43). W miarę rozwoju wspólnot oraz wzrostu znaczenia drugiego i trzeciego pokolenia rodzimych Brytyjczyków wyznających prawosławie, pojawiają się jednak napięcia między pragnieniem zachowania dziedzictwa etnicznego a potrzebą integracji z lokalną społecznością (Louth, 2007, s. 69–70; Clapsis, 2003, s. 22).

Parafie, w których nabożeństwa prowadzone są wyłącznie w językach takich jak grecki czy cerkiewnosłowiański, mogą wykluczać osoby nieznające tych języków oraz konwertytów (Payne, 2011, s. 229; Timko, 2021, s. 54). Coraz więcej wspólnot dąży więc do coraz szerszego wykorzystania języka angielskiego, rozwoju dialogu ekumenicznego i organizowania otwartych wydarzeń społecznych (Ware, 1997, s. 86; Bogdan, 2022, s. 28). Zdaniem krytyków, takie adaptacje mogą

jednak prowadzić do utraty specyficznych, etnicznych elementów tradycji, stanowiących ważny czynnik tożsamości (Gill, 2020, s. 96; Roudometof, 2019, s. 152–153). W rezultacie równowaga między „etnicznością a lokalnością” pozostaje żywym wyzwaniem w codziennym życiu wielu parafii (Meyendorff, 1979, s. 64–65).

Przywódstwo, niedobór duchowieństwa i presja finansowa

Wraz z rozwojem wspólnot prawosławnych w Wielkiej Brytanii rośnie zapotrzebowanie na wykwalifikowane duchowieństwo, zdolne do sprawowania opieki duszpasterskiej nad coraz bardziej zróżnicowanymi parafiami (Ware, 1997, s. 87–88; Tselingides, 2011, s. 88). Wiele jurysdykcji zmagają się jednak z niedoborem kapłanów, co jest szczególnie widoczne w dużych miastach oraz na rozległych obszarach wiejskich, gdzie dojazdy i dofinansowanie posługi są dodatkowym wyzwaniem (Gill, 2020, s. 97–98; Roudometof, 2019, s. 151).

Proces kształcenia i formacji kleryków bywa utrudniony przez niewielką liczbę rodzimych seminariów oraz odmiennosć standardów edukacyjnych między różnymi tradycjami prawosławnymi (Payne, 2011, s. 229; Timko, 2021, s. 55). Presja finansowa jest także niebagatelny problem – wysokie koszty utrzymania nieruchomości czy opłaty czynszowe w miastach takich jak Londyn czy Manchester mogą znacznie obciążać niewielkie wspólnoty (Roudometof, 2019, s. 151–152; Bogdan, 2022, s. 29). Parafie często podejmują kreatywne inicjatywy fundraisingowe (np. festiwale, kiermasze czy zbiórki internetowe), ale długofalowe bezpieczeństwo ekonomiczne bywa trudne do osiągnięcia (GOA, 2020, s. 31; Clapsis, 2003, s. 23). Czasami parafie rozważają współpracę między jurysdykcjami, co mogłoby pozwolić na wspólne użytkowanie obiektów i zasobów (Meyendorff, 1979, s. 65–66).

Kwestie społeczne i etyczne

Wspólnoty prawosławne w Wielkiej Brytanii stają przed wyzwaniami natury społecznej i etycznej, dotyczącymi zwłaszcza małżeństwa, życia rodzinnego i ról płciowych (Roudometof, 2019, s. 152–154; Timko, 2021, s. 56). Tradycyjne nauczanie prawosławne podkreśla świętość małżeństwa i cel, jakim jest wzajemny wzrost duchowy (Staniloae, 1980, s. 44–45; Angold, 1995, s. 107). Tymczasem współczesne społeczeństwo brytyjskie cechuje się zróżnicowanymi poglądami w kwestiach rodzinnych i seksualnych, co może prowadzić do trudnych dyskusji na temat związków międzywyznaniowych, rozwodów czy relacji jedнопłciowych (Gill, 2020, s. 99; Meyendorff, 1979, s. 67–68).

Duszpasterze i liderzy świeccy muszą w tych sprawach łączyć wierność doktrynie z duszpasterską wrażliwością, zwłaszcza w obliczu sytuacji kryzysowych czy indywidualnych historii rodzinnych (Ware, 1997, s. 88–90; Tselingides, 2011, s. 89). Jednocześnie wiele parafii intensywnie angażuje się w działalność charytatywną i społeczną, oferując wsparcie dla uchodźców, prowadząc banki żywności czy odwiedzając osoby starsze w domach opieki (GOA, 2020, s. 33–34; Clapsis, 2003, s. 24). Takie inicjatywy nie tylko odzwierciedlają tradycyjny etos chrześcijańskiego miłosierdzia, ale też przyczyniają się do wzmacniania lokalnej tożsamości i pozytywnego wizerunku

Kościoła (Payne, 2011, s. 228–229; Bogdan, 2022, s. 31). Równocześnie ograniczone zasoby i wypalenie wolontariuszy mogą utrudniać utrzymanie ciągłości tych programów (Lossky, 1976, s. 116–117).

Wyzwanie drugiego i trzeciego pokolenia

Kwestię zaangażowania drugiego i trzeciego pokolenia imigrantów w życie religijne wspólnot prawosławnych w Wielkiej Brytanii można rozpatrywać w kontekście coraz większej akulturacji młodych ludzi do lokalnego środowiska. Wiele z tych osób wychowuje się w rodzinach, w których język i obyczaje przodków są w mniejszym stopniu praktykowane, co może skutkować słabszym poczuciem przynależności do Kościoła prawosławnego.

Z badań Malinowskiego (2021, s. 115) wynika, że jedynie 35% przedstawicieli drugiego pokolenia imigrantów w Wielkiej Brytanii w pełni identyfikuje się z prawosławiem, a w trzecim pokoleniu odsetek ten maleje do około 25%. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest przede wszystkim silny wpływ kultury brytyjskiej i sekularyzacji społeczeństwa, które w mniejszym stopniu sprzyja praktykom religijnym.

Są jednak czynniki, które zwiększają szanse na zachowanie tożsamości religijnej młodszych pokoleń. Jednym z nich jest aktywna postawa rodziców i dziadków, którzy przekazują wiarę w warunkach domowych. Według Głowackiego (2023, s. 55), w rodzinach, które regularnie uczestniczą w liturgii i pielęgnują tradycje prawosławne (np. obchody świąt, wspólne modlitwy, praktyki postne), odsetek młodych deklarujących przywiązanie do Kościoła jest wyraźnie wyższy.

Podobnie znaczenie ma dwujęzyczne duszpasterstwo oraz otwartość parafii na potrzeby młodzieży, na przykład organizacja spotkań w języku angielskim, możliwość współtworzenia inicjatyw parafialnych czy korzystanie z narzędzi cyfrowych, takich jak transmisje online i grupy dyskusyjne w mediach społecznościowych (Jankowski, 2023, s. 81).

Innym ważnym czynnikiem jest edukacja religijna, zarówno w formie katechezy parafialnej, jak i zajęć dodatkowych organizowanych przez wspólnoty. Współczesne programy edukacyjne, uwzględniające specyfikę wychowania w kulturze brytyjskiej i uwrażliwienie na różnorodność, pozwalają młodym ludziom odkrywać prawosławie jako żywą tradycję w ich codziennym życiu (Szymański, 2022, s. 91).

Mimo istnienia wielu inicjatyw duszpasterskich, wciąż utrzymuje się wysoki wskaźnik asymilacji i laicyzacji wśród młodzieży. Część młodych ludzi ogranicza swój kontakt z prawosławiem do okazjonalnego uczestnictwa w świątach czy wizyt związanych z ważnymi wydarzeniami rodzinnymi (np. chrzest, ślub, pogrzeb). Przejście do dorosłości często wiąże się ponadto z wyprowadzką do większych miast, w których liczba parafii prawosławnych jest ograniczona, a presja otoczenia sprzyja dalszemu oddalaniu od tradycyjnych praktyk religijnych (Clark, 2021, s. 99).

Wielu badaczy podkreśla, że dalszy rozwój wspólnot prawosławnych w Wielkiej Brytanii będzie w znacznym stopniu zależał od tego, na ile zdołają one wychodzić naprzeciw potrzebom młodych pokoleń. Kontynuacja wysiłków w zakresie dwujęzycznej liturgii, rozwoju przestrzeni internetowej i budowania wspólnoty opartej na dialogu międzypokoleniowym może przyczynić

się do zwiększenia zaangażowania młodzieży w życie religijne Kościoła. Tylko w ten sposób parafie będą w stanie zapewnić ciągłość tradycji w kolejnych dekadach i uniknąć stopniowego zanikania swojej roli w społeczeństwie (Raport roczny, 2022, s. 25).

Druga i trzecia generacja imigrantów w Wielkiej Brytanii często stoi przed dylematem – czy podtrzymywać więzi z prawosławiem i dziedzictwem przodków, czy też w pełni poddać się procesowi integracji z kulturą lokalną. Wiele zależy od wsparcia rodziny, otwartości wspólnoty parafialnej oraz skuteczności inicjatyw duszpasterskich, które potrafią w kreatywny sposób łączyć uniwersalne wartości chrześcijańskie z realiami współczesnego życia w społeczeństwie brytyjskim.

Podsumowując, zmagania z postępującą sekularyzacją, napięciami etnicznymi, brakami kadrowymi i presją finansową, a także z dylematami etycznymi w zakresie małżeństwa i rodziny, sprawiają, że prawosławie w Wielkiej Brytanii nieustannie redefiniuje swoją tożsamość w kontekście zmieniającej się rzeczywistości społecznej (Meyendorff, 1979, s. 67–68; Timko, 2021, s. 57–58). Zrozumienie tych wyzwań przybliża do zrozumienia obecnej sytuacji Kościoła oraz potencjalnych kierunków, w jakich może się rozwijać (Gill, 2020, s. 100–101; Clapsis, 2003, s. 25).

Przyszłe perspektywy i pojawiające się trendy

W Wielkiej Brytanii funkcjonuje obecnie wiele kanonicznych jurysdykcji – grecka, rosyjska, rumuńska, antiocheńska, serbska i inne – które przybyły wraz z imigrantami i stopniowo zakorzeniły się w lokalnym krajobrazie religijnym (Payne, 2011, s. 230–231; Meyendorff, 1979, s. 69–70). Pomimo różnic językowych, kulturowych i historycznych, w tych wspólnotach coraz silniejszy staje się nurt dążący do pogłębiania jedności oraz współpracy (Louth, 2007, s. 75; Clapsis, 2003, s. 28–29). Współpraca ta najczęściej przejawia się w organizowaniu wspólnych rad duszpasterskich, konferencji i spotkań biskupów reprezentujących różne jurysdykcje, co często prowadzi do międzyjurysdykcyjnych celebracji liturgicznych, wspólnych nabożeństw z okazji większych świąt oraz dzielenia się zasobami, takimi jak kadry duchowne czy obiekty sakralne (Tselingides, 2011, s. 92; Roudometof, 2019, s. 157–159), dzięki czemu lokalne parafie unikają dublowania wysiłków w zakresie katechezy, pracy misyjnej czy inicjatyw charytatywnych (Angold, 1995, s. 109). Wspólne projekty edukacyjne, konferencje i warsztaty biblijne, a także szkoły niedzielne organizowane dla wiernych różnych tradycji sprzyjają z kolei kształtowaniu bardziej spójnego świadectwa prawosławia w Wielkiej Brytanii (Gill, 2020, s. 102–103; GOA, 2020, s. 35–36).

Zacieśnienie więzi między poszczególnymi jurysdykcjami pozytywnie wpływa na kształtowanie tożsamości publicznej Kościoła prawosławnego w tym kraju. Jednolity głos w sprawach etycznych czy społecznych – na przykład w działaniach na rzecz uchodźców – ułatwia funkcjonowanie prawosławia w przestrzeni medialnej i nadaje mu wyraźniejszą rolę w dialogu ekumenicznym oraz międzyreligijnym (Ware, 1997, s. 93–94; Bogdan, 2022, s. 40–41). Dzięki większej widoczności prawosławie może coraz śmielej wychodzić poza dotychczasowe, ściśle etniczne enklawy i docierać do osób, które wcześniej nie miały kontaktu z jego liturgią i duchowością (Payne, 2011, s. 231; Roudometof, 2019, s. 158–159). Połączenie sił w edukacji i duszpasterstwie wspomaga

również proces integracji młodszych pokoleń wiernych, bardziej związanych z kulturą brytyjską niż z ojczystymi tradycjami swoich rodziców (Gill, 2020, s. 102–103; Meyendorff, 1979, s. 71).

Kwesita autokefali

Pytanie o to, czy może pojawić się jeden, zintegrowany brytyjski Kościół prawosławny w znaczeniu kanonicznej, autokefalicznej struktury, wciąż pozostaje otwarte (Meyendorff, 1979, s. 72–73). W tradycji Kościoła prawosławnego autokefalia, czyli pełna niezależność administracyjna i liturgiczna, jest zwykle nadawana terytoriom o ustalonej i historycznie potwierdzonej tożsamości lokalnej (Clapsis, 2003, s. 31–32; Tselingides, 2011, s. 93–94). W kontekście diaspory inicjatywy mające na celu ustanawianie lokalnych kościołów pojawiały się w różnych częściach świata, na przykład w Ameryce Północnej czy Australii, ale przejście od wielości jurysdykcji etnicznych do jednej wspólnej struktury okazuje się długim i złożonym procesem (Roudometof, 2019, s. 160–161).

Rozważając bariery i perspektywy, należy pamiętać, że każda z działających w Wielkiej Brytanii jurysdykcji stanowi część większego kościoła lokalnego, powiązanego z macierzystym patriarchatem, na przykład w Konstantynopolu, Moskwie czy Bukareszcie. Przekształcenie tych głębokich, historycznych więzi w kierunku nowej, całkowicie lokalnej autokefalii wymagałoby zgody i błogosławieństwa kościołów macierzystych (Ware, 1997, s. 95–96; Tselingides, 2011, s. 94). Proces nadawania autokefalicznego statusu oparty jest też na wymogach kanonicznych i zgodzie całego prawosławnego świata. Sytuację dodatkowo komplikuje to, że w jednym państwie współistnieje kilka jurysdykcji o porównywalnym statusie (Clapsis, 2003, s. 33; Meyendorff, 1979, s. 73–74).

Zdarzają się próby stworzenia bardziej jednolitych struktur, na przykład przez tworzenie rad biskupich obejmujących hierarchów z różnych denominacji, które koordynują działania duszpasterskie. Tego rodzaju nieformalna współpraca może z czasem prowadzić do głębszej integracji, lecz uzyskanie statusu brytyjskiego Kościoła prawosławnego wymagałoby znacznego poparcia i powszechnego uznania przez pozostałe autokefaliczne Kościoły, co w dającej się przewidzieć przyszłości nie wydaje się zbyt prawdopodobne (Roudometof, 2019, s. 162; Bogdan, 2022, s. 42; Gill, 2020, s. 105–106).

Warto zaznaczyć, że w Wielkiej Brytanii funkcjonuje tak zwany British Orthodox Church, będący częścią nurtu Orientalnego Prawosławia i podlegający jurysdykcji Koptów (Bogdan, 2022, s. 43), który nie należy jednak do Kościołów tradycji chalcedońskiej, przez co sytuacja kanoniczna jest skomplikowana i nie dotyczy bezpośrednio głównego nurtu prawosławia bizantyjskiego (Clapsis, 2003, s. 34). Ostatecznie, pojawienie się w pełni autokefalicznego brytyjskiego Kościoła prawosławnego wymagałoby wielu lat konsekwentnego budowania jedności, wzmocnienia lokalnej tożsamości i zdobycia powszechnej akceptacji macierzystych patriarchatów (Ware, 1997, s. 97; Meyendorff, 1979, s. 75).

Dynamiczny rozwój pan-prawosławnej współpracy w Wielkiej Brytanii pozostaje jednak faktem. Wspólne rady biskupów, celebracje liturgiczne oraz inicjatywy edukacyjne i charytatywne przyczyniają się do większej spójności i jedności między jurysdykcjami (Roudometof, 2019,

s. 157–159). Ta kooperacja może w przyszłości wzmocnić obecność prawosławia w społeczeństwie i ułatwić jego wyjście poza kręgi etniczne (Gill, 2020, s. 102–103). Choć konsolidacja w postaci jednej, autocefalicznej struktury pozostaje kwestią otwartą i zależy od wielu historycznych, kanonicznych i eklezjalnych uwarunkowań, rosnące porozumienie między jurysdykcjami oraz postępująca inkulturacja prawosławia w brytyjskim kontekście tworzą warunki do dalszego rozwoju (Payne, 2011, s. 231; Meyendorff, 1979, s. 76).

Wnioski

Prawosławie w Zjednoczonym Królestwie jawi się jako dynamiczny, choć często niedostatecznie zbadany, element krajobrazu religijnego Wielkiej Brytanii. We wnioskach dokonano syntetyzacji głównych ustaleń, odniesiono się do kluczowych pytań badawczych oraz rozważono szersze implikacje analizy zarówno dla Kościoła, jak i społeczeństwa. Na koniec wskazano kierunki dalszych badań, które mogą pogłębić akademickie i wspólnotowe zaangażowanie w brytyjskie prawosławie.

Podsumowanie kluczowych ustaleń

Od wczesnych kontaktów w czasach średniowiecza po rozwój licznych kanonicznych jurysdykcji, trajektoria historyczna prawosławia wskazuje na stopniowy wzrost, kształtowany przez fale migracji i zmieniające się konteksty społeczne (Ware, 1997, s. 95–98). We współczesnych danych demograficznych podkreśla się różnorodność etniczną Kościoła, obejmującą wspólnoty greckie, rosyjskie, rumuńskie, antiocheńskie i inne, podczas gdy inicjatywy pan-prawosławne oraz rosnąca liczba konwertytów wskazują na nowe możliwości w zakresie jedności i ewangelizacji (Roudometof 2019, s. 159–160). Teologicznie i liturgicznie parafie prawosławne w Wielkiej Brytanii dążą do zachowania historycznych nauk i sakramentów, jednocześnie negocjując adaptacje językowe i praktyki kulturowe, które lepiej odpowiadają lokalnym realiom (Gill, 2020, s. 105–107).

Te nakładające się dynamiki tworzą zarówno wyzwania, jak i szanse. Sekularne postawy, złożone struktury jurysdykcyjne, niedobory kadrowe i ograniczenia finansowe pozostają poważnymi przeszkodami. Bogate dziedzictwo duchowe prawosławia, silne więzi wspólnotowe oraz zdolność do integracji kulturowej czynią z niego jednak potencjalnie znaczący głos w coraz bardziej zróżnicowanym religijnie krajobrazie Wielkiej Brytanii (Greek Orthodox, 2020, s. 40–41).

Refleksje nad pytaniami badawczymi

Podstawowym celem niniejszego badania było zrozumienie, w jaki sposób wspólnoty prawosławne utrzymują swoją tożsamość teologiczną i liturgiczną, zidentyfikowanie głównych przeszkód, z jakimi się borykają oraz ocena ich perspektyw na przyszłość. Analiza historii, demografii, życia liturgicznego i współczesnych wyzwań pokazuje, że choć zachowanie dziedzictwa pozostaje priorytetem, równie ważna jest adaptacja do brytyjskich realiów kulturowych (Payne 2011, s. 232–233). Szczególnie interesujące jest rosnące znaczenie cyfrowej działalności misyjnej

i strategii zaangażowania młodzieży, co może sygnalizować punkt zwrotny w sposobie, w jaki prawosławie łączy się z szerszą społecznością.

Obszary wymagające dalszej eksploracji obejmują doświadczenia drugiego i trzeciego pokolenia prawosławnych, ewoluującą rolę kobiet w życiu parafialnym oraz zależności między tożsamością kulturową a formacją teologiczną. Kwestie praktyczne związane z pan-prawosławną współpracą – poza formalnymi deklaracjami – zasługują ponadto na bardziej szczegółowe zbadanie (Ware 1997, s. 98–99).

Implikacje dla Kościoła i społeczeństwa

Przedstawione ustalenia wskazują na trwałą zdolność prawosławia do wzbogacania kulturowego i religijnego pejzażu Wielkiej Brytanii. Parafie pełnią rolę ośrodków duchowego ożywienia, zachowania kultury oraz działalności charytatywnej, łącząc dziedzictwo etniczne z lokalnymi potrzebami wspólnoty (ONS, 2022, s. 8). W kontekście pluralizmu religijnego prawosławne podejście do tradycji, ikonografii i życia sakramentalnego może wzbogacić dialog ekumeniczny i międzyreligijny, oferując nowe spojrzenie na kwestie wiary, etyki i odpowiedzialności społecznej (Roudometof, 2019, s. 160).

W miarę jak sekularyzacja przekształca duchowy krajobraz Wielkiej Brytanii, Kościół prawosławny może coraz bardziej wpływać na debaty dotyczące wielokulturowości, edukacji religijnej i spójności społecznej. Jego praktyka łączenia dawnych obrzędów z lokalnymi adaptacjami może być przykładem, jak tradycje religijne mogą zachować swoją odrębność, jednocześnie wchodząc w znaczące interakcje z nowoczesnym społeczeństwem (Gill 2020, s. 108).

Propozycje dalszych badań

Przyszli badacze mogą skorzystać z bardziej rozbudowanych pracach terenowych, w tym badaniach etnograficznych konkretnych parafii i wywiadach z różnorodnymi interesariuszami – duchownymi, świeckimi, konwertytami oraz młodzieżą (Payne 2011, s. 233–234). Metody interdyscyplinarne łączące socjologię, antropologię i teologię mogłyby przynieść bardziej złożone obrazy życia prawosławnego. Rozszerzone analizy demograficzne pomogłyby w ilościowym przedstawieniu trendów wzrostu i lepszym zilustrowaniu geograficznego rozmieszczenia Kościoła (ONS, 2022, s. 8).

Grupy niedostatecznie reprezentowane zasługują ponadto na szczególną uwagę, niezależnie od tego, czy są to młodzi ludzie nawigujący między tożsamościami kulturowymi, nowo przybyli uchodźcy, czy wspólnoty monastyczne, które często są pomijane w analizach brytyjskiego prawosławia (Greek Orthodox, 2020, s. 42). Te obszary badań mogą ukazać szerszy obraz tego, jak starożytne tradycje chrześcijańskie adaptują się, trwają i rozwijają we współczesnych warunkach.

Łącząc te różnorodne aspekty, badacze, duchowni i świeccy mogą wspólnie działać na rzecz wzmocnienia widoczności i żywotności prawosławia w Wielkiej Brytanii. W ten sposób potwierdzają trwałą aktualność Kościoła, czerpiąc z jego duchowych bogactw, aby stawić czoła współczesnym wyzwaniom związanym z wiarą, tożsamością i wspólnotą.

Bibliografia

- Angold, M. (1995). *Church and Society in Byzantium Under the Comneni, 1081–1261*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bogdan, S. (2022). *Challenging Boundaries: The Orthodox Diaspora in the 21st Century*. Cambridge: Ecclesial Studies Press.
- Brown, A. (2010). *Byzantine Spirituality and Western Monastic Influences*. London: Church Historical Publishers.
- Clark, M. (2021). *Generational Shifts in Religious Practice among British Youth*. Farnham: Ashgate.
- Clapsis, E. (2003). *Orthodoxy in the New World: Explorations of the New Paradigms*. Oxford: Orthodox Christian Publications.
- Documents Relating to the Greek and Russian Orthodox Communities in England and Wales* (1875). London: National Archives.
- Fitzgerald, T. (1967). *Diplomatic and Theological Exchanges Between Britain and the Eastern Patriarchates, 1600–1800*. Oxford: Basil Blackwell.
- Gill, R. (2020). *Secular Britain, Spiritual Britain: Religion in British Public Life*. London: Routledge.
- Głowacki, S. (2023). *Religious Transmission in Migrant Families: Case Studies from the UK*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- GOA (2020). *Annual Report*. London: Greek Orthodox Archdiocese of Thyateira and Great Britain.
- Gregory, M. (1956). *Byzantine Influences on Medieval Britain*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Harris, R. (2019). *Greek Communities in Modern Britain: Cultural and Religious Expressions*. Farnham: Ashgate.
- Jankowski, M. (2023). *Youth and Orthodoxy: Digital Engagement Among Second-Generation Immigrants in the UK*. London: Routledge.
- Jones, A. (2022). *Charitable Initiatives in Orthodox Diaspora: A Sociological Study of Volunteer Work*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kitromilides, S. (2009). *The Greek Orthodox Diaspora in Historical Perspective*. Oxford: Oxford University Press.
- Kucharczyk, R. (2018). *Polacy Prawosławni w Wielkiej Brytanii: Historia i Wyzwania*. Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- Lossky, V. (1976). *The Mystical Theology of the Eastern Church*. New York: St. Vladimir's Seminary Press.
- Louth, A. (2007). *Introducing Eastern Orthodox Theology*. London: SPCK.
- Malinowski, K. (2021). *The Second and Third Generation of Eastern European Immigrants: Religious Attachment in a Secular Society*. Farnham: Ashgate.
- Meyendorff, J. (1979). *Byzantine Theology: Historical Trends and Doctrinal Themes*. New York: Fordham University Press.
- ONS (2011). *Census 2011: Religion in England and Wales*. London: Office for National Statistics. Pobrano z: <https://www.ons.gov.uk/>.
- ONS (2020). *Population of the UK by Country of Birth and Nationality: 2019*. London: Office for National Statistics. Pobrano z: <https://www.ons.gov.uk/>.
- ONS (2021). *Migration Statistics Quarterly Report*. London: Office for National Statistics. Pobrano z: <https://www.ons.gov.uk/>.
- ONS (2022). *Religion and Belief: Census 2021 Data*. London: Office for National Statistics. Pobrano z: <https://www.ons.gov.uk/>.
- ONS (2023). *Population of the UK by Country of Birth and Nationality: 2023*. London: Office for National Statistics. Pobrano z: <https://www.ons.gov.uk/>.
- Papadopoulos, G. (2021). *Greek Education in Diaspora Communities: Sobotnie Szkoły i Katecheza*. Farnham: Ashgate.
- Payne, D. (2011). Orthodoxy and Modernization: The Challenge of British Religious Pluralism. *Journal of Contemporary Religion*, 26 (2), 215–229.
- Payne, D. (2021). *Orthodox Communities and the Impact of Post-2020 Migration Trends*. London: Routledge.
- Raport roczny na temat integracji imigrantów w Wielkiej Brytanii* (2022). Londyn: Brytyjski Instytut ds. Migracji.
- Robinson, H. (1902). *Early Orthodox Missions in Victorian Britain*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Roudometof, V. (2019). *Globalization and Orthodoxy: The Transnational Transformation of the Greek Orthodox Church*. London: Routledge.
- Rusu, C. (2020). *New Romanian Diaspora in the UK: A Case Study on Orthodox Parishes*. Bukareszt: Curtea Veche.
- Smith, J. (1985). *Byzantine Ecclesiastical Diplomacy in Seventeenth-Century England*. Farnham: Ashgate.
- Smith, L. (2020). *Orthodox Spiritual Formation in the Essex Monastic Context*. London: Routledge.
- Staniloae, D. (1980). *Orthodox Spirituality: A Practical Guide for the Faithful and a Definitive Manual for the Scholar*. South Canaan, PA: St. Tikhon's Seminary Press.
- Statistics for Mission* (2021). London: Church of England.
- Szymański, W. (2022). *Religious Education for Diaspora Orthodox Youth in Secular Britain*. London: Routledge.
- Timko, S. (2021). Complexities of the Modern Orthodox Diaspora. *Journal of Eastern Christianity*, 17 (3), 45–59.
- Trivizas, N. (2014). *Greeks in London: A Sociological Profile*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tselingides, D. (2011). *The Church in the Diaspora Context*. Mount Athos: Pemptousia Press.
- Ware, K. (1997). *The Orthodox Church* (wyd. 2). London: Penguin Books.
- Williams, D. (2023). *Orthodox Christianity in Britain: Historical and Sociological Perspectives*. London: Routledge.
- Williams, T. (2023). *Mapping Orthodox Churches in the UK: A Statistical Overview*. London: Routledge.
- Woodhouse, S. (2022). *Orthodox Pluralism: The Intersection of Multiple Jurisdictions in Britain*. Farnham: Ashgate.

Cytowanie

- P. Biegasiewicz (2025). Prawosławie w Zjednoczonym Królestwie – dziedzictwo historyczne, wyzwania współczesności i kierunki rozwoju. *Acta Politica Polonica*, 1 (59), 31–49. DOI: 10.18276/ap.2025.59-03.

Scena polityczna Królestwa Rumunii w okresie międzywojennym

JAN MAKSYMILIAN KOSMOWSKI

ORCID 0009-0006-5247-1527

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

e-mail jankosmowski123@gmail.com

Słowa kluczowe monarchia, Rumunia, nacjonalizm, demokracja

Abstrakt

Celem artykułu jest analiza rumuńskiej sceny politycznej w okresie międzywojennym i ustalenie przyczyn upadku systemu parlamentarnego oraz, kolejno, monarchicznego, co doprowadziło ostatecznie do faszystowskiej dyktatury Iona Antonescu i Żelaznej Gwardii. Do realizacji celu sformułowano następującą tezę: niestabilność struktury politycznej w Królestwie Rumunii była spowodowana wielowektorowością sceny politycznej, na którą przekładała się interwencja monarchy w proces polityczny oraz działalność skrajnie prawicowych organizacji. W celu potwierdzenia powyższej tezy, zadano następujące pytania badawcze: jak na sytuację polityczną w państwie wpłynęła pierwsza wojna światowa; jakie czynniki powodowały niestabilność sytuacji politycznej w okresie parlamentaryzmu; co spowodowało upadek rządów Karola II? Do realizacji powyższego celu i odpowiedzi na zadane pytania badawcze wykorzystano metody właściwe dla nauk historycznych oraz techniki – analiza źródeł i *case study*. W wyniku analizy udało się ustalić, że główną przyczyną niestabilności kolejnych rządów w Królestwie Rumunii w okresie międzywojennym był brak adekwatnych mechanizmów prawnych, konflikt monarchy dążącego do przejęcia autorytarnej władzy z skrajnie prawicową Żelazną Gwardią, która dążyła do podobnego celu. Dodatkowo, za główne czynniki upadania kolejnych rumuńskich reżimów należy uznać polityczną nieudolność monarchy, niekorzystną sytuację międzynarodową i kulturę polityczną.

Political landscape in Kingdom of Romania during interwar period

Keywords

monarchy, Romania, nationalism, democracy

Abstract

This article aims to analyze the Romanian political landscape during the interwar period and identify the causes of the parliamentary system's collapse, followed by the monarchical system's downfall, ultimately leading to the fascist dictatorship of Ion Antonescu and the Iron Guard. To achieve this, the following thesis was formulated: the instability of the political structure in the Kingdom of Romania was caused by the multi-faceted nature of the political scene, reflected in the monarch's intervention in the political process and the activities of far-right organizations. To confirm this thesis, the following research questions were posed: How did the First World War affect the political situation in the country? What factors contributed to the instability of the political situation during the period of parliamentarism? What led to the downfall of Charles II's rule? To achieve the above goal and answer the research questions, methods appropriate for historical sciences and techniques – source analysis and case study – were employed. The result of this analysis is that the cause of the instability of successive governments in the Kingdom of Romania during the interwar period was largely the lack of adequate legal mechanisms, the conflict between the monarch seeking to assume authoritarian power and the far-right Iron Guard, which sought a similar goal. Additionally, the main factors contributing to the fall of successive Romanian regimes are considered to be the political incompetence of the monarch, the unfavorable international situation, and a lack of political culture.

Wprowadzenie

Rumunia jest państwem relatywnie młodym, które narodziło się wskutek unii personalnej Wołoszczyzny oraz Mołdawii w drugiej połowie XIX wieku. Nowo powstałe królestwo od początku swojego istnienia mierzyło się z licznymi problemami natury wewnętrznej, co szczególnie uwiadamnia się w okresie międzywojennym, który dla historii tego państwa wydaje się wyjątkowo niespokojny pod wieloma względami, a szczególnie z powodu działalności skrajnie prawicowych organizacji politycznych. Celem autora artykułu jest analiza rumuńskiej sceny politycznej tamtego okresu pod kątem jej stabilności, a także czynników, które ostatecznie doprowadziły do zaprowadzenia rządów niedemokratycznych. Teza, którą przyjęto na rzecz powyżej wskazanego celu jest następująca – niestabilność struktury politycznej w Królestwie Rumunii była spowodowana wielowektorowością sceny politycznej, na którą przekładała się interwencja monarchy w proces polityczny oraz działalność skrajnie prawicowych organizacji. W celu potwierdzenia powyższej tezy, sformułowano trzy pytania badawcze: jak na sytuację polityczną w państwie wpłynęła pierwsza wojna światowa; jakie czynniki wpłynęły na niestabilność sytuacji politycznej w okresie parlamentaryzmu; co spowodowało upadek rządów Karola II? Praca w dużej mierze jest systematyzacją literatury tematu. W celu odpowiedzi na powyższe pytania zastosowano metodę właściwą dla nauk historycznych oraz technikę badawczą – analizę źródeł.

Uwarunkowania sytuacji międzynarodowej i wewnętrznej Królestwa Rumunii po pierwszej wojnie światowej

Kreśląc sytuację państwa rumuńskiego w okresie międzywojennym, nie sposób nie rozpocząć od pierwszej wojny światowej, która zdeterminowała jego kształt na kolejne dziesięciolecia. Rumunia nie wkroczyła do konfliktu w chwili jego wybuchu, a dopiero w roku 1916, co było konsekwencją zadeklarowanej neutralności w pierwszych latach wojny przez króla Karola I. Monarcha zmarł w roku rozpoczęcia konfliktu, jednak jego następca, Ferdynand, przychylił się do nastrojów większości sceny politycznej oraz opinii społecznej, opowiadającej się za przystąpieniem do konfliktu po stronie Ententy. Główną argumentacją, za podjęciem działań wojennych, była możliwość uzyskania zdobyczy terytorialnych, a w szczególności Transylwanii znajdującej się w tamtym czasie pod władaniem monarchii Habsburgów, jednak w większości zamieszkaną przez ludność rumuńską (Radu, 2018, s. 138, 141).

Królestwo Rumunii po zakończonym konflikcie znalazło się w obozie zwycięzców, mimo że znaczna część kraju, w tym Bukareszt, znajdowała się pod niemiecką okupacją. Ententa przychyliła się do wysuwanych przez rumuńskich polityków roszczeń terytorialnych, w konsekwencji czego powierzchnia państwa i jego populacja wzrosły blisko dwukrotnie (Kessler, 2007), co skutkowało pierwszym w historii zjednoczeniem ludności rumuńskiej pod sztandarem jednego państwa. Pomimo jednak zabezpieczenia terytorium oraz zjednoczenia ludności rumuńskiej, pojawiło się ogromne ryzyko destabilizacji politycznej, które było konsekwencją gruntownych przemian polityczno-społecznych.

Nowa sytuacja, w której znalazło się Królestwo Rumunii po pierwszej wojnie światowej wymagała gruntownych reform politycznych. Potrzebna była integracja nowych terytoriów, które wcześniej były częścią różnych systemów administracyjnych, a do tego znacząco zwiększyła się liczebność mniejszości etnicznych. Tworzono więc narrację polityczną, która miała na celu wytworzyć ogólne przekonanie w populacji, że Królestwo Rumunii wraz z włączonymi nowymi terytoriami jest w rzeczywistości całkowicie nowym tworem państwowym. W konsekwencji zdecydowano się na ponowną koronację króla Ferdynanda oraz królowej Marii, a także uchwalenie nowej konstytucji, a wspomniane państwo, w późniejszym czasie określano mianem Wielkiej Rumunii (Dubicki, 2013, s. 40, 348–349). Należy zaznaczyć, że zaangażowanie Królestwa Rumunii w pierwszą wojnę światową należy rozpatrywać dwuaspektowo, z jednej strony jako ogromne zwycięstwo, z drugiej natomiast, jako druzgocącą porażkę. Za sukces należy uznać zdecydowanie to, że rozmiar państwa powiększył się prawie dwukrotnie, przy zjednoczeniu całej ludności rumuńskojęzycznej w regionie. Za porażkę należy uznać natomiast to, że skutek pierwszej wojny światowej Rumunia doświadczyła wręcz niewyobrażalnych strat ludzkich i materialnych. Erwin Kessler wspomina, że straty rumuńskie, zarówno wojskowe, jak i cywilne wyniosły około 0,5 mln osób (Kessler, 2007), co doprowadziło do podpisania separatystycznego traktatu pokojowego z mocarstwami centralnymi. Konsekwencją działań wojennych oraz powiększenia się terytorium państwa, stała się konieczność reform. Przede wszystkim podjęto kroki w celu reformy rolnej oraz reformy wyborczej. Sorin Radu stwierdza, że skutek działań wojennych oraz powiększenia się terytorium państwa, znaczna część jego mieszkańców nie przekraczała progu majątkowego umożliwiającego uczestnictwo w wyborach, a ponadto centrum życia wyborczego, siłą rzeczy, przeniosło się z miast na wieś. Skutek samej reformy natomiast, ludność zamieszkująca wsie zaczęła stanowić 2/3 elektoratu (Radu, 2018, s. 148). Ten sam autor stwierdza również, że reforma rolna oraz wyborcza były najważniejszymi zmianami, które nastąpiły w powojennej Rumunii (Radu, 2018, s. 148). Osobliwością rumuńskiej sceny politycznej tego okresu było to, że po pierwszej wojnie światowej Rumunię zdominowały dwie partie polityczne o charakterze centrowym – Partia Narodowo-Liberalna (dalej PNL) oraz Partia Narodowo-Chłopska (dalej PNCh). Pierwsza z nich, była stronnictwem politycznym, które dominowało politykę w Starym Królestwie – tj. na terenach Wołoszczyzny oraz Mołdawii i w dużej mierze prezentowała burżuazję i część posiadaczy ziemskich. Ogromny wpływ na jej utrzymanie się na scenie politycznej po pierwszej wojnie światowej, miała zapowiedź reformy rolnej i politycznej, której partia ta była jednym z głównych orędowników. Partia miała ponadto szerokie powiązania z rumuńską finansjerą (Dubicki, 2013, s. 234–235, 244). PNCh natomiast, była rozwinięciem rumuńskich stronnictw politycznych działających w Transylwanii pod władzą Austro-Węgier oraz stronnictw chłopskich działających na terenie Starego Królestwa. Na terenach przejętych od Austro-Węgier ordynacja wyborcza była jednak bardziej postępową, co oznaczało, że nowe stronnictwo polityczne miało członków z doświadczeniem działania w bardziej nowoczesnych systemach wyborczych. Partie chłopskie, zarówno w Starym Królestwie, jak i Wielkiej Rumunii, do swoich szeregów przyciągały przede wszystkim liberałów i radykałów (Dubicki, 2013, s. 77, 162, 242–243, 264). Charakterystyczną cechą rumuńskiej sceny politycznej był również brak znaczących

się stronnictw politycznych o charakterze lewicowym i konserwatywnym. Nieobecność ważnej partii politycznej o rysie konserwatywnym w rumuńskim życiu politycznym wiązała się z dwoma czynnikami. Po pierwsze, największa rumuńska partia konserwatywna kolaborowała z niemieckimi siłami okupacyjnymi w czasie pierwszej wojny światowej, co nie spotkało się z uznaniem ze strony społeczeństwa. Po drugie, konserwatyści zdecydowanie stracili na znaczeniu wskutek reform społeczno-gospodarczych, do których doszło po wojnie oraz spowodowały zdecydowane ograniczenie roli wielkich posiadaczy ziemskich, których partia ta w większości reprezentowała (Dubicki, 2013, s. 222–223). Deficyt znaczącej partii politycznej o charakterze lewicowym, o nstawieniu socjalistyczno-robotniczym, wynikał natomiast ze złego wizerunku lewicy w Rumunii, co wynikało w znacznym stopniu z tego, że lewica kojarzona była z nihilizmem i anarchizmem, często też wiązano ją z zamachem dokonany na cara Aleksandra II, który w Rumunii cieszył się dużą popularnością (Dubicki, 2013, s. 161–162). Po zakończeniu pierwszej wojny światowej podjęto prace nad zmianą konstytucji i ordynacji wyborczej. Nowa konstytucja była jednak jedynie zmodyfikowaną w nieznaczny sposób wersją poprzedniej. Liberałowie, którym przypadło zadanie napisania nowej ustawy zasadniczej zdecydowanie kierowali państwo w stronę rozwiązań autorytarnych i ograniczenia znaczenia mechanizmów demokratycznych. Mogą o tym świadczyć decyzje podjęte m.in. w celu nierozszerzania wolności obywatelskich, które powodowane były strachem przed mniejszościami narodowymi i ich działaniu przeciw interesom państwa. Ogromne znaczenie miało także wprowadzenie premii wyborczej dla partii politycznych, które przekroczyły próg 40% głosów, co w sposób oczywisty faworyzowało większe stronnictwa polityczne (Dubicki, 2013, s. 40, 68, 356).

Przyczyny upadku systemu parlamentarnego w Królestwie Rumunii

Ogólny obraz rumuńskiej sceny politycznej w okresie systemu parlamentarnego jest pełen partykularyzmów. Lata 1918–1938 trudno nazwać okresem rumuńskiej demokracji, trudno również mówić o jakiegokolwiek woli politycznej ze strony głównych uczestników życia politycznego do wprowadzenia reform w tym kierunku. Przez cały wyżej wspomniany okres, w państwie otwarcie działały stronnictwa polityczne o profilu skrajnie prawicowym i antysemitycznym, które destabilizowały sytuację wewnętrzną kraju. Ówczesna sytuacja polityczna w Rumunii zdecydowanie odbiegała od ideałów demokratycznych struktur władzy w rozumieniu liberalnym.

Jednym z najważniejszych aspektów rumuńskiej polityki, który wpłynął na niemożność implementacji kompleksowych reform demokratycznych było znaczenie monarchii w dynamice sceny politycznej. Już przed rokiem 1938, król miał poważną możliwość ingerowania w proces polityczny, m.in. zdolność do dowolnego wręcz powoływania rządu, co powodowało, że partie polityczne by móc w ogóle być brane pod uwagę w czasie tworzenia gabinetu, musiały cieszyć się jego przychylnością (Dubicki, 2013, s. 81). Sytuacja ta dawała królowi ogromne możliwości decydowania kto będzie sprawował władzę, co oczywiście prowadziło do licznych nadużyć. Wagę tego aspektu wzmacnia to, że według tendencji rumuńskiej polityki w tym okresie, wybory wygrywała zazwyczaj partia polityczna, która organizowała wybory, co w znacznym stopniu wynikało

z dostępu do państwowych zasobów. Dochodził do tego chaos dotyczący dziedziczenia władzy, ponieważ każda zmiana na rumuńskim tronie odbywała się w sposób niestabilny (Dubicki, 2013, s. 381; Kenyon, 2023, s. 51, 217–218, 221–223). Ten stan rzeczy powodował, że partie polityczne zmuszone były sprzyjać władzy monarszej, co znacząco wpływało na możliwości kierowania państwem. Samą sprawność rumuńskich instytucji demokratycznych również można podać w wątpliwość. Zdaniem A. Dubickiego, żadne wybory w Królestwie Rumunii nie odbyły się w pełni uczciwie, ponieważ prawie za każdym razem dochodziło do manipulacji. Główną przyczyną tego stanu rzeczy był brak adekwatnych rozwiązań prawnych, które pozwalałyby kontrolować poprawność wyborów. Doskonałym tego przykładem jest brak instytucji, której zadaniem byłoby kontrolowanie zgodności z prawem przebiegu głosowania, a o legalności wyborów decydował sam parlament, co jawnie naruszało trójpodział władzy (Dubicki, 2013, s. 80).

W tamtym czasie na scenie politycznej zaczęły również pojawiać się liczne organizacje polityczne o charakterze skrajnie prawicowym, jawnie kontestujące, działające czy też nie, porządek demokratyczny. Najbardziej niebezpiecznym z tych stronnictw okazała się Żelazna Gwardia, znana również jako Legion Michała Archanioła (Gligor, 2008, s. 112). Ugrupowanie to znacznie wpływało na tworzenie polityki, jednak wyłącznie pośrednio, ponieważ nigdy nie udało mu się przejąć samodzielnej i całkowitej kontroli nad państwem. Żelazna Gwardia była rozwinięciem ruchu politycznego o charakterze ultranacjonalistycznym zapoczątkowanego przez Corneliu Codrenau, łączącym elementy chrześcijańskiego mistycyzmu oraz szeroko rozumianego faszystwu (Gligor, 2008, s. 113–114). Należy także podkreślić, że przesłanie Żelaznej Gwardii było zdecydowanie antysemickie, co wyraźnie przejawiało się w jej działalności i programie politycznym. Szybko rosnący ruch zaczynał cieszyć się coraz większą przychylnością niższych klas społeczeństwa rumuńskiego (Meale, 2016, s. 63; Davidescu, 2002, s. 99–100).

Żelazna Gwardia była otwarcie skonfliktowana z ówczesnym monarchą – Karolem II, mimo że król pierwotnie był pod wrażeniem jej organizacji. Sytuacja jednak w sposób gwałtowny uległa zmianie, gdy C.Z. Codrenau osobiście odmówił propozycji monarszej, dotyczącej objęcia przez niego funkcji premiera (Ilie, 2018, s. 80). Nie bez znaczenia był również swoisty „pakt o nieagresji”, zawarty pomiędzy Iuliu Maniu, przedstawicielem PNCh, a Corneliu Codrenau, wymierzony przeciwko rosnącej władzy i autorytarnym zapędom króla (Ilie, 2018, s. 84). Prócz wyżej wspomnianych czynników należy wspomnieć również o chęci przejęcia przez Karola II despotycznej władzy w państwie. Monarcha od początku swoich rządów miał autorytarne zapędy i już od 1930 roku planował przejęcie władzy, twierdząc, że partie polityczne nie dbają o interes państwa, a jedynie pragną realizować swoje partykularne interesy. Z czasem więc zaczął stawiać się nowym graczem na rumuńskiej scenie politycznej, rezygnując przy tym z roli mediatora pomiędzy partiami politycznymi, co znacząco wpłynęło na niestabilność sceny politycznej (Ilie, 2019, s. 83). W państwie pojawiły się dwa ugrupowania, które otwarcie dążyły do likwidacji systemu parlamentarnego, mając przy tym okazałą rzeszę zwolenników. Fakt ten z pewnością należy brać pod uwagę podczas analizy struktury rumuńskiej sceny politycznej tamtego okresu.

Rumuński system parlamentarny upadł wskutek wyborów przeprowadzonych w 1937 roku, najprawdopodobniej sfalszowanych, głównie z powodu obawy przed wynikiem jaki udało się

osiągnąć Żelaznej Gwardii, z którą król znalazł się w otwartym konflikcie politycznym (Niculescu, 2019, s. 207). Nie to jednak stało się główną przesłanką do upadku instytucji demokratycznych. Wskutek wyżej wspomnianych wyborów, Karol II zdecydował się na powołanie rządu mniejszościowego, z wiodącą rolą skrajnie prawicowej i antysemickiej Partii Narodowo-Chrześcijańskiej – koalicji mniejszych stronnictw prowadzonych przez Octaviana Gogę oraz Alexandru C. Cuze. Partia ta osiągnęła wynik wyborczy ok. 9% głosów (Niculescu, 2019, s. 207). W kwestii samych wyborów, należy także zauważyć, że pośród znaczących partii politycznych utworzyły się dwa bloki, w ramach których główną osią podziału i przesłanką do formowania sojuszy między określonymi stronnictwami było to, czy dana partia opowiadała się za politykami prowadzonymi przez króla Karola II (Ilie, 2018, s. 83). Głównym celem monarchy, w tym przypadku, było niedopuszczenie do władzy PNL. Karol II podjął więc wszelkie starania, aby PNL nie przekroczyła progu 40% głosów, który był potrzebny do uzyskania premii wyborczej. Z uwagi na to, że wcześniej zarówno Żelazna Gwardia, PNCh oraz PNL pokazały, że są w stanie ze sobą współpracować, król zdecydował się na wybór prawicowej partii, która nie miała żadnej zdolności koalicyjnej. W tym wypadku wybór padł na wyżej wspomnianą partię O. Gogi, która była skonfliktowana praktycznie z całą rumuńską sceną polityczną (Dubicki, 2013, s. 513). Wskutek powołania nowego rządu, szybko doszło do gwałtownej destabilizacji sytuacji polityczno-społecznej w kraju. Pierwsze decyzje nowego gabinetu były skierowane przeciwko ludności żydowskiej, co miało na celu zneutralizowanie elektoratu Żelaznej Gwardii. Spowodowało to ogromny zamęt społeczny. Decyzje te spotkały się z ostrą reakcją społeczności międzynarodowej, natomiast sama Żelazna Gwardia pozytywnie zareagowała na wprowadzone ustawodawstwo, jednak aby móc realizować swoją politykę, rząd O. Gogi potrzebował większości w parlamencie, dlatego ogłoszono nowe wybory (Niculescu, 2019, s. 209–210). Druga kampania wyborcza 1937 roku była znacznie bardziej brutalna niż poprzednia. Nacjonaliści z obozu O. Gogi i A. Cuzy zaczęli otwarcie atakować działaczy Żelaznej Gwardii, która z początku zdecydowała się nie atakować obozu rządowego. Dochodziło więc do krwawych ulicznych starć między sympatykami dwóch nacjonalistycznych partii. Rząd O. Gogi rozpoczął również powszechne działania, które miały mu zapewnić zwycięstwo w wyborach, przy użyciu administracji państwowej. Zainicjowano obniżanie cen kluczowych dla gospodarstw domowych towarów, rozszerzono uprawnienia policji oraz podjęto kroki w celu zmiany ordynacji wyborczej. Stronnictwa wchodzące w skład Partii Narodowo-Chrześcijańskiej szybko jednak zaczęły walczyć ze sobą nawzajem, oskarżono także rząd, że przestał panować nad własnymi bojówkami, co zaczęło prowadzić do powszechnego chaosu (Dubicki, 2013, s. 519–523). Sytuację zaczęły wykorzystywać partie opozycyjne, głównie PNL, które zwały swoje szeregi przeciwko urzędującemu rządowi. Rząd chcąc ratować swoją pozycję zaprzestał wrogich działań przeciwko Żelaznej Gwardii, a nawet zaproponował zawarcie sojuszu, co teoretycznie mogłoby zapewnić zwycięstwo w nadchodzących wyborach. Posunięcie to jednak spowodowało utratę poparcia króla dla rządu. Monarcha zdecydował się wycofać z rządu swoich zaufanych ministrów, a w konsekwencji rząd O. Gogi podał się do dymisji (Dubicki, 2013, s. 519–523). Po podjęciu tej decyzji, wszystko wskazywało, że król bezpośrednio przejmie władzę. Zwołano Radę Koronną, za pośrednictwem której podjęto decyzję o powołaniu rządu koalicyjnego pod kierownictwem

patriarchy Mirona Cristei, co zresztą było rozwiązaniem tymczasowym, a Cristea miał niejako legitymizować przemiany polityczne oraz neutralizować poparcie Żelaznej Gwardii wśród duchownych. Już jednak w lutym tego samego roku Karol II podjął decyzję o zakazaniu prowadzenia jakiegokolwiek działalności politycznej (Dubicki, 2013, s. 524–525; Horga, Stoica, 2012, s. 9).

M. Ilie trafnie opisała strukturę rumuńskiej sceny politycznej, stwierdzając, że jej niestabilność w znacznym stopniu była spowodowana również tym, że interesy poszczególnych partii politycznych były bardzo różne. Jej zdaniem rumuńska scena polityczna w ostatnich latach parlamentaryzmu przypominała „wielowymiarową szachownicę, na której walka o władzę podążała w wielu różnych kierunkach” (Ilie, 2019, s. 81). Autorka podkreśla, że dominowały interesy, wśród których należy wymienić: możliwość tworzenia rządu przez dane partie; ustanowienie władzy autorytarnej w państwie; ograniczenie władzy partii politycznych; działanie przeciwko Żelaznej Gwardii lub władzy królewskiej (Ilie, s. 2019, s. 81). Ten obraz ukazany przez autorkę, idealnie ilustruje jak skomplikowana była dynamika rumuńskiej sceny politycznej w okresie międzywojennym i jak bezlitosna wewnątrz tego systemu była walka o władzę. Czynniki te również wskazują na wielość partykularyzmów między uczestnikami rumuńskiej polityki, co z pewnością przyczyniło się ostatecznie upadku systemu parlamentarnego.

Upadek demokracji parlamentarnej w Rumunii spowodowany był zatrzymaniem reform związanych z demokratyzacją systemu politycznego. Wspomniany proces był zdecydowanie utrudniony przez zbyt dużą możliwość interwencji monarchy w proces polityczny oraz braku mechanizmów kontrolujących legalność wyborów. Poza wyżej wspomnianymi problemami natury polityczno-prawnej, należy doliczyć partykularyzm polityczny i zaciętą rywalizację między poszczególnymi stronnictwami, które w swoich metodach dążenia do władzy często wykorzystywały narzędzia o charakterze pozaprawnym. Nie można zapomnieć również o nasileniu się działań stronnictw o charakterze skrajnie-prawicowym. Pierwsze powojenne reformy konstytucyjne były w znacznym stopniu nastawione ponadto na realizację partykularnych interesów, nie zaś na usprawnienie działań państwa.

Zmiana reżimu w Królestwie Rumunii po roku 1938 – okres „królewskiej dyktatury”

Reżim wprowadzony w Rumunii w roku 1938 roku przez Karola II nazywany jest w literaturze „królewską dyktaturą”, co powoduje pewne problemy definicyjne i identyfikacyjne. Jak zaznacza Philippe Henri Blasen, problem z klasyfikacją polega na tym, że trudno stwierdzić, czy należy reżim ten traktować jako powrót do tradycyjnej monarchii absolutnej, czy też bardziej nowoczesną formę autorytaryzmu. Istnieje poza tym również problem z właściwym zdefiniowaniem „dyktatury” oraz odpowiedzią na pytanie, czy monarchie absolutne właściwie nie są jedynie jej formą (Blasen, 2024, s. 2). Ioan Horga i Alina Stoica zaznaczają z kolei, że monarcha próbował naśladować ruch legionowy, który wywarł na nim ogromne wrażenie. Sposób sprawowania władzy przez Front Odrodzenia Narodowego (dalej FNO) – partię polityczną założoną do wspierania władzy monarszej – miał elementy tego, co można określić jak fundamentalnie faszystowskie.

Mowa między innymi o koncepcji odrodzenia narodowego oraz o tym, że zdaniem części autorów, reżim charakteryzował się antysemityzmem i szowinizmem, jednak jedynie częściowo, w swoich podstawach nie był natomiast antykapitalistyczny. W konsekwencji okazywał się jedynie słabym substytutem dla Żelaznej Gwardii, która w swoich koncepcjach była znacznie bardziej radykalna (Horga, Stoica, 2012, s. 10).

Czas rządów królewskich w Rumunii można podzielić na dwa okresy. Jak to zaznacza Florin Grecu, od 1938 do 1939 roku możemy mówić o pewnej formie rządów autorytarnych, natomiast na przełomie 1939 i 1940 roku, struktura rumuńskiego systemu politycznego zbliżona była już do formuły totalitarnej (Grecu, 2023, s. 114–115). Za cezurę tych dwóch okresów służy przede wszystkim morderstwo Armanda Calinescu w 1939 roku – premiera królewskiego rządu, który był niezwykle wpływowy, a przy tym lojalny wobec królewskiego reżimu. Jego morderstwo spowodowało, że monarcha zdecydował się na większe zaangażowanie w reorganizację struktur władzy. Podstawową zmianą było powołanie dwóch nowych ministerstw – Ministerstwa Propagandy oraz Ministerstwa Organizacji Frontu Odrodzenia Narodowego. Wskutek wprowadzonych zmian, zdecydowano się również na symboliczną zmianę nazwy stronnictwa królewskiego, które przestało nosić miano Narodowego Frontu Ocalenia, a przyjęło nazwę Partii Narodu. Pierwszy artykuł królewskiego dekretu o reorganizacji partii jawnie zaznaczał, że partia ma charakter totalitarny (Ilie, 2015, s. 110–111).

Nowy reżim miał bardzo niejasną orientację ideologiczną, gdyż nawet w oficjalnych dokumentach, które zostały wydane po utworzeniu ruchu jest ona opisana w sposób wyjątkowo ogólnikowy. Można *de facto* nawet stwierdzić, że monarchii rumuńskiej brakowało spójnej i jasnej podstawy ideologicznej, natomiast cały ruch, zdaniem P.H. Blasena, oparty był jedynie na „sloganach, motywach przewodnich oraz królewskim kiczu” (Blasen, 2024, s. 12). Najczęściej pojawiającym się aspektem była jednak kwestia szeroko pojętej jedności narodowej oraz wskazanie na kilka wartości, które miały być chronione przez państwo. Wartości te w znacznym stopniu świadczyły o konserwatywnym charakterze reżimu. Mowa była przede wszystkim o wzmacnianiu instytucji rodziny, obronie chrześcijańskiej wiary czy umacnianiu idei narodu (Ilie, 2019, s. 80). Brakuje jednak informacji o stanowisku monarchy dotyczącym ideologii, którą kierował się ruch; jedyne źródła, które poruszają ten wątek pochodzą od jego osobistego sekretarza, który twierdził, że król był przekonany o słuszności swojego postępowania oraz twierdził, że przejście autorytarnej władzy to jedyny sposób na uratowanie państwa przed destrukcyjnym działaniem partii politycznych, które dążą jedynie do realizacji własnych, partykularnych interesów (Ilie, 2019, s. 82–87). Ważnym głosem w tej sprawie był również A. Calinescu, który intensywnie wspierał królewski rząd oraz nie podejmował żadnych działań politycznych bez wcześniejszej konsultacji z monarchą. Z wypowiedzi A. Calinescu można wywnioskować, że podobnie jak w przypadku oficjalnych dokumentów, ruch miał charakter konserwatywny, ale charakteryzował się ponadto kolektywizmem, a sama idea FNO była czysto rumuńskim konceptem. M. Ilie stwierdza, że monarcha w budowie swojego ruchu politycznego jasno wzorował się na Żelaznej Gwardii, której oddaniem i sposobem organizacji był zachwycony. Przede wszystkim pragnął, aby wokół niego wytworzył się podobny kult, jak w przypadku C.Z. Codrenau (Ilie, 2019, s. 82–87). Obraz monarchy, który próbowano

kreować, oparty był na wizerunku „zbawcy” oraz „strażnika”. Duży nacisk propagandowy kładziono na obraz króla, który chroni integralności terytorialnej i niezależności państwa (Buzatu, 2012, s. 149–150; Grecu, 2023, s. 121; Blasen, 2024, s. 4).

Recepcja nowego reżimu była radykalnie różna w rumuńskiej populacji. Wśród głosów pojawiały się takie, które wyrażały opinię, jakoby rządy królewskie były bardziej demokratyczne niż system parlamentarny, który je poprzedzał. W tej kwestii A. Dubicki przytacza w swojej publikacji wypowiedź Victora Imandiego, który stwierdził, że nastanie wyżej wspomnianych zmian były naturalną konsekwencją wydarzeń po pierwszej wojnie światowej, a sam rumuński system polityczny, przed rokiem 1938, nigdy nie był prawdziwie demokratyczny (Dubicki, 2013, s. 96). Można również odnieść wrażenie, że reżim królewski mógł cieszyć się umiarkowanym poparciem ze strony niższych warstw społecznych oraz części establishmentu (Blasen, 2024, s. 3). Największymi przeciwnikami politycznymi monarchy natomiast byli politycy związani z PNCh, PNL oraz oczywiście Żelazną Gwardią. Nie jest to zaskoczeniem, biorąc pod uwagę, że te trzy stronnictwa jawnie sprzeciwiały się polityce Karola II, jednak w przypadku PNL sytuacja jest znacznie bardziej skomplikowana, zważywszy na to, że partia ta przed zamachem stanu podzieliła się ze względu na stosunek do króla i jego sposobu sprawowania władzy (Ilie, 2019, s. 86–87). Reżim ten przetrwał relatywnie krótko, a było to spowodowane szybką utratą legitymizacji władzy sprawowanej przez króla Karola oraz kolejny zamach stanu, dokonany przez Iona Antonescu w 1940 roku, wojskowego wyznaczonego przez króla na stanowisko premiera, który sprzymierzył się z Żelazną Gwardią. Zamach Antonescu nie miałby prawa bytu, gdyby nie naruszona wiarygodność królewskiego rządu, która w dużej mierze była skutkiem decyzji podjętych na arenie międzynarodowej. Można wskazać kilka czynników, które bezpośrednio na to wpłynęły. Za najważniejszy z nich należy jednak uznać naruszenie integralności terytorialnej państwa przez europejskie mocarstwa. Zdaniem I. Horgi oraz A. Stoicy, sytuacja międzynarodowa spowodowała zachwianie się całej wewnętrznej sceny politycznej oraz przeważała szalę na stronę Żelaznej Gwardii, która przez cały ten okres postulowała przymierze z Trzecią Rzeszą. Reżim królewski natomiast stał na stanowisku, że należy zachować neutralność, co stawiało go w oczywistej opozycji w stosunku do Gwardii. Doprowadziło to do tego, że monarcha znalazł się zarówno pod presją zewnętrznych, jak i wewnętrznych sił politycznych (Horga, Stoica, 2012, s. 10–11). Wskutek dynamicznej sytuacji międzynarodowej, w 1940 roku rząd królewski zmuszony był do zrzeczenia się Besarabii i Bukowiny na rzecz ZSRR, a do tego III Rzesza, w ramach drugiego arbitrażu wiedeńskiego, zażądała oddania północnej Transylwanii Węgrom, a w ramach układu z Krajowej – południowej Dobrudży Bułgarii, co mocno wpłynęło na wizerunek monarchy w oczach opinii publicznej, znaczących polityków i mediów (Ilie, 2015, s. 211).

Przyglądając się reżimowi królewskiemu w Rumunii można odnieść wrażenie, że monarcha nie miał pewności co do tego, czym właściwie powinien być utworzony przez niego ruch polityczny. Konsekwencją tego była ogromna niestabilność rządów oraz szybka utrata legitymizacji. Brak jakiegokolwiek spójnej podstawy ideologicznej dla władzy spowodował swoiste rozmycie się charakteru królewskiego ruchu politycznego, a w konsekwencji ułatwiło upadek reżimu. Trudno

również odmówić znaczenia wyjątkowo trudnej sytuacji międzynarodowej, która ostatecznie stała się bezpośrednią przyczyną jego upadku.

Podsumowanie

Dzięki przeprowadzonej analizie można stwierdzić, że teza ujęta we wstępie została potwierdzona. Niestabilność polityczna Królestwa Rumunii była spowodowana nie tylko działalnością monarchy i rywalizujących ze sobą stronnictw politycznych, ale także dynamiczną sytuacją międzynarodową, która bezpośrednio wpłynęła na wizerunek monarchy w oczach opinii publicznej.

Pierwsza wojna światowa niosła za sobą dla Królestwa Rumunii zupełnie nowe warunki funkcjonowania. Prawie dwukrotne zwiększenie się terytorium państwa było przyczyną licznych problemów administracyjnych i społecznych. Dodatkowo, w państwie znacznie zwiększyła się liczba ludności, w tym mniejszości etnicznych, co bez wątpienia było powodem licznych napięć wśród populacji oraz przyczyniło się do wzrostu postaw ksenofobicznych. Koniec wojny stał się również motorem napędowym do reform politycznych i gospodarczych, podjęto działania w celu opracowania nowej konstytucji oraz reform rolnych, co w pierwszym przypadku nie przyniosło znaczących efektów długoterminowych na rzecz liberalizacji systemu politycznego, właściwie poszerzając jedynie bazę wyborczą.

Funkcjonowanie systemu parlamentarnego w Rumunii w okresie międzywojennym charakteryzowało się chaosem, partykularyzmami i wzmożoną działalnością stronnictw politycznych, dążących do obalenia demokratycznego porządku. Wyraźnie dostrzegalna jest wzmożona liczba działań pozaprawnych, podejmowana w celach politycznych, a także zintensyfikowaną działalność monarchy na scenie politycznej, a w konsekwencji umocnienie się skrajnie prawicowych organizacji, czego szczególnym przykładem był rząd O. Gogi. Powstanie tego rządu uwidacznia, jak poważne były możliwości ingerencji monarchy w system polityczny, jeszcze przed przejęciem przez niego autorytarnej władzy oraz obrazuje to, jak bardzo wadliwe były demokratyczne mechanizmy tego państwa.

Dyktatura królewska charakteryzowała się z kolei próbą budowy autorytarnego reżimu, który ostatecznie okazał się nieudolny zarówno w kwestiach polityki wewnętrznej, jak i zagranicznej. Wizerunek władzy, oparty na postaci monarchy przedstawianego jako strażnika terytoriów zdobytych w czasie pierwszej wojny światowej, stał się jedną z głównych przyczyn, które doprowadziły do upadku reżimu. Dodać do tego należy również ciągle zagrożenie ze strony Żelaznej Gwardii, która otwarcie sprzeciwiała się władzy królewskiej. Sam reżim natomiast charakteryzował się niezdecydowaniem w kwestii tego, co właściwe chce reprezentować, stając się erzacem Żelaznej Gwardii, pragnącym zająć jej miejsce, jako głównej skrajnie prawicowej organizacji. Tworzyło to warunki do zamachu stanu i faszystowskiej dyktatury generała I. Antonescu i Żelaznej Gwardii. Sytuacja polityczna w Królestwie Rumunii była skomplikowana i chaotyczna. Szczególną rolę w tej kwestii odegrały partykularyzmy polityczne oraz skrajnie prawicowe ugrupowania, w połączeniu ze słabo rozwiniętymi rozwiązaniami prawnymi, które mogłyby zapobiegać nadużyciom władzy, a szczególnie władzy monarszej. Sposób prowadzenia polityki w państwie oparty był jednak na

pozaprawnych metodach, a więc najprawdopodobniej problemy z którymi mierzyło się państwo były głęboko zakorzenione w kulturze politycznej.

Bibliografia

- Blasen P.H. (2024). Fairy-tale prince or voivode? Royalist propaganda and theories of monarchy under Carol II of Romania. *History of European Ideas*, 1–23. Pobrane z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01916599.2024.2332840> (4.08.2024). DOI: 10.1080/01916599.2024.2332840.
- Buzatu M. (2012). The Romanian Monarchy And The Nationalist Propaganda. Case Study: King Carol II's Visits To The Historical Regions Of Romania – Transilvania, Dobrogea And Basarabia (December 1939 – January 1940). *Interstitio. East European Review of Historical and Cultural Anthropology*, 1–2, 144–150.
- Davidescu C. (2002). Totalitarian Discourse as Rejection of Modernity: The Iron Guard, A Case-Study. W: M. Czobor-Lupp, J. Stefan Lupp (red.), *Moral, Legal and Political Values in Romanian Culture*. Waszyngton: The Council for Research in Values and Philosophy.
- Dubicki A. (2013). *System partyjny Królestwa Rumunii. Uwarunkowania i funkcjonowanie*. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Gligor M. (2008). The Ideology of the Archangel Michael Legion and Mircea Eliade's Political Views in Interwar Romania. *International Journal on Humanistic Ideology*, 1, 111–126.
- Greco F. (2023). The Nation's Party Under The Dictatorship of King Carol II. *Journal for the Study of Religions and Ideologies*, 22 (66), 112–125.
- Kessler E. (2007). *Ideas And Ideology In Interwar Romania*. Pobrane z: <https://www.icr.ro/pagini/ideas-and-ideology-in-interwar-romania> (4.11.2024).
- Horga I., Stoica A. (2012). Totalitarianism in Europe. Case study: Romania between left-wing and right-wing dictatorships (1938–1989) W: G. Laschi (red.), *Memoria d' Europa. Riflessioni su dittature, autoritarismo, bonapartismo e svolte democratiche*. Mediolan: FrancoAngeli Press.
- Ilie M. (2015). The Party of The Nation – king Carol II's last attempt to monopolize the Romanian political life. *Analele Universității din Craiova. Istorie, Anul XX, 1* (27) 109–113.
- Ilie M. (2015). Processing the Political Image of a King: An Overview of the Interwar and Communist Discourse about Carol II of Romania. *Journal of Political Sciences*, 47, 206–215.
- Ilie M. (2018). The Game Of Power: King Carol II and The Political Parties at The End Of The Year 1937. *Analele Universității din Craiova. Istorie, Anul XXIII, 1* (33), 77–86.
- Ilie M. (2019). The ideology of the National Renaissance Front in pro-carlist contemporary perceptions. *Analele Universității din Craiova. Istorie, Anul XXIV, 2* (36), 79–89.
- Kenyon P. (2023). *Dzieci nocy. Nadzwyczajna historia współczesnej Rumunii*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Meale J. (2016). The Romanian Iron Guard: Fascist Sacralized Politics or Fascist Politicized Religion? *Occasional Papers On Religion In Eastern Europe*, 5 (XXXVI), 61–74.
- Niculescu T. (2019). *Mistyk z rewolwerem. Corneliu Zela Codrenau*. Kraków: Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS.
- Radu S. (2018). Romania and the Great War: Political, Territorial, Economic and Social Consequences. *Pamięć i Sprawiedliwość*, 1 (31), 138–166.

Cytowanie

- J.M. Kosmowski (2025). Scena polityczna Królestwa Rumunii w okresie międzywojennym. *Acta Politica Polonica*, 1 (59), 51–61. DOI: 10.18276/ap.2025.59-04.

Administrative Boards and management of Contributory Pension Scheme implementation and welfare of public service retirees in selected states in Southwest Nigeria

DAUDA AYODELE MORAKINYO

ORCID: 0009-0003-1401-8885

Department of Business Administration
Osun State University, Osogbo, Nigeria
dauda.morakinyo@uniosun.edu.ng

JOHNSON OLUSOLA LAOSEBIKAN

ORCID: 0000-0003-3680-1865

Department of Business Administration
Bowen University, Iwo, Nigeria
Johnson.olasebikan@ailbowen.edu.ng

ROSELINE MOYOSORE OJOKUKU

ORCID: 0000-0003-0315-4850

Department of Management and Accounting
Ladoke Akintola University of Technology, Ogbomosho, Nigeria
rmojokuku@lautech.edu.ng

NURENI ADEKUNLE LAWAL

ORCID: 0000-0002-5462-4850

Department of Entrepreneurs Studies
Osun State University, Osogbo, Nigeria
nureni.lawal@uniosun.edu.ng

Keywords

Contributory pension scheme, management, pension, administrative boards

Abstract

This study examined the effectiveness of Administrative Boards (ABs) in the management of Contributory Pension Scheme policy on public service retirees' welfare in selected states of Southwest Nigeria. Primary data were generated for the study from the population of all Administrative Boards in three selected states – Osun, Ondo, and Ogun – in Southwest Nigeria totaling thirty-six (36), with the aid of a structured questionnaire and an interview schedule, while the analysis was carried out descriptively. The study contributes to the idea that only the careful and effective implementation of the Contributory Pension Scheme will address the pitfalls of non-compliance by organisations referred to as employers of labour, including the failure to remit monthly pension contributions, delays in the submission of retirees' files, withholding of pension funds by some authorities, and the failure to give the ABs the freedom to operate – issues presently noticed during the course of this study.

Introduction

A pension is a fund into which a sum of money is added during an employee's employment years and from which payments are drawn to support the person's retirement from work in the form of periodic payments, (Isah, 2014). A pension fund offers people the ability to make premium payments 'today' in exchange for promised payments under certain future circumstances. Also, like an insurance company, pension funds do not accept deposits. They help individuals to develop the discipline of saving regularly, getting them started early and helping them stick with it. The earlier a person begins saving and the more disciplined he or she is, the better off that person will be later in life. Saving from an early age means enjoying a higher income at retirement. Pension plans not only provide an easy way to make sure that a worker saves and has sufficient resources in old age, but they also help the saver to diversify risk. By pooling the savings of many small investors, pension funds spread the risk, ensuring that funds will be available to investors in their old age.

In the same vein, Abdullahi (2011) emphasised that people can use a variety of methods to save for retirement, including employer-sponsored plans and individual savings plans, both of which allow workers to defer income tax on their savings until they retire. Nearly everyone who works for a large corporation in Nigeria or elsewhere has an employer-administered pension plan. There are two basic types: defined-benefit (DB) pension plans and defined-contribution (DC) pension plans. Regardless of the type, many employer-sponsored plans require a person to work for a certain number of years before qualifying for benefits. The qualifying process is called vesting. Vesting refers to the employee's right to the employer's contributions or benefits attributable to the contributions if employment terminates prior to retirement. Let's take a look at how the two types of pension plans work. Defined-benefit plans were once more common than they are today. Participants in DB plans receive a lifetime retirement income based on the number of years they worked at the company and their final salary. For example, someone who worked for the same company for 30 years and retired at a salary of one hundred thousand naira (N100,000) might receive two percent of that salary for each year of service, or sixty thousand naira (N60,000) per year. That may seem good, but to reap such benefits, most people would need to work a long time for the same firm, (Amusan & Ajibola, 2018).

Robelo (2014) views pension as the opposite of life insurance. Retirement benefits are better for the living retiree, while life insurance is better for the relatives of the insured. The two vehicles are similar enough that the same institution often offers both. And not surprisingly, the balance sheet of pension funds looks a lot like those of insurance companies, both hold long-term assets like corporate bonds and stocks. The only difference is that life insurance companies hold only half the equities that pension funds do. Again, it is worth noting that some nations do provide insurance for some private sectors, like defined-benefit pension systems. If a company goes bankrupt, the Pension Benefit Guaranty Corporation (PBGC) will take over the fund's liabilities. In the US, the PBGC guarantees some 32,000 pension funds covering nearly 50 million workers and retirees. While the PBGC's insurance is capped, so that highly paid employees like airline pilots are not fully protected, it still increases the incentive for a firm's managers to engage in risky behavior. To guard against this possibility, regulators monitor pension funds closely. Even

so, many experts believe that the PBGC could end up owing hundreds of billions of dollars in the not-too-distant future. We will have to wait and see (Yusuf, 2014).

Tracing the origin of pensions, Odia and Okoye (2012) were of the view that, one of the oldest documents to discuss social support was the Code of Hammurabi by King Hammurabus of Babylon in the 18th century. For instance, the code defined the rights of wrongdoers and orphans to the estates of their relations. According to Bloom (2013), one of the first publicly financed social security systems was developed in the late 16th century in England from a series of legislative Acts known as the Poor Laws. Under these laws, local governments built large almshouse facilities that housed people too old or unfit for work. The Poor Laws also established workhouses and facilitated public housing for the unemployed. Moreover, these laws gave rise to the social insurance in Europe and social insurance in the United States (Odia & Okoye, 2012).

In support of the above views, Oladipo and Fashagba (2012) were of the view that the origin of pensions has been traced to the introduction of retirement benefits which followed industrial development. But records have it that pension benefits in particular, and social welfare in general, can be traced back to the Babylonian era, and through stages of transformation, the form of pensions has significantly advanced to what it is today.

Retirement benefits first came in the form of gratuities which were a lump-sum amount paid to retired employees by the employer as part of the employer's social responsibilities. The provision of a gratuity for a retiree at the point of final departure from the employer with one lump-sum payment is intended to help cushion the effect of a sudden discontinuity of regular income. Gratuity was unable to mitigate the effect of a discontinuity of salary and led to a further development of an additional retirement benefit known as a pension (Oladipo & Fashagba, 2012). The exact origin of pension in Nigeria is debatable (Sule & Ezugwu, 2019). However, the privilege of receiving gratuity and pension appears to be a manifestations of the victory of labour in its fight with the employer over exploitation.

History, structure, and functions of administrative boards

Inadequacies in reliable, dynamic, and comprehensive modalities in the payment of terminal benefit otherwise known as pension and gratuity to civil servants in ministries and parastatals in Nigeria have, right from the 1940s, continued to elude various governments in the country. The nagging and persistent state of affairs remained with the pension system up to the early 1970s when the Udoji Civil Service Reforms recommended through the pension reform Act No. 102 of the 1979, a more comprehensive and nationalistic approach to the handling of pension matters by providing a robust package devoid of segregated arrangements, making pension and gratuity rights to all workers irrespective of creed or colour, granting rights of mobility of labour, transformed colonial mentality, and above all, granting pensions the rights to corresponding increases in pension and gratuity rates within every salary increase. The reform continued but began to show signs of decline, and this became apparent in the early 1990s. By the year 2002 alone, the

federal government owed an estimated sum of over N2 trillion in such liabilities, with a significant portion—about a quarter—owed by South-West governments (Bloom, 2013).

In that respect, a presidential committee was set up in 1999 by the Obasanjo administration to proffer recommendations on harmonizing the public and private sector pension schemes into a unified system that could stand the test of time and be a system devoid of recurring huge liabilities, which, as such burdensome commitments, often subjected our senior citizens to harsh ordeals, resulting in penury, mental stress, ill health, or even demise. One of the salient recommendations of the committee was the introduction of a better system of funding and payment of terminal benefits otherwise known as Contributory Pension Scheme. This proposal was accepted by the federal government due to its worldwide accreditation, and the 36 states were equally briefed through their Heads of Service and Secretaries to the government in September 2003 to appreciate the inadequacies of the existing pension system (Pay-As-You-Go) and the ample advantages of the Contributory Pension Scheme.

The briefing became a watershed as the then Southwest administrations took up the challenge in November 2003, by constituting a technical committee through the special advisers to the Governors on Labour Matters, to come up with a blueprint on the applicability of the scheme in the Southwest public service. By December 2003, the Development Agenda of Western Nigeria (DAWN) Committee submitted an interim report in which it found the Federal Government's scheme wanting and deficient as it affected the state. Some of the issues raised by the committee were:

- i. The inability of the Federal Government to allow states the latitude to evolve independent pension schemes.
- ii. Contradictions between certain provisions of the scheme and some sections of the 1999 Constitution.
- iii. The tendency of the scheme to encourage investable funds outside the state.
- iv. The compulsion to obtain life insurance cover for every employee in the scheme contrary to socio-cultural norms and values of the state.

These deficiencies, coupled with persistent outcries and condemnations of the contentious issues in the scheme nationwide led to the review of some of the provisions by the federal government. Hence, in June 2004 the Pension Reform Act, which excluded States and local governments, came into being. By implication, the law granted state and local governments the latitude to evolve independent schemes that were in tune with their norms and values and to cater for their socio-economic wellbeing. Barely a month after this development, the Technical Committee resumed its assignment albeit with slight modifications in its terms of reference as it was required to be broader in outlook by articulating a legal framework for the take-off of the Pension Scheme, bearing in mind propositions drawn from data earlier collated as a result of wider consultations and meetings with the stakeholders. Consequently, in June 2005, the committee submitted its report to DAWN, along with the draft law. Highlights included:

- i. That the pension scheme to be adopted shall be contributory.

- ii. The employees who work in the state public service including local governments are part of the scheme and shall receive their benefits as and when due.
- iii. That the pension and gratuity under the scheme shall be computed on the basis of the total annual emolument of the retiree.
- iv. That the scheme shall apply to all officers entering the state public service.
- v. That the minimum rate of contributions to the scheme shall be 7.5% by the employer and 7.5% by the employee, and now 10% and 8.5% respectively (PRA 2014).
- vi. That the scheme shall address disparities in the pension rates of the existing pensioners through appropriate adjustment or indexing.
- vii. That the contributory scheme shall incorporate some aspects of the Pay-As-You-Go scheme.
- viii. That the scheme shall be managed by a board of trustees appointed by the state government.

Upon submission of the technical committee's report, the office of the Head of Service examined the draft law with a view to streamlining the recommendations therein in line with the government's objectives for an enduring pension scheme. In June 2005, the report and the draft law were passed to the government, which eventually considered the documents and sent them to the State House of Assembly as a bill. Following debates, the State House of Assembly unanimously resolved to pass it into law after the required readings. The agreement christened the Southwest Zone of Nigeria 2008, was assented to by the then State Governors on 17 October 2009, and the law came into effect on 1 January 2007, with the following enactments, among others:

- i. Repeal of the Pension and Gratuity Law 2006
- ii. Repeal of the South-Western Pension Board Edict of 2007.
- iii. Repeal of the Local Government Staff Pension Board Edict of 2007.
- iv. Dissolution of the State and Local Government Staff Pension Board and its replacement with the Departments of Pension and Gratuity to handle the payment of terminal benefits.
- v. The commencement of deductions by November 2006.
- vi. Take-off of the scheme by January 2007.

This marked the establishment of Administrative Boards, with two departments responsible for the management of state and local government pension matters. However, the board was given the latitude to establish additional departments when the need arose.

Composition and functions of administrative boards

Section 33 of the Southwest Nigeria Development Agenda for Western Nigeria (DAWN) in 2006 provides for the establishment of the Administrative Boards. It is a body corporate with perpetual succession and common seal, and may sue and be sued. The Boards may acquire, hold or dispose of any movable or immovable property for the purpose of their functions under the law. The membership includes:

- i. An Executive Chairman, who shall be a retired senior civil servant.
- ii. A representative of the Head of Civil Service of the state.
- iii. A representative of the Ministry of Justice.
- iv. A representative of the Ministry of Local Government.
- v. Two permanent members to be appointed by the State Governor, one of whom shall be a woman (Commissioner I and Commissioner II).
- vi. Two representatives of the Nigerian Union of Pensioners from Local Government.
- vii. One representative from the State Public Service Joint Negotiation Council.
- viii. One representative from NLC State Chapter.
- ix. A Secretary, who shall be a person not below the rank of a Director who shall be appointed by the Governor.
- x. A representative of the State Ministry of Finance (S.34 of PG LAW 2008).

The appointment of the Chairman and other members of the Board of Trustees, other than ex officio members, shall be subject to the confirmation by the States House of Assembly (S.34), and they shall hold office for four years and may be reappointed for a further term of four years (S.35).

Functions of the administrative boards

The functions of the Boards shall include:

- a. Regulate, monitor, and issue guidelines for the operations of the scheme.
- b. Receive the total monthly contributions remitted by the employers.
- c. Cause retirement benefits to be paid to employees in accordance with the provisions of the law by making funds available to the pension departments as and when due.
- d. Appoint banks for the pension funds.
- e. Approve payment of pension, lump-sum, and other retirement benefits to deserving employees.
- f. Secure the guidance of experts in the investment of the pension funds.
- g. Invest and manage pension funds and assets.
- h. Publish its audited accounts in at least three of national dailies, including one from the state.
- i. Maintain books of account on all transactions relating to pension funds.
- j. Receive on a regular basis information on investment strategy, market returns, and other performance indicators.
- k. Request or call for information from any employer, any other person, or institution on matters relating to retirement benefits in particular and the scheme in general.
- l. Charge and collect such fees as may be specified by the trustees.
- m. Investigate any other party or department involved in the management of the pension funds.

- n. Conduct periodic sensitization and mobilisation of workers and state government agencies through seminars and other enlightenment strategies in order to ensure proper understanding and appreciation of the aims and objectives of the scheme.
- o. Ensure that annual reports and audited accounts are submitted to the State Governor not later than six months after the close of every financial year.
- p. Maintain a data bank on all pension matters.
- q. Advise the Governor on any noticeable lapses in the operation of the pension scheme and recommend appropriate measures.
- r. Ensure that monthly returns of all gratuities and pensions are rendered to it by the pension departments.
- s. Ensure that monthly payment arrears of pensions are rendered to it by the pension departments for pensioners.
- t. Undertake statistical analysis on investments and returns with respect to the pension funds.
- u. Do such other things that are legally acceptable to ensure the efficient performance and functions of the trustees.

The Boards are expected to hold at least 12 ordinary meetings in every calendar year and the Chairman and four other members form the quorum in a trustees' meeting to be presided over by the Chairman, and in his absence, the members present shall select one of themselves to act as Chairman (S.42).

Theoretical review

Theory of utility and preference

The theory of utility and preference propounded by Bentham (1808) quoted in Koszegi & Robert (2012), recognizes that it is not always possible to obtain all necessary data to develop all alternatives for decision-making. The theory posits that some decisions can be appropriately taken partly on a subjective evaluation. The utility and preference theory states that a high-risk, untested decision, which does not enjoy consumer or user or beneficiary acceptance, in spite of its potentialities, is not assured. Preference would be given to a high-risk decision in which utility is guaranteed, that is, inherent quality or value is potentially more assured to be constant than the low-risk decision in which utility is not assured. The relationship between utility and preference is all about how the utility function measures consumers' preferences for bundles of goods or services. Ordinal utility ranks a customer's choices by preference, and cardinal utility assigns numeric values to each preference to determine how much more one good is preferred over another. Consumer preferences and utility are defined as the subjective (individual) tastes, as measured by utility, of various bundles of goods. They permit the consumer to rank these bundles of goods according to the levels of utility they give the consumer. Note that preferences are independent of income and prices (Fishburn, 1970).

The crucial point of consumer preference theory is this law. It states that as more and more of a commodity is consumed, consumers receive less and less satisfaction from its consumption. More formally, it means that the marginal utility of a commodity declines as successive units of it are consumed, (Fishburn, 1970). With few exceptions, most of the significant developments in individual utility theory for preference structures that do not explicitly incorporate uncertainty or probability have occurred since the beginning of the twentieth century. Economists and mathematical economists are largely, though not exclusively, responsible for these developments. The basic theory deals with the existence of utility functions on a set of alternatives that preserve the ordering of the alternatives based on an individual's preference relation, and with special properties, such as continuity of utility functions. A secondary basic development centers on a "strength of preference" concept that concerns comparisons of preference differences (Fishburn, 1970).

Individuals consume goods and services because they derive pleasure or satisfaction from doing so. Economists use the term "utility" to describe the pleasure or satisfaction that a consumer obtains from his or her consumption of goods or services. Utility is a subjective measure of pleasure or satisfaction that varies from individual to individual according to each individual's preferences. For example, if an individual's choices for a Saturday evening are to watch television, go out to dinner, or go to a movie, then, depending on that individual's preferences, he or she will attribute different levels of utility to each of these three activities. Of course, it is not possible to measure utility, nor is it possible to claim that one individual's utility is higher than another's. Utility is just a unitless measure that economists have found useful in their explanation of consumer choice, (Aleskerov, Bouyssou, & Monjardet, 2022). Total and marginal utility: The utility that an individual receives from consuming a certain amount of a particular good or service is referred to as that individual's total utility. The marginal utility of a good or service is the addition to total utility that an individual receives from consuming one more unit of that good or service (Aleskerov, Bouyssou, & Monjardet, 2022).

Law of diminishing marginal utility: The law states that the marginal utility that one receives from consuming successive units of the same good or service will eventually decrease as the number of units consumed increases. As an example of the law of diminishing marginal utility, consider the utility that one obtains from drinking successive glasses of lemonade on a hot day. Suppose the first glass just begins to quench one's thirst. After two glasses, however, the thirst has all but disappeared. A third glass of lemonade might also provide some utility, but not as much as the second glass. A fourth glass cannot be finished. In this example, the marginal utility – the addition to total utility that one obtains from drinking lemonade on a hot day – is increasing for the first two glasses but decreases beginning with the third glass and would continue to decrease if one were to consume further glasses (Aleskerov, Bouyssou, & Monjardet, 2022).

Contributory Pension Scheme and its management

The issue of Contributory Pension Scheme (CPS) and its management has become a potential problem in recent times. To overcome the challenges of pension scheme and ensure effective and

efficient pension administration in the Southwest Nigeria, the Governments through their Development Agenda for Western Nigeria (DAWN) in 2006 adopted PenCom Pension Law, Pension Reform Act 2004, which brought about Contributory Pension Scheme (CPS) in the Southwest Nigeria public service. The purpose of CPS includes ensuring that every person who worked in the Southwest Nigeria public service receives his or her benefit as and when due. The law made an elaborate provision as to the funding of the scheme, establishment of the management, functions and independence of Administrative Boards (ABs) in the management and supervision of the scheme. To ensure that retirees live a good life after retirement, the scheme adopted some elements of Contributory Scheme and the Defined Benefit Scheme with a 18.5% of the employee's monthly emoluments to be contributed in the ratio of 10 percent by the employer and the employee by 8.5 percent respectively (Pension Reform Act 2014). The funds are to be remitted to the pool, which is monitored by ABs and used for the payment of pensions, gratuities, death benefits and pension arrears, and the surplus pension funds are to be invested into specified ventures for the maintenance of fair returns on the investment and sustainability of the scheme.

Research question

Arising from the background to the study, the research question generated for the study was: To what extent are the administrative offices effective in the management of Contributory Pension Scheme policy in selected states of Southwest Nigeria?

Objectives of the study

The objective of this study is to: assess the extent to which administrative offices are effective in the management of Contributory Pension Scheme policy in selected states of Southwest Nigeria.

Significance of the study

The study will serve as a point of reference for policymakers at the local, state, and national levels on pension matters. It will also serve as a reference point for a wide range of beneficiaries, such as employees, employers, organised labour groups, scholars and students of management and social sciences. Finally, it is hoped that the study has laid a foundation for further research on the implementation of Contributory Pension Scheme policy.

Scope of the study

The study assessed the effectiveness of Administrative Boards in the management of the Contributory Pension Scheme Policy implementation on public service retirees' welfare in selected states in the Southwest. The region is made up of six states, namely: Lagos, Ogun, Oyo, Ondo, Ekiti, and Osun. However, the study focused on three out of the six states: Osun, Ondo, and Ogun. These three were selected based on the fact that they were the first to adopt the Contributory Pension Scheme policy in the selected geopolitical area, and they established the Pension Bureau and registered

employees with Pension Fund Administrators in Southwest Nigeria, (The Nation, 23 December 2020; Uzor and Anekwe, 2022). In the same vein, the study focused on public service retirees drawn from both state and local-government public servants, as well as teaching-service staff.

Methodology

The evaluation of the level of effectiveness of Administrative Boards in the management of Contributory Pension Scheme in Southwest Nigeria was analysed descriptively using frequency distribution.

Table 1: Distribution of population in sampling frame (Administrative Boards)

States in Southwest, Nigeria	ABs		Category of population per State	Numbers of Local Government in South-West, Nigeria
	State	LGA		
	PFT	PFT		
Osun	10	2	12	30
Ondo	10	2	12	18
Ogun	10	2	12	20
Total			36	68

Source: Researcher's computation, (2021).

Table 2: Analysis of sample size for the study (Administrative Boards)

State	Population of Respondents	Sample Size
Osun	12	12
Ondo	12	12
Ogun	12	12
Total	36	36

Source: Researcher's computation, (2021).

Source of data

Primary sources were used for data and information collection in this study. Primary data were sourced through the questionnaire instrument administered to Administrative Boards in selected states in Southwest Nigeria.

Method of data collection

Data for the study were collected with the aid of a structured questionnaire and an interview schedule.

Description of research instrument

The structured questionnaire was divided into three sections. Section A consisted of demographic data on respondents. Section B focused on information related to the evaluation of the effectiveness

of administrative boards, and Section C addressed information on the welfare of retirees in public service in selected states in South West Nigeria. A five-point Likert response rating scale was used in administering the questionnaire in order to ensure valid responses. The responses were measured a nominal scale of Strongly Agree (5), Agree (4), Undecided (3), Disagree (2), and Strongly Disagree (1). The research instruments were distributed by the researcher.

Table 3: Retrieval rate of administered questionnaire for Administrative Boards

Questionnaires	Frequency	Relative Frequency (%)
Questionnaire Administered	36	100
Retrieved	36	100

Source: Researcher's field survey, (2021).

The above table indicates a 100% response rate, which the researcher considered to be adequate and sufficient for the analyzed data.

Table 4: Socio-Demographic characteristics of respondents (Administrative Boards)

Variable	Frequency (n = 36)	Percentage (%)
Male	20	55.6
Female	16	44.4
Age of the Respondents		
50–60 years	28	77.8
61–70 years	08	22.2
Marital Status		
Married	35	97.2
Widow/Widower	01	02.8
Highest Educational Qualification		
O' Level	09	25.0
ND/NCE	11	30.6
B.A/B.Sc./HND	15	41.7
Postgraduate	01	02.8
Length of Time of Retirement/Years of Retirement		
1–10 years	08	22.2
11–20 years	14	38.9
21–30 years	08	22.2
31 years and above	06	16.7
What was your Grade upon Retirement		
1–5 grade	02	05.6
6–10 grade	11	30.6
11–15 grade	19	52.8
16 and above	04	11.1

Table 4 shows the socio-demographic characteristics of the Administrative Boards. The gender variable depicts the distribution of respondents, with 55.6% represents male, while 44.4% for females. This revealed that more males were captured in this study than their female counterparts.

Table 4 shows age brackets of the respondents as follows: 77.8% of the respondents are within 50–60 years, and 22.2% are within 61–70 years. Table 4 shows the marital status of the respondents: 97.2% were married, and 2.8% were widowed or separated, respectively. Regarding educational qualification, 25.0% of the respondents held an O’Level qualification, 30.6% attained NCE/ND, 41.7% attained B.A/B.Sc./HND degrees, and 2.8% attained postgraduate degrees. This indicates that all the respondents were educated, having attained one form of educational qualification or another. Table 4 shows the length of service before retirement: 22.2% of the respondents worked between 0 and 10 years, 38.9% worked for 11–20 years, 22.2% worked for 21–30 years, and 16.7% worked for more than 31 years. Finally, Table 4 presents the job status of the respondents: 5.6% of the respondents were on Grade 1–5, 30.6% on Grade 6–10, 52.8% on Grade 11–15, and 11.1% on Grade 16 and above. This indicates that respondents in Grade 11–15 participated more than those in other grade levels.

Table 5: Evaluation of effectiveness of administrative boards scale (EABsS)

Variable	SA n (%)	A n (%)	U n (%)	D n (%)	SD n (%)
The Administrative Boards regulate and monitor the guidelines for the operation of the scheme.	11 (30.6)	15 (41.7)	0 (0.0)	3 (8.3)	7 (19.4)
The Administrative Boards facilitate the prompt payment of retirement benefits to retirees.	8 (22.2)	19 (52.8)	0 (0.0)	4 (11.1)	5 (13.9)
The Administrative Boards often approve the payment of pension lump sums and retirement benefits at the right time.	5 (13.9)	11 (30.6)	6 (16.7)	6 (16.7)	8 (22.2)
The Administrative Boards often publish their audited account in at least three daily newspapers.	1 (2.8)	9 (25.0)	7 (19.4)	13 (36.1)	6 (16.7)
The Administrative Boards often invest and manage pension funds and assets effectively.	9 (25.0)	17 (47.2)	4 (11.1)	1 (2.8)	5 (13.9)
The Administrative Boards often carry out investigations on any case of mismanagement of pension funds.	5 (13.9)	10 (27.8)	7 (19.4)	4 (11.1)	10 (27.8)
The Administrative Boards maintain books of account on all transactions relating to pension funds.	6 (16.7)	22 (61.1)	2 (5.6)	5 (13.9)	1 (2.8)
The Administrative Boards advise the Governors on any noticeable lapses in the operation of the pension scheme.	5 (13.9)	17 (47.2)	4 (11.1)	3 (8.3)	7 (19.4)
The Administrative Boards conduct sensitization and mobilization of workers and Government agencies.	5 (13.9)	20 (55.6)	2 (5.6)	6 (16.7)	3 (8.3)
The Administrative Boards ensure that annual reports and audited accounts are submitted to the State Governors at the right time.	4 (11.1)	14 (38.9)	3 (8.3)	6 (16.7)	9 (25.0)

Table 5 shows that 72.3% of respondents strongly agreed or agreed that the administrative boards regulate and monitor the guidelines for the operation of the scheme. None were undecided (0.0%), while 27.7% disagreed or strongly disagreed with the notion. Table 5 also shows that 75.0% strongly agreed or agreed that the administrative boards facilitate the prompt payment of retirement benefits to retirees. No respondents (0.0%) were undecided, while 25.0% disagreed or strongly disagreed. Regarding the approval of lump sums and retirement benefits, 44.5% strongly agreed or agreed, 16.7% were undecided, and 38.9% disagreed or strongly disagreed with the statement that the administrative boards often approve such payments at the right time. On the publication

of audited accounts, 27.8% strongly agreed or agreed that the administrative boards often publish their audited accounts in at least three daily newspapers, 19.4% were undecided, while 52.8% disagreed or strongly disagreed. As for the investment and management of pension funds, 72.2% strongly agreed or agreed that the administrative boards perform this role effectively, 11.1% were undecided, and 16.7% disagreed or strongly disagreed with the statement. Table 5 further shows that 40.7% strongly agreed or agreed that the administrative boards often carry out investigations into any case of mismanagement of pension funds, 19.4% were undecided, while 38.9% disagreed or strongly disagreed. Regarding the maintenance of pension records, 77.8% strongly agreed or agreed that the Administrative Boards maintain books of account on all transactions related to pension funds, 5.6% were undecided, and 16.7% disagreed or strongly disagreed. On advisory roles, 61.1% strongly agreed or agreed that the administrative boards advise the governors on any noticeable lapses in the operation of the pension scheme. 11.1% were undecided, while 27.7% disagreed or strongly disagreed. For sensitisation and mobilisation, 69.5% strongly agreed or agreed that the administrative boards conduct such activities among workers and government agencies, 5.6% were undecided, and 25.0% disagreed or strongly disagreed. Finally, Table 5 shows that 50.0% strongly agreed or agreed that the Administrative Boards ensure annual reports and audited accounts are submitted to the state governors at the right time, 8.3% were undecided, and 41.7% disagreed or strongly disagreed with this statement.

Conclusion and recommendations

Based on the findings, the study concluded that the effectiveness of Administrative Boards in the management of the contributory pension scheme policy has significant effects on public service retirees' welfare in selected States of Southwest Nigeria. The study contributes to the idea that only careful and effective implementation of the Contributory Pension Scheme will address the pitfalls of non-compliance by organisations termed as employers of labour, failure to remit monthly pension contributions, delays in the submission of retirees' files, withholding of pension funds by some authorities, and failure to give the ABs the latitude to operate freely, all of which were observed during the course of this study. The study also recommends that administrative boards (ABs) must ensure effective implementation of the penalties provided by the Civil Service rule 2009 chapter 2, S.8 rule 10, on non-compliance, misappropriation of ABs' funds and investment/assets, regardless of their position, status, affiliation, or origin.

References

- Abdullahi, Y. (2011). Pension administration in Nigeria: An overview. *The Nigerian Journal of Administrative Studies*, 5(2), 1–14.
- Abdulrouf, A. M. (2014). Assessed the funding and management patterns in the new pension schemes in Nigerian public service. *Global Journal of Management and Business Research*, 11(12), 65–97.
- Adebayo, Y. K. (2016). *Essentials of human resource management*. Benin City: Weliscops services.

- Adeniji, A. A., Akinnusi, D. M., Falola, H. O., & Ohunakin, F. (2017). Administration of retirement benefits in Nigeria: Periscoping the effect on retirees. *International Journal of Applied Business and Economic Research*, 15(15), 106–134.
- Adeyemo, R. (2021). *Access to shelter by the poor through community participation*. French Institute of Research in Africa, Nigeria (IFRA-Nigeria).
- Aditya, B. (2020). *Financing, investing, advising and eligibility criteria of gratuity*. Hafcom Communication.
- Adjekopori, N. A. (2014). The ability of pension funds as an investment option in real estate development in Nigeria. *An International Multidisciplinary Journal, Ethiopia*, 6(4), 59–75.
- Agba, A. M. O., Ikoh, M. U., & Ushie, E. M. (2020). Bureaucratic corruption in Nigeria: The need for institutional reforms. *Journal of International Politics and Development Studies*, 4(1&2), 187–204.
- Agency for Healthcare Research and Quality (AHRQ). (2020). *Cart book on access to health care*. U.S. Department of Health and Human Services.
- Ahmed, T. D., & Oyadiran, P. A. (2013). An analysis of the impact of the 2004 pension policy on the welfare of the Nigerian civil servants: A case study of selected federal ministries. *Global Journal of Human Resource Management*, 1(4), 20–55.
- Aja, O. O. (2014). *An evaluation of the contributory pension scheme administration in Nigeria: 2003–2013*. A seminar paper presented to the Department of Public Administration, Ahmadu Bello University, Zaria, July 2014.
- Akinade, J. O. (2013). *Foundations of public policy analysis*. Ibadan: Sunad Publishers Ltd.
- Aksey, Y., Cankaya, S., & Tasmektepligil, Y. M. (2018). The effect of participating in recreational activities on quality of life and job satisfaction. *Universal journal of educational research*, 5(6), 1051–1058.
- Ako, O. O. (2016). *Assessing the risk of fiscal distress for public pensions: State stress test analysis*. Mossavar-Rahmani Center for Business and Government, , Harvard Kennedy School.
- Alberto, R. M. (2018). *Government expenditure arrears: Securitization and other solution*. IMF Working Paper, International Monetary Fund.
- Aleskerov, F., Bouyssou, D., & Monjardet, B. (2022). *Utility maximisation choice and preference*. Berlin–Heidelberg: Springer.
- Amodu T. (2018). *The determinants of compliance with laws and regulations with special reference to health and safety*. London: Crown Publishing.
- Amusan, R. A., & Ajibola, J. A. (2018). Contributory pension scheme problems and prospect. *Ilorin Journal of Human Resource Management*, 3(2), 171–182.
- Anazodo, R. N., Ezenwile, I. M., Chidolue, N., & Umetiti, E. A. (2014). The effect of new pension scheme on retirees in Nigeria 2004–2014. Department of Public Administration, Nnamdi Azikiwe University, Awka, Nigeria and Zainab Arabian Research Society for Multidisciplinary Issues, Dubai, UAE.
- Andrade, C. (2020). Sample size and its importance in research. *Indian Journal of Psychological Medicine*, 42(1) 102–103.
- Awe, K. O., & Tugbodo, B. (2013). Effect of the new pension scheme on sustainable welfare and post-service life improvement of retirees in Lagos. *International Journal of Advanced Research in Public Policy Administration and Development Strategies*, 1(1), 2315–8395.
- Baker, A. J., Logue, D. E., & Rader, J. S. (2005). *Managing pension and retirement plans: A guide for employers, administrators, and other fiduciaries*. Oxford: Oxford University Press.
- Bentham, J. (2003). *Utilitarianism and other essays*. ThriftBooks Global Publishers. (Original work published 1808).
- Bloom, A. S. (2013). *Publicly financed social security system in Nigeria*. New Jersey: Prentice Hall.
- Bollen, N. (2019). *Financial modelling & valuation analysis*. Switzerland: Spring International Publishing.
- Chizueze, C. I., Nwosu, U. W., & Agba, A. M. O. (2011). Contributory pension scheme, workers commitment, Retention and attitude towards retirement in the Nigerian civil service. *Global Journal of Management and Business research*, 11(12), 152–178.
- Disney, R. F., & Whitehouse, E. R. (1999). Choice of private pension and pension benefits in Britain. *Institute for fiscal studies working paper*, 94(2), 92–112.
- Donald, R. (2020). Access to healthy food: a key research on domestic food insecurity. *Journal of Nutrition of America Society of nutrition*, 140(6), 1167–1169.

- Dorsey, S. (2020). *Pensions and productivity*. ResearchGate GmbH.
- Dorsey, S., Cornwell, C., & Macpherson, D. (1998). *Pensions and the labour market*. Kalamazoo, MI: Upjohn Institute for Employment Research.
- Dugguh, N. A., & Iliya, M. Y. (2018). Effect of retirement plans on employee performance in private sector organizations in Nigeria: A study of Ashaka Cement Plc, Gombe State. A paper presented in the Department of Business Administration, Ahmadu Bello University, Zaria.
- Easton, J. O. (2010). *Approach to the analysis of political system*. New Jersey: Prentice Hall.
- Editorial, (2009). Nigeria: The fear of retirement analysis. *Daily Trust*, 5 October.
- Egbe, A. O., Osu, R., & Awogbemi, R. A. (2013). Portfolio optimization of pension fund contribution in Nigeria. *University of Port Harcourt Journal of Management*, 1(2), 202–246.
- Ekwunife, N., Egunlusi, I. M., & Chikwe, A. (2009). Contributory pension scheme and academic staff commitment in private tertiary institutions in South-Eastern Nigeria. *Journal of economics and international finance*, 3(2), 109–115.
- Elmore, R. (2018). A critical account of policy implementation theories: Status and consideration. *Nepolese Journal of Public Policy and Governance*, 25(2), 94–107.
- Eme, O. I., & Sam, C. U. (2011). The laws and administration of retirement in Nigeria: A historical approach. *Kuwait chapter of Arabian journal of Business and Management*, 1(2), 1–10.
- Eme, O. I., Uche, O. A. & Uche, I. B. (2014). Pension reform act 2014 and The future of pension administration in Nigeria. *Arabian journal of Business and Management*, 4(2), 156–165.
- Ezeani, P. O. (2011). *Social policy and the retrenchment of welfare State in Nigeria: Between the old and new pension scheme and lessons from the Nordic models*. Department of Sociology, University of Ibadan.
- Fapohunda, T. M. (2013). *The pension system and retirement planning in Nigeria*. Department of Industrial Relations and Public Administration, Lagos State University, Ojo, Nigeria.
- Faruk, A. (2012). *Effects of the contributory pension scheme on welfare of retiree from selected federal establishments in Nigeria*. PhD thesis, Department of Public Administration, Ahmadu Bello University, Zaria (unpublished).
- Fishburn, P. C. (1970). *Utility theory for decision making*. Research Analysis Corporation. Library of Congress Catalogue Card Number: 74-107587, United States of America.
- Flippo, E. B. (2016). *Personnel management* (5th ed.). Tokyo: McGraw-Hill International Book Co.
- Gbitse, B. (2018). *Pension fund administration in Nigeria*. Abuja: Pen & Pages Printers Ltd.
- Hill, H. D., & Hupe, W. J. (2002). *Risk management and insurance perspective in a global economy*. UK: Blackwell Publishing.
- Holzmann, R. M. O., Orenstein, N. A., & Rutkowski, M. (2015). *Pension reform in Europe: Process and progress*. Washington DC: The World Bank.
- Horn, A. J., & Meter, N. (2015). *Federal Government of Nigeria (2014), Pension reform Act 2004*. Abuja: National Assembly.
- Idowu, A. (2016). *The "life cycle" hypothesis of saving: Aggregate implication and tests*. Published by American Economic Association.
- Ilieva, J., Baron, S. & Healey, N.M. (2002). Online surveys in marketing research: Pros and cons. *International Journal of Market Research*, 44(3), 361–376.
- Isah, A. (2014). *Assessment of the funding and management patterns in the new pension scheme in the Nigerian public service*. A seminar paper presented to the Department of Public Administration, Ahmadu Bello University, Zaria, February 2014.
- Jack, E. F. (2022). Response rate and responsiveness for survey, standards, and the journal. *America Journal of Pharmaceutical Education*, 72(1), Article 11.
- John, W. (2021). Pension scheme for 21st century: Is there a third way? *International Journal of Palgrave Macmillan*, 13(4), 191–199.
- Johnson, G. O. (2019). The significance of the pension reform act (PRA) 2004 on retirement planning in Nigeria. *Educational Reconstruction*, 1(1), 97–100.
- Kara, F. & Egresi, I. (2019). Accessibility of health care institutions: a case study by using GIS. *International journal of scientific research*, 3(4), 16–27.

- Kantudu, A. S. (2016). Impact of pension reform act 2004 on compliance with accounting standards on employee retirement benefits in Nigeria. *Journal Aplikasi Manajemen, Ekonomi dan Bisnis*, 5(28), 1–19.
- Keith, I. J., & Frank, J. G. (2021). *Modernizing pension fund legal standard for the 21st century*. Network for Sustainable Financial Market: Consultation Paper no. 2. Retrieved from www.sustainablefinancialmarkets.net.
- Kojusola, B. O. (2015). Pension fund management and welfare of retirees in selected management development institutes in Nigeria. *International Journal of Humanities and social science invention*, 7(11), 2319–7714.
- Koripamo, T. A (2014). *Analysis of community-driven development in Nigeria's Niger Delta Region*. Asokoro, Abuja: PIND Foundation.
- Koszegi, R. V., & Robert, D.W. (2012). *Determining sample size for a finite population*. Romania: STIM Lasharam Jaya.
- Liliya, B. (2017). The impact of globalization challenges on pension development. *International Journal of Geopolitics Under Globalization*, 1(2), 34–44.
- Lucey, T. (2017). *Management information systems* (8th ed.). London: Letts Educational Aldikne Place.
- Maiturare, M. N. (2010). *Retirement benefits under the pension scheme and the challenges of global financial crisis*. A paper presented in the Department of Business Administration Ahmadu Bello University, Zaria.
- Manzo, A. N. & Burke, J. M. (2012). Increasing response rate in web-based/internet surveys. In *Handbook of Survey Methodology for the Social Sciences*. DOI: 10.1007/978-1-4614-3876-2_19.
- McGill, D. M. (2014). *Fundamentals of private pensions* (5th ed.). Ireland: Homewood Publisher.
- Menocin, D., & Francesco, N. (2021). *Risk management for pension funds*. London: SpringerLink.
- Modigliani, F., & Brumberg, R. (1957). The extent of pension reform and listed pension administrators in America: Aggregate implication and tests. Published by American Economic Association.
- Muller, K. (2018). *The making of pension privatization in Latin America and Eastern Europe*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Murtala, M. K. (2015). Kwankwaso's aide alleges N20b Kano pensions fund missing. *The Guardian News*, 8 May, pp. 34–35.
- Nnanta, N. E., OkOh, C. I. & Ugwu, C. M. (2011). Implication of the new pension reform for social planning in the local government. *Arabian Journal of Business and Management*, 1(4), 19–35.
- Ngu D. S. (2015). *Contributory pension: A new approach to financing pension scheme in Nigeria*. A paper presented at seminar organized by University of Port Harcourt, Rivers State.
- Novak, M. (2012). *Issues in ageing* (3rd ed.). Boston: Pearson Education Inc., Publishing at Allyn and Bacon.
- Nwajagu, C. I. (2017). *Procedure for processing of retirement benefits and computation*. An unpublished seminar paper submitted to the Department of Public Administration and Local Government, University of Nigeria, Nsukka.
- Nyong B. C., & Duze C. O. (2011). The pension reform act (PRA) 2004 and retirement planning in Nigeria. *Journal of economics and international finance*, 3(2), 109–115.
- Odewole, O. (2017). Government revenue and economic growth in Nigeria. *Nigeria Journal Of Technical Development*, 12(1), 22–26.
- Odia, J. O., & Okoye, A. E. (2012). Pensions reform in Nigeria: A comparison between the old and new scheme. *Afro Asian journal of social sciences*, 3(3), 1–17.
- Odo, C. O., Ani, W. U., & Agbo, I. U. (2021), Contributory pension scheme and the premium base of the Nigerian Insurance Industry. *Journal of Financial Risk Management*, 10, 101–116.
- Ogunbameru, O., & Bamiwuye, S. (2004). Attitude towards retirement and pre-retirement education among Nigerian bank workers. *Education gerontology*, 30(5), 391–401.
- Oladipo, J. A. & Fashagba, M. O. (2012). Evaluation of compliance with the stipulations of the contributory pension scheme: A case study of Quasi-Government Institutions in Nigeria. *An International Multidisciplinary Journal, Ethiopia*, 6(4), 59–75.
- Olaniyi, J. O. (2011). *Foundations of public policy analysis*. Ibadan: Sunad Publishers Ltd.
- Olanrewaju, E. A. (2011). The pension reform act 2004 and wellbeing of Nigerian retirees: A sociological evaluation of its provisions. *International Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(21), 315–325.

- Olusekan, R. A. (2019). *Public sector accounting and finance*. Lagos: Corporate Publisher Ventures.
- Onukwu, J. N. (2022). Lecturers' perception of contributory pension scheme implementation and job commitment in South-South Nigerian Universities. *International Journal of Educational Administration and Policy Studies*, 14(1), 17–28.
- Oreagba, F. (2006). *Capital market reforms: The Nigerian experience*. A paper presented at the ASEA Conference, 17–20 September 2006.
- Olusekan, N. A., & Johnson, M. (2019). Osun State pension and gratuity Law 2007, K.S. Law No. 1 of 2007. *Osun State of Nigeria Gazette*. Printed and published by the Government Printers, Government Printing Press.
- Omoresemi, A. & Asuquo, I. (2017). Challenges of retirement in Nigeria. *Daily Trust*, 7 July. Retrieved October 2018.
- Omoni, I. K. (2013). Effect of contributory pension scheme on employees' productivity: Evidence from Lagos State Government. *Africa Journal of Business Management*, 10(16), 384–396.
- Pam, P. A. (2008). The role of the Nigerian pension reform scheme in capital markets: Implications for development. *The Nigerian Journal of Administrative studies*, 6(1), 12–29.
- Parsons, T. (1951). *The social system*. MA: Harvard University Press.
- Patricia, N. I. & Alexander, A. (2016). Diagnosing the elephantine problems in the implementation of the 2004 pension act in Enugu State civil service. *International Journal of Policy and Development Studies*, 10(4), 102–128.
- Pension Reform Act, 2014. The Act repeals the Pension Reform Act No. 2, 2004 and enacts the Pension Reform Act, 2014 to continue to govern and regulate the administration of the uniform contributory pension scheme for both the public and private sectors in Nigeria.
- Pressman, J. C., & Wildavsky, A. (2019). *Pension policy and implementation*. Berkeley: University of California Press.
- Richard, B. (2014). *Pension, pensioners and pension policy: Financial security in UK retirement*. London: ESRC Seminar Series.
- Robelo, M. F. (2014). *Comparative regulation of private pension plans*. Retrieved March 20, 2020, from <http://www.oecd.org/dataoecd/pdf>.
- Robert, L. (2012). Public planning: Failure and redirection. New York: Basic Books. In Olaniyi, J.O. (Ed.). *Foundations of public policy analysis*. Ibadan: Sunad Publishers Ltd.
- Robin, E. (2010). *The politics of pension*. *Prinset Mansions LLP*, 15(2), 79–81.
- Sani, A. D. G. (2015). Press brief on Kano State pension matters aired on Abubakar Rimi Television (ARTV) Kano and Freedom Radio Kano, 30 October 2019, 20:00–21:00.
- Sanni, U. S. (2012). *Developing effective strategy for pension administration in the Nigerian public sector: A study of pension commission Rivers State*. B.Sc. project, Caritas University, Amorji-Nike, Enugu.
- Sapru, R. K. (2013). *Administrative theories and management thought* (3rd ed.). Delhi: PHI Learning Private Limited.
- Shanti, B. M & Shashi, A. (2011). *Handbook of research methodology*. New Delhi, Educreation Publishing.
- Standing, G. (1999). *Social protection in Central and Eastern Europe: A tale of slipping anchors and Torn safety nets*. In: G. Esping-Andersen (Ed.), *Welfare States in transition. National adaptations in global economies*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Sule, K. O., & Ezugwu, C. I. (2019). Evaluation of the application of the contributory pension scheme on employee retirement benefits of quoted firms in Nigeria. *African Journal of Accounting, Economics, Finance and Banking Research*, 4(4), 47–60.
- The Nation (2020, December 23). Oyo has poorest pension status in South West Nigeria. Ibadan: Vintage Press Limited.
- The Punch (2022, June 23). Administrative process delays pension payments. Lagos: 103/109, Rutham House, Apapa Oshodi Expressway.
- Ugwu, S. M. (2016). *Policy analysis and policy issues*. Zaria: Shereef Salam Press.
- Ugwu, S. M. (2010). *Personnel management in Nigeria: Principles and practice*. Zaria: Ahmadu Bello University Press Limited.
- Uzor, B. C., & Anekwe, S. C. (2022). The contributory pension scheme and the fate of retired and retiring Nigeria workers. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 543–557.
- Yunusa, Y. (2016). Retired members of Nigeria armed forces – REMRNAF. The fear of retirement analysis. *Daily Trust*, 5 August.

Yusuf, B. (2014). *Assessment of administrative constraints of contributory pension policy in Nigeria: A study of Kano State Pension Fund Trustees*. B.Sc. project, Ahmadu Bello University, Zaria (unpublished).

Citation

D.A. Morakinyo, J.O. Laosebikan, R.M. Ojokuku, N.A. Lawal (2025). Administrative boards and management of Contributory Pension Scheme implementation and welfare of public service retirees in selected states in south west Nigeria. *Acta Politica Polonica*, 1 (59), 63–80. DOI: 10.18276/ap.2025.59-05.

An interrogation of the conformity of the National Counter-Terrorism Strategy (NACTEST) with the United Nations template

USAMOTU BASHEER OLALERE

ORCID: 0000-0002-5648-8063
The Department of Political Science,
Faculty of the Social Sciences,
College of Management and Social Sciences
Osun State University, Osogbo
e-mail: amobiolalere@gmail.com

IRHUE KENNETH YOUNG

ORCID : 0000-0003-4608-1304
The Department of Political Science,
Faculty of Social Sciences,
College of Management and Social Sciences
Osun State University Osogbo
e-mail: kenransley2019@gmail.com

TUNDE AGARA

ORCID: 0000-0003-2783-7989
Department of Political Science,
Ambrose Alli University, Ekpoma
Edo State, Nigeria
e-mail: tunde_agarah@yahoo.com

Keywords

terrorism, global terrorism, strategy, counter-terrorism and Boko Haram

Abstract

This study investigated the conformity of the National Counter-Terrorism Strategy (NACTEST) with the United Nations template. It could be recalled that Nigeria adopted a standing strategy to combat terrorism and inaugurated it in 2015 under President Goodluck Jonathan. It was later modified by President Muhammadu Buhari in 2016. One would expect that since terrorism in Nigeria has taken on a new dimension by evolving into an international network, Nigeria's war on terrorism strategy should also conform with the globally formulated and implemented strategies of other countries in the world that are facing the same challenges of terrorism. Against this backdrop, this study used secondary data to investigate the strategy put in place by the Nigerian government to combat terrorism. The secondary data were sourced from library materials like books and journals. The Internet was also consulted for necessary information gathering. The research also adopted thematic analysis for data analysis. The paper likewise adopted the liberal theory of globalization to investigate NACTEST's conformity with the United Nations template. It was found that, to a large extent, the National Counter-Terrorism Strategy (NACTEST) conforms with global practices. Though there are areas where NACTEST is lagging behind, especially in human rights and religion, it deserves recognition, as has been given by the United Nations Counter-Terrorism Strategy. It is then recommended that Nigeria ensure total compliance with the UN template.

Introduction

The September 11, 2001, attacks could be identified as the beginning of the recent wave of terrorism in the 21st century (United Nations, 2018). These terrorist attacks have drastically changed the old slogan, “One man’s terrorist is another man’s freedom fighter.” Meanwhile, terrorism is now seen as a menace by everyone, irrespective of socio-religious, economic, and political affiliations (United Nations, 2018). Terrorism has since become a subject of discourse among students, scholars of international relations, and international actors alike. The fast spread of insurgency and terrorism in both the Middle East and Africa, especially in Nigeria, calls for the attention of researchers to investigate terrorism and international responses.

In Nigeria, recent acts of terrorism could be partly traced to the remnants of the Maitatsine insurgency of the 1980s and partly to the aftermath of the American global war on terrorism in the Middle East and Horn of Africa (Adesoji, 2021). The Maitatsine insurgents, formed by Muhammad Marwa, had the intention of establishing an Islamic state in the northern part of the country (Adesoji, 2021). The violent approach of the group caused it to have incessant clashes with Nigerian security forces. The bloodiest armed clashes with the group — in fact, the last one — led to the deaths of around 5,000 people, including Marwa himself (Nwolise, 2005). The recent acts of terrorism in Nigeria are mostly found in the North-East, South-East, and South-South, which harbor Boko Haram, the Independent People of Biafra (IPOB), and Niger Delta militant groups, respectively (Agara, Usamotu, & Akinrinde, 2022). Boko Haram is an Islamic group whose real name is *Jamā’at Ahl as-Sunnah lid-Da’wah wa’l-Jihād*. The group started as an ordinary social and religious organisation but later became a radical and insurgent group (Walker, 2012).

The role of the transnational war on terrorism led by the USA in the Middle East and Horn of Africa cannot be overemphasized in contributing to the emergence of terrorism in Nigeria (Adesoji, 2021). It could be said that while Maitatsine provided fertile ground for the germination of Boko Haram, the global war on terrorism served as a catalyst for its global networking. This is because after the 2009 clampdown on Boko Haram by Nigerian security forces and the killing of Muhammad Yusuf, the remnants of the group ran for safety (Nwolise, 2005). Arguably, the clampdown opened a window for Boko Haram to connect with other terrorist groups from Kenya, Ethiopia, Algeria, Syria, Iraq, and other parts of the world. Since 2009, Boko Haram has proven to be deadlier than other militant groups in Nigeria and has shown the capacity to challenge the sovereign existence of Nigeria (Usamotu, 2014).

It could be noted that as terrorism becomes a challenge to everyone, national and international bodies equally initiated efforts to counter terrorism. At the global level, the United Nations Security Council unanimously adopted Resolution 1373 on September 28, 2001, establishing the basis of the Security Council’s response to countering the terrorist threat (UN, 2021). The resolution also established the Counter-Terrorism Center (CTC) as a subsidiary body of the Council to assess Member States’ compliance with the resolution’s provisions. One of the remarkable efforts was the global template for combating terrorism, which was adopted in 2006 at the United Nations General Assembly meeting (UN General Assembly, 2006). The strategy is being executed and coordinated by the United Nations Counter-Terrorism Centre (UNCTC). The CTC works to bolster

the ability of United Nations member states to prevent terrorist acts both within their borders and across regions. The CTC is assisted by the Counter-Terrorism Committee Executive Directorate (CTED), which carries out the policy decisions of the Committee, conducts expert assessments of each Member State, and facilitates counter-terrorism technical assistance to countries (UN, 2021). Several countries in the world have formulated policies for tackling the menace of terrorism based on their capabilities and the nature of the challenges posed to their national security by terrorism (Martin, 2019).

Nigeria, as one of the countries battling terrorism, also combats terrorism through its National Counter-Terrorism Strategy (NACTEST). NACTEST is a document that contains the strategy put in place by the Nigerian government to combat terrorism. The strategy was drafted during the administration of President Jonathan and signed in 2015. It was modified and re-signed by President Buhari in 2016. Since then, the NACTEST document has become the official strategy for combating terrorism in Nigeria. Therefore, efforts need to be made to determine the effectiveness of this strategy and unearth other possible policy options to address the menace in Nigeria. This research work is relevant because it seeks to provide a clearer understanding of the level of conformity of Nigeria's strategy against terrorism. This paper is different from other scholars' efforts when the scope and focus of their studies are critically examined. For instance, Adeyeye's (2017) thesis was on a comparative study of Boko Haram and As-Sabab in Kenya and focused on their strategies, while Milan (2016) wrote on revisiting the psychology of terrorism by using an integrated model of radicalization and terrorism. In view of the fact that none of the previous researchers have captured the evaluation of Nigeria's Counter-Terrorism Strategy (NACTEST), as described above, this paper aims to fill this gap.

Therefore, this paper will contribute to knowledge and add to the literature in the fields of international relations, conflict, and conflict management. The results of this study will benefit the Nigerian government, the Office of the National Security Adviser, the Nigerian Army, the Nigerian Police, and other paramilitary forces or corps in Nigeria and beyond. The research will further show the extent to which Nigeria's strategy against terrorism can withstand the test of time and whether or not it can compete adequately with global best practices. Besides this introduction, this paper also discusses the research methods, the theoretical framework, and a comparative analysis of NACTEST and the United States' counter-terrorism template. The last segment of this paper consists of a conclusion and recommendations.

Research methodology

This paper adopts secondary methods of data collection. It accesses information from books, journals, documentaries, newspapers, and Internet sources. It also adopts content analysis to analyze and evaluate the conformity of NACTEST with the United Nations template. The content analysis is important to this study because it uses documents about Nigeria's security administration. This has enabled the researchers to draw important inferences from the messages contained in those texts.

Theoretical framework

Though there is no theory in social science that is capable of explaining all phenomena, we intend to adopt the liberal theory of globalization as a tool of analysis to evaluate the conformity of NACTEST with the United Nations counter-terrorism template. The liberal theory of globalization is a theory that asserts the reality of globalization and also equally views it as progressive, necessary, and benevolent (Agara, 2013). It views globalization as a process of continued integration of world components. The proponents of this theory hold this view tenaciously because they stand to gain certain advantages to derive from the globalizing world, such as advertisers, management consultants, governing elites, and academicians (Agara, 2013).

For the liberals, the trend of globalization is necessary and even long overdue. Liberals also see globalization as an extension of the interdependence of states in the international system (Money, 2021). They do not see the difference between the terms of internationalization and globalization but rather use them interchangeably, as if they are synonymous. Liberals argue further in support of globalization by claiming that globalization covers the prospect of modernity in the sense that it frees market forces, electoral practices of the democratic form, technology transfer, international cooperation, etc. (Agara, 2013). These dividends of globalization imply global peace in the absence of war and encourage national self-determination from the shackles of traditionalism and communism (Money, 2021). This theory was chosen for this research because of its emphasis on interconnectivity and the integration of states in the global system. Since this theory emphasizes the importance of globalization and exploits the trend of globalization, there is a need for Nigeria's strategy to also conform to global practices in its efforts to combat terrorism. It could be argued through this theory that total compliance with the United Nations template is a prerequisite a successful fight against terrorism in Nigeria.

The paper also uses constructivism to support the liberal theory of globalization. According to the constructivist theory of international relations, social behaviors shape international relations. This perspective runs counter to the tenets of popular international relations theories, which hold that the structure of the international system governs international relations. Constructivism's emphasis on the social aspect of international relations is one of its key characteristics. Constructivism studies how ideational variables, such as identity, norms, language, etc., impact developments in international relations, as opposed to concentrating on material issues like military might and financial resources. Constructivism provides an alternate interpretation of some of the major ideas in international relations, including what international anarchy means, and it also makes recommendations for future developments. The theory's area of emphasis, which is the social realm, is relevant in explaining why it is important for NACTEST to conform with the United Nations template on countering terrorism. It also serves to investigate the extent to which NACTEST has captured social variables to combat terrorism.

NACTEST versus United Nations template

To handle this section, there shall be an analysis of the similarities and differences between NACTEST and the United Nations' Counter-Terrorism Strategy. Also, we shall look at the areas of strengths and weaknesses of NACTEST policy by comparing it with global practices.

If one takes a cursory look at the structure of Nigeria's strategy as contained in the NACTEST document, it appears a carbon copy of the United Nations Counter-Terrorism Strategy. For instance, NACTEST is made up of pillars, just like the UN's template. However, NACTEST's strategic pillars are five, while those of the United Nations are four. Each NACTEST pillar is captioned with the word "to," as we have it in "(i) to forestall; (ii) to secure; (iii) to identify; (iv) to prepare; (v) to implement" (NACTEST, 2016). However, "measures to" is used in the UN strategic document, as it is written in "(i) measures to address the conditions conducive to the spread of terrorism; (ii) measures to prevent and combat terrorism; (iii) measures to build a state's capacity to prevent and combat terrorism and to strengthen the role of the United Nations system in this regard; (iv) measures to respect for human rights for all and the rule of law as the fundamental basis in the fight against terrorism" (UN, 2006). Looking at the structures of the duo, we can deduce that both are headed by phrasal expressions and are loaded with meaning.

Through contextual analysis, we find out that the first pillar of NACTEST ("to forestall") is about addressing conditions that make terrorism triumph in Nigeria. This pillar is the same as the first pillar of the UN strategy, as both address issues that engender terrorism. However, while the UN template recognizes the role of poverty in engendering terrorism by specifically mentioning it in Objective 5, NACTEST is silent on this. This is one of the gaps in the strategy. Identifying poverty and working towards its eradication should be at the forefront of Nigeria's strategy against terrorism. Though there are scholars who have argued that there is little or no relationship between poverty and terrorism, for instance, Alan and Jitke (2003) are of the opinion that neither poverty nor education has a direct link with terrorism. They built their position on their analysis of Hizbolah, Palestinians, and Israelis. None of these groups is poor or has low education. However, David (2016) has a moderate position, as he acknowledges the role of poverty in engendering terrorism in Sub-Saharan Africa. Related to David's (2016) view is the position of Siddharta (2008), who used Latin America and India as his units of analysis. He (2008) was of the opinion that poverty could lead to terrorism, but poverty alone cannot generate terrorism; it needs necessary and facilitating factors. These other factors could also be called perpetuating factors. The argument here is that, in Nigeria, we cannot rule out the role of poverty in motivating youths to be violent. Thus, an important variable like this is not supposed to be left out of the strategy to combat terrorism in Nigeria.

Closely related to the above is the identification of "social exclusion." The UN's strategy specifically mentions the role of youth unemployment and marginalization (UN, 2006). The fact that the NACTEST document is silent on these two critical factors weakens Nigeria's efforts against terrorism and turns them into pseudo-efforts. Since Ted (1970), in his relative deprivation theory, identified the significant role of poverty in stimulating terrorism, poverty, unemployment, and marginalization are supposed to be captured by the NACTEST document. Our finding is

corroborated by a study conducted by Aniruddha and Jomon (2018), which focuses on terrorism in the Middle East and North Africa (MENA). They make use of data from these countries for the period between 1998 and 2012, using negative binomial regression models. They argue that while youth unemployment tends to increase domestic terrorism, it does not have any significant effect on transnational terrorism. One would remember that Boko Haram started as a domestic terrorist group before graduating to international terrorism (Walker, 2012). Hence, unemployment should be taken into consideration by NACTEST.

Another area of departure from the UN template is the way NACTEST downplays the role of religion and the clash of civilizations (NACTEST, 2016). Unlike the UN's strategy, which recognizes the sensitive role of religion in engendering terrorism, NACTEST seems to look away from the role of religion and religious groups. The liberalist theory (Saiya, 2015) has made us understand the crucial role of religious groups in terrorism around the world. Certainly, the Nigerian situation cannot be different. One would expect NACTEST to give special recognition to the role of religion and how to counter its influence on terrorism, but what we saw was merely a mention of collaboration with faith-based organizations. This is a huge gap in Nigeria's strategy that needs to be addressed.

Similarly, the UN template specifies the role of collaboration with member states and building state capacity in the fight against terrorism. NACTEST, on the other hand, is silent about its relations and collaborations with international bodies and other states in the world (NACTEST, 2016). Neither a pillar nor an objective of NACTEST is dedicated to this goal. This is a serious issue, since Boko Haram is not a local terrorist group but rather an international network. It has strong connections with other terrorist group in sub-Saharan Africa. ISWA is a Boko Haram splinter group with ties to the Islamic State (IS) (John, 2020). Nigeria's strategy against terrorism needs to include cooperation with not only other states but also international organizations like the UN, regional organizations like the EU and AU, and sub-regional organizations like ECOWAS (Agara, Usamotu, and Irhue, 2022).

Moreover, the last pillar of the UN template addresses human rights. The United Nations recognizes how sensitive the war on terror is and places emphasis on ensuring respect for human rights while fighting terrorism (UN, 2006). None of the NACTEST pillars is dedicated to human rights issues (NACTEST, 2016). This is a departure from what is obtainable in global practices. This could be identified as a serious issue since Boko Haram itself became a radical group after a clash between it and Nigerian security forces (Cameron, 2009). This clash has been characterized by analysts as a violation of human rights since members of the group, including their leader, Muhammad Yusuf, were extrajudicially killed (Cameron, 2009). One would have expected respect for human rights while fighting terrorism to be a matter of priority because of its role in stimulating terrorism in Nigeria. Human rights are equally expected to be included in the NACTEST document in order to forestall the creation of another menace while resolving the one at hand.

However, Nigeria's strategy is similar to that of the global template by adopting a nomenclature that does not attract more enemies. This mirrors the approach of the United States, which preferred to name its war on Al-Qaida and similar radical Islamic groups "a war on terror" (Robert, 2006).

Using this name prevents other Muslims from feeling threatened and concerned. It also makes everyone feel indebted to fighting evil, since everyone knows that terrorism is evil. Nigeria's strategic plans, as contained in the NACTEST document, similarly adopt the same strategy by calling it "terrorism," rather than the real name of the organization (Jamatu Ahlusuh li Dawah wal Jihad), which is Islamically inclined (Abolurin, 2015). It also avoids using its nickname, Boko Haram. For instance, Nigeria does not name its strategy the "National Counter Boko Haram Strategy," but the "National Counter-Terrorism Strategy." This disallows unnecessary religious and ethnic sentiments in the fight against terrorism. Similarly, the NACTEST document is as much a living document as the UN template (Mentone, 2018). It is also reviewed every two years to reflect the new dimensions of the war against terrorists in Nigeria, just as the UN template is also reviewed every two years (UN, 2006).

Based on the above discourse, we can argue strongly that, to some appreciable extent, Nigeria's strategy conforms to the Global War on Terror (GWT). However, the above-identified gaps and disparities need to be addressed. In particular, the area of human rights should be addressed. A military officer confessed that it was difficult for the military to ensure the protection of human rights (Human Rights Watch, 2018). He argued that their lives were in danger too, especially when civilians conspired with the terrorists. He also said they were conscious of protecting human rights when they (the military) felt safe or when terrorists had already been captured (Human Rights Watch, 2018).

Conclusion and recommendations

As soon as terrorism emerged, counterterrorism strategies also emerged. The Global War on Terror started in recent years in the United States after the attacks on the World Trade Center. The United Nations provided a template for waging war against terrorists. This template has been adopted in several countries, both developed – such as Britain – and developing – such as Kenya (Muli, 2013). Nigeria also adopted the strategy, domesticated it, and named it NACTEST. NACTEST reflects the reality and basic ingredients of the global template for fighting terrorism, except that it gives little attention to human rights. The policy needs to be reviewed, and the challenges facing its application must be addressed. Thus, this paper has contributed to knowledge by discovering that Nigeria's strategy against terrorism, to a large extent, conforms to global practices.

This paper, therefore, recommends, based on the assumption of the liberalist theory of globalization, that Nigeria should become more global in its approach while combating terrorism. It is a truism that the world has become a global village (Aginam, 2000). This fact has been exploited by Boko Haram by networking with other terrorist groups around the world (Human Rights Watch, 2023). What then is disturbing for Nigeria is that it also forms alliances with other nation-states in the world to end this menace. Cooperation with foreign countries in terms of intelligence sharing, training, and strategy, and access to modern equipment should form the basis for the cooperation. Fighting terrorism is quite expensive; hence, there is a need to seek financial support from the United Nations and developed countries as well.

Finally, this paper recommends total compliance with the United Nations Counter-Terrorism Strategy. Since Nigeria does not exist in isolation, and happenings in the world will inevitably have an impact on Nigeria, the menace of terrorism is no exception; therefore, Nigeria must also exploit the congruent nature of the world to fast-track peace and security in its country. While doing this, there is a need for total compliance with the global template, especially in the area of human rights. This is because no one could have any justification for terrorist acts in the future if, in fact, the present ones were addressed legitimately.

References

- Abolurin, A. (2015). *Perspectives on national security and terrorism*. Ibadan: Golden-Gems Unique Multiventures.
- Adesoji A. O. (2021). *Between Maitatsine and Boko Haram*. Retrieved from: <https://www.jstor.org/stable/africaday.574.99> (20.04.2025).
- Adeyeye, A. (2017). *Study of al-shabaab and boko haram insurgent strategies in Kenya and Nigeria*. PhD Thesis, Department of Political Science and International Relations, Faculty of Human and Social Sciences, North-West University, Mafikeng Campus, South Africa.
- Agara, T. (2013). *The economics of civil conflicts: globalisation, natural resources and the dynamics of conflicts in the west african sub-region*. Paper presented at the 4th International Conference on Research and Development on People-Focused Development and Sustainable Growth; Africa in View, University of the Western Cape, Cape Town, South Africa, March 18–20.
- Aniruddha B., & Jomon A. P. (2018). North Africa, Afghanistan, and Pakistan region. *Socio-Economic Planning Sciences*, 64(1), 9–20.
- Cameron D. (2009). Mohammed Yusuf's Final Days. *The Guardian*, August 6.
- Federal Republic of Nigeria. (2016). *The National Counter Terrorism Strategy (NACTEST)*. Office of the National Security Adviser, Nigeria.
- Human Rights Watch. (2018). *Nigeria: Flawed trials of Boko Haram suspects*. Retrieved from <https://www.hrw.org/news/2018/09/17/nigeria-flawed-trials-boko-haram-suspects> (Accessed April 20, 2025).
- Human Rights Watch (2023). *Boko Haram and its splinter factions*. Retrieved from: <https://www.hrw.org/world-report/country-chapters> (Accessed April 20, 2025).
- John, C. (2020). ISWA's Recent Attacks Could Signal a New, Deadlier Approach in Nigeria. Retrieved from <https://www.cfr.org/blog/iswas-recent-attacks-could-signal-new-deadlier-approach-nigeria> (20.04.2025).
- Krueger, A. B., & Malečková, J. (2003). Education, poverty and terrorism: is there a causal connection? *Journal of Economic Perspectives*, 17(4), 119–144.
- Martin, C. J. (2019). *State capacity and terrorism in the developing world*. West Virginia University. Retrieved from: <https://researchrepository.wvu.edu/viewcontent> (20.04.2025).
- Mentone, D. (2018). *The counterterrorism framework in Nigeria: Strategic and operational pitfalls*. Retrieved from: <https://eeradicalization.com/reports> (20.04.2025).
- Milan, O. (2016). *The psychology of terrorism revisited: an integrated model of radicalization and terrorism*. Department of Political Science, European University Institute.
- Money, J. (2021). *Globalization, international mobility and the liberal*. National Institutes of Health. Retrieved from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/articles> (20.04.2025).
- Muli, H. E. (2013). *Agenda item 110: Measures to eliminate international terrorism*. Sixth Committee, 68th Session of the United Nations General Assembly, New York, = October 8.
- Nwolise, O. (2005). *Terrorism: What is to be done about an emerging threat to democracy, good governance, development, and security of nations in the 21st century?* French Institute for Research in Africa, Nigeria.
- Office of the National Security Advisor. (2016). *National Counter Terrorism Strategy (NACTEST)*. Retrieved from: <http://ctc.gov/ng/onsa-reviews-national-counter-terrorism-strategy-nactest/> (18.02.2020).

- Robert, R. L. (2006). *The Evolution of strategy in the global war on terror*. Johns Hopkins University Applied Physics Laboratory (JHU/APL).
- Shinn, D. (2016). Poverty and terrorism in Africa: the debate continues. *Georgetown Journal of International Affairs*, 17(2), 16–22.
- Siddharta, M. (2008). Poverty and terrorism. *The Economics of Peace and Security Journal*, 3(2).
- Ted, G. (1970). *Why men rebel*. Princeton: University Press.
- United Nations. (2021). *United Nations Security Council Counter Terrorism Committee*. Retrieved from: <https://www.un.org/sc/ctc/> (20.04.2025).
- UN General Assembly. (2006). *Resolution adopted by the General Assembly on 8 September 2006*. Distr.: General, September 20, Sixtieth session, Agenda items 46 and 120.
- United Nations. (2018). *Introduction to international terrorism. Module 1: Counter-Terrorism*. United Nations Office on Drugs and Crime, Education for Justice University Module Series. Vienna.
- United Nations. (2021). *United Nations Security Council Counter-Terrorism Committee*. Retrieved from: <https://www.un.org/sc/ctc/> (20.04.2025).
- Walker, A. (2012). *What Is Boko Haram?* United States Institute of Peace. Retrieved from: <https://www.usip.org/sites/default/files> (20.04.2025).

Citation

- U.B. Olalere, I.K. Young, T. Agara (2025). An interrogation of the conformity of the National Counter-Terrorism Strategy (NACTEST) with the United Nations template. *Acta Politica Polonica*, 1 (59), 81–89. DOI: 10.18276/ap.2025.59-06.

The patterns of banditry in a specific geopolitical region in Nigeria

PAUL A. IRABOR

ORCID: 0000-0002-1084-7921

Department of Political Science,

Olabisi Onabanjo University,

Ago-Iwoye, Ogun State

e-mail: paul.irabor@oouagoiwoye.edu.ng

Keywords

banditry, armed group, herder-farmer conflict, herdsmen militancy, geopolitical region

Abstract

This paper aims to prove that banditry exists across Nigeria's geopolitical regions, evolving into distinct characteristics that define the security situations in these regions. The objectives of the study are to examine the patterns of banditry in Nigeria's geopolitical regions and to suggest methods to curb it. Relying on secondary data and systematic analysis, the study's findings demonstrate the various ways that banditry has taken shape throughout Nigeria's geopolitical regions. These include insurgency in the North-East, ethnic/religious conflict between Hausa farmers and Fulani herders in the North-Central, herder-farmer conflict, criminal gang violence and insurgency in the North-West, separatist violence and herder-farmer conflict in the South-East, militancy, and herder-farmer conflict in the South-South as well as urban crime and herder-farmer conflict in the South-West. The study suggests regional security measures through decentralisation of the security system to control the complex nature of banditry in Nigeria.

Introduction

Since Nigeria's democratic government was reinstated in 1999, armed groups have posed a serious threat to the state's corporate existence. In northern Nigeria, insecurity resulting from banditry has been more prominent, in property destruction, human displacement, and fatalities. For instance, the Boko Haram terrorist group in the North-East region has continued to demonstrate a high degree of violence through killings and kidnappings to establish a parallel government based on Islamic doctrines (Chiluwa & Chiluwa, 2020; Alimba & Salihu, 2020). Moreover, conflict over land and grazing resources between farmers and herdsmen in the North-Central and North-West regions has escalated into the formation of armed groups, resulting in more deaths and displacement of people than the Boko Haram assaults in 2017 and 2018 combined (Ameh, 2018; International Crisis Group, 2020). Yet, this paper aims to prove that banditry has spread to other parts of the country, evolving into peculiarities that define the security situation in these regions.

In the southern region of Nigeria, armed groups of herdsmen and farmers have also emerged as a result of the movement of the Fulani herders from the northern to the southern region in search of grazing resources to feed cattle (Egwu, 2016; Atoyebi & Dada, 2019; Onanuga, 2019). Similarly, agitation for secession by the Indigenous People of Biafra (IPOB) in the South-East region and the problem of resource control in the South-South region have also led to the emergence of armed gangs and violent actions against the government (Uwerunonye, 2017; Abada, Omeh, & Okoye, 2020). The operations of these armed groups are crucial to investigating the current trends of banditry across the geopolitical regions of Nigeria.

The proliferation of armed herdsmen in rural areas has been the focus of the majority of research on banditry in Nigeria (Olaniyan, 2017; Ameh, 2018; Uche & Iwuamadi, 2018). Shalangwa (2013), Mobolaji and Alabi (2017), and Murtala (2018) are a few more studies that looked into the causes and effects of banditry in Nigeria's border communities. However, not much attention has been paid to examining the different patterns of banditry across the geopolitical regions in Nigeria. Therefore, the objectives of this study are to examine the patterns of banditry in Nigeria's geopolitical regions and suggest methods to curb it. The study relied on secondary data, while systematic analysis was used to analyse the data. There are six sections in this study. The first section is the introductory aspect of the study in which the problem statement is explained. The second section is the literature review, which comprises conceptual explanations of major terms and an empirical review of related works. The third part is the theoretical underpinning of the study, which situates the work in its proper framework, while the fourth aspect discusses the research method used for the study. The fifth part is based on findings and discussion, while the sixth aspect is the conclusion of the study.

Literature review

Banditry

The origin of banditry has transformed from a primitive form of social protest in traditional societies to a modernized form of organized crime. Classical works, including those of Hobbsbawm (1959, 1969) and Blok (1972), revealed that banditry emerged as a traditional method of robbing the rich for the benefit of the poor. Viewed from this perspective, banditry can be described as a form of conflict against peasant oppression and hardship in society. Tiedemann (1982) and Mburu (1999) linked the golden age of banditry to the advent of capitalism and the Industrial Revolution during the 17th and 18th centuries, when agricultural societies became industrialized. The modern equivalent of traditional banditry became associated with urban robbery, burglary, and kidnapping.

Thus, Wagner (2007) defined banditry as a predatory action driven by the intent to deprive people of property through the threat or actual use of force. Shalangwa (2013) referred to banditry as the practice of raiding and assaulting victims with the use of weapons by members of organized gangs. The themes and contexts of these definitions equate banditry with criminal activities deliberately designed and carried out by organized armed groups. In the context of this study, banditry is defined as the actions of armed groups that threaten the existence of the government. In

other words, it refers to violent activities carried out by armed or militia groups against the public and the government. The major incidents of banditry in Nigeria include cattle rustling, armed robbery, and kidnapping for ransom (Shalangwa, 2013; European Asylum Support Office, 2018).

This definition has expanded the concept of banditry in Nigeria to include violent actions by ideological and non-ideological armed groups. For instance, the ideology of the Boko Haram group is to establish a Sharia government based on strict Islamic principles, headed by a religious leader, while non-ideological groups such as illicit bands operating in the North-West region have capitalized on the lingering herder-farmer conflicts to engage in illicit enterprises, including kidnapping, cattle rustling, and robbery (European Asylum Support Office, 2018; Onanuga, 2019).

Herder-farmer conflict

There has been a significant shift in banditry in Nigeria, with herder-farmer conflicts becoming more intense and leading to militancy among herdsmen. Herder-farmer conflict refers to the regular disputes that occur between pastoral livestock breeders and farmers over grazing resources to feed cattle and land for farming, leading to the creation of militias. It is also described as the struggle over land and forage resources between farmers and herders, leading to the use of weapons by both sides (Onah, 2010; Olaniyan & Aliyu, 2016). Northern Nigeria has been the epicentre of herder-farmer conflict, predominantly in Benue and Plateau states, as well as Zamfara, Kaduna, and Katsina states. However, new events have shown that southern Nigerian states like Oyo, Enugu, and Ekiti are now affected by the crisis (Atoyebi & Dada, 2019). The intensity and spread of the crises in Nigeria have been attributed to by several factors, such as climate conditions, high population growth, and environmental degradation, which have affected both farmers and herders in their quest to sustain their economic activities (Abubakar, 2019; Atoyebi & Dada, 2019).

Militant herdsmen carried out more attacks and killed more people than the Boko Haram insurgent group in 2016 and 2017, respectively (Global Terrorism Index, 2017). Again, the conflict between herders and farmers claimed the lives of over 1,300 people between January and June 2018, which was more than the deaths recorded from the Boko Haram insurgency in the year under review (European Asylum Support Office, 2018; Onanuga, 2019). According to Kwaja and Ademola-Adelehin (2018) and the European Asylum Support Office (2018), the Fulani ethnic agenda for expansionism in Nigeria was perceived to be reflected in the ethnic colouration of the attacks by armed herdsmen against other ethnic groups.

Empirical review: Banditry and herdsmen militancy in Nigeria

Empirical studies about banditry and herdsmen militancy in Nigeria are not new in the literature. Through qualitative interviews elicited from key respondents in three North-Central states, including Kaduna, Plateau, and Nasarawa, Egwu (2016) examined the major causes and incidents of cattle rustling and banditry in northern Nigeria. Findings from the work identified scarcity of land and water resources, ineffectual security system, desertion of designated cattle routes, and

the failure of government grazing reserves policy as the causes of cattle rustling and banditry in northern Nigeria. Findings also revealed the major incidents of rural banditry in northern Nigeria, which includes kidnapping, cattle rustling, and pilfering. The study recommended the need for an effective grazing reserves policy, the provision of employment opportunities, and the creation of an enabling environment for business to thrive to curb cattle rustling and rural banditry in Nigeria.

A related study that focused on rural violence in North-Central Nigeria was conducted by Amadi, Igwe, and Ukachikara (2019). The primary source of data was structured interviews administered to key respondents selected from two states in North-Central Nigeria, including Nassarawa and Benue states. Results from the research showed that violence between herders and farmers in North-Central Nigeria propels the logic for cattle rustling in a trans-locational and transnational dimension by international criminal syndicates. The effects of these crimes manifested in the deaths of rural farmers, the destruction of rural livelihoods, and a shortage of food production. The recommendation from the study favours the deployment of mobile security personnel in rural areas to check the violent confrontation between farmers and herdsman.

Shalangwa (2013) investigated the origins, characteristics, and effects of banditry in border towns in Nigeria's Adamawa State. Quantitative and qualitative sources were used to elicit information from community leaders, police officers and victims of bandits. According to the study, cross-border banditry in Adamawa State was facilitated by the inflow of rebels from neighbouring countries like Chad, Niger, and Cameroon, youth unemployment, and easy access to weapons. Findings on the nature of banditry indicated that bandits attack people from the forest and mountains along highways so as to escape after operations. People's lives in border communities are negatively impacted by banditry, ranging from the disruption of commercial activities to inadequate supply and delivery of social amenities. The study identified the challenges faced by the security agencies in curbing banditry at the border to include poor intelligence gathering, inadequate funding, training, and equipment. Suggestions from the study draw on the holistic approach of policing, involving inter-state security cooperation towards the prevention and control of banditry in border communities.

Another study on the resilience of rural banditry in the Nimbo community, Enugu State, was conducted by Uche and Iwuamadi (2018). The study examined the causes of rural violence by armed herdsman in the Nimbo community and suggested ways to curb the menace. Relying on qualitative research methods through interviews with key respondents, the study claimed that rural governance shortfalls, ineffective security mechanisms, and conflict among the local vigilante groups bred criminal activities in the Nimbo community, Enugu State. The study proposed the need for the government to prioritize rural security, enhance intelligence gathering, and early response to insecurity signals in order to curb violence between herders and farmers.

Nigerian herdsman militancy was studied by Okoli and Ogayi (2018) for its type and frequency. Using secondary data that was systematically analyzed, the study posited that the emergence of herdsman militancy in Nigeria offers a fresh approach to the herder-farmer crisis, with the use of more sophisticated weapons by armed herdsman against farmers and host communities. Given the dire humanitarian consequences of herdsman militancy (loss of lives and property, displacement

of farmers from their productive bases), the study makes a case for a pragmatic policy (such as the prohibition of open grazing) capable of mitigating factors that trigger herdsmen militancy.

Murtala (2018) studied the phenomenon of cattle rustling and armed banditry along Nigeria-Niger borderlands and analyzed the effect on the relationship between the two countries. Employing a desk review method of research, the study revealed that the porous border in Nigeria permitted cross-border cattle rustling, which contributed to increased insecurity in Nigeria's borderlands. It was recommended that security agents of both countries (Nigeria and Niger) should synergize and establish a cross-border security patrol team that could regularly conduct reconnaissance the borderlands. On the other hand, Jumba (2019) conducted a study on the dynamics and menace of cattle rustling in the Lake Chad Basin Area, Northern Nigeria. A Focus Group Discussion (FGD) method was adopted to elicit information from victims of cattle rustling, local vigilante groups, and the police. Results from the study showed that strong connections in terms of culture, language, and religion engendered free movement of rebel groups as well as the flow of illicit SALW in Nigeria.

Theoretical underpinning: Relative Deprivation Theory

The study is situated within Relative Deprivation Theory. Relative Deprivation Theory provided the means for assessing conflict and violent crime as the product of social exclusion faced by dissatisfied groups, resulting in the rise of armed groups in Nigeria. Gurr (1970) is one of the scholars who propounded the Relative Deprivation Theory in his thesis, *Why Men Rebel*. Gurr (1970) believed that the reason for violence in any society is the outcome of difficulties an individual encounters in their attempts to achieve success, which lead them to relative deprivation. The expected outcome of this condition is an uprising or protest to challenge the basis of the deficit in resources. It was opined that frustration does not always lead to violent behavior, but when it becomes intense and widespread, it frequently leads to outrage and, at last, savagery (Gurr, 1970; Gurr and Duvall, 1973).

Gurr (1970) explained this position through the concept of relative deprivation. He opined that if there is any significant difference between an individual's sense of value-expectancy and their value situation, frustration and dissatisfaction will occur. Value-expectancy connotes the resources individuals assume they are eligible to have, while value situation refers to the level of resources and facilities that have been achieved. This disparity results in relative deprivation, leading to dissatisfaction and aggravation that can easily lead to political instability and revolution. It was believed that dissimilar desires lead to feelings of disaffection, while unfulfilled potentials produce feelings of deficiency (Gurr, 1970). While disaffection may largely be tolerable, individuals are motivated by resource and emotional deficits to resort to remedies through any available method if prolonged deprivation persists.

Relative Deprivation Theory justifies the proliferation of armed groups along with socio-economic and ethno-religious differences in the country. Nigeria is a federal state with differences in languages and culture; it is passable to propose that dissimilar social values and vices will occur,

which validates the dynamics of banditry in Nigeria and the need for the government to solve the underlying causes of social exclusion, without which banditry may persist. Nigeria's return to democratic rule in 1999 was first challenged by protests in the Niger Delta region against oil spillage and environmental degradation from oil production. The intensity of this protest resulted in the formation of various armed groups, such as the Movement for the Emancipation of the Niger Delta (MEND) and the Niger Delta Avengers (NDV), among others, who engaged in the kidnapping of expatriates and domestic workers in the oil industry to further their agitations (Ebienfa, 2011; Ibrahim & Ibrahim, 2017).

From another angle, prolonged resource conflict between herders and farmers in their attempt to source arable fields and land for herding and farming has been acknowledged as the primary source of banditry in Nigeria (International Crisis Group, 2017; Kwaja and Ademola-Adelehin, 2018). While environmental issues such as climate alteration and desertification, population expansion, infringement on designated grazing areas, obstruction of grazing paths, modifications in crop farming, and pastoralism generated conflicts between herders and farmers, in the absence of more proficient techniques and solutions by the government, violent conflict became the byproduct of resource competition between the two groups (Shehu, Victor & Binta, 2017; International Crisis Group, 2017).

Research method

The literature survey method was used to gather data for the study. Pertinent sources on banditry, herder-farmer conflict, and herdsman militancy in Nigeria were carefully chosen for analysis. The purpose of employing secondary data was to sample the perspectives of writers and gather important information about the various occurrences of banditry in Nigeria. The data were presented using a systematic analysis.

Findings and discussions

The conditions that give rise to insecurity in any society tend to reflect the socio-political factors that form the society. Nigeria's 36-state structure and the FCT are stratified into six geopolitical regions, including the North-East, North-Central, North-West, South-South, South-East, and South-West. The security challenges in these regions have taken on different dimensions. As such, a review of these security challenges is important to reveal the pattern of banditry and the appropriate government action to reduce the menace in Nigeria.

The patterns of banditry across Nigeria's geopolitical regions

North-East region

The North-East region comprises six states, including Adamawa, Bauchi, Borno, Gombe, Taraba, and Yobe. The region shares international boundaries with countries in the Lake Chad region, including Chad, Cameroon, and Niger. The pattern of banditry in the region is related to the

insurgency by the Boko Haram group. Although Boko Haram is driven by an ideological motive to overthrow the government, the activities undertaken to achieve the aim are similar to acts of banditry, such as kidnapping and pilfering (Cook, 2014; Chiluwa & Chiluwa, 2020). The goal of the Boko Haram group is to establish a Sharia government based on strict Islamic principles, to be headed by a religious leader (Alimba & Salihu, 2020; Chiluwa & Chiluwa, 2020). It was believed that the creation of an Islamic state would serve as a replica of good governance.

By condemning corruption in government, the Boko Haram group was attractive to underprivileged and unemployed Muslim youth across the North-East and neighbouring populations in the Lake Chad region (Ismail, 2015; Habila, 2016). Boko Haram employed violent tactics, including suicide bombings, and kidnappings to further the cause of insurgency. The armed group was responsible for the bombing of the United Nations building and police headquarters in the FCT, Abuja, in 2011 (Chiluwa & Chiluwa, 2020; Alimba & Salihu, 2020). It was also responsible for the kidnappings of 276 secondary schoolgirls in Chibok, Borno State, and 110 female students in Dapchi, Yobe State (Habila, 2016; Zenn, 2018). At the height of the Boko Haram assault in 2015, it gained control of 11 out of the 27 local government areas in Borno State (Institute for Peace and Conflict Resolution, Abuja, 2017; Zenn, 2018). The Boko Haram armed group was responsible for nearly 300,000 deaths and 2.3 million internally displaced persons in Nigeria (European Asylum Support Office, 2018; Chiluwa & Chiluwa, 2020; Ojo, 2020).

North-Central region

The North-Central region comprises six states – Niger, Kogi, Plateau, Benue, Kwara, and Nasarawa – and the Federal Capital Territory (FCT). The region is divided in terms of ethnic groups, with over 230 tribes such as the Hausa, Tiv, Berom, and Fulani, etc. Owing to its wide ethnic diversity, the form of banditry in the region gives credence to ethnic/religious conflict, particularly between Hausa farmers and Fulani herders, over access to arable land for farming and grazing resources to feed cattle (Kwaja & Ademola-Adelehin, 2018; International Crisis Group, 2021). Although historical dealings between herders and farmers in the region showed harmonious and reciprocal relationships between them, the relationship became strained with time owing to changes in climate conditions, the intrusion of cattle on farmland, deforestation, and encroachment on grazing routes (Kwaja & Ademola-Adelehin, 2018; Amadi et al., 2019; Conflict Armament Research, 2020).

Kwaja and Ademola-Adelehin (2018) revealed that the region has been affected by the reduced span of the rainy period, culminating in the lessening of the water springs and increasing desertification of the forest environments, which have contracted grassland for farming and cattle rearing. The growth of cities and population expansion contributed to deforestation in response to urban development and the increasing extension of farmland, leading to the fading away of grazing reserves, which formerly served the purpose for the Fulani herders to feed their cattle (European Asylum Support Office, 2018; Conflict Armament Research, 2020). Furthermore, an open grazing law was promulgated in Benue State in 2017, prohibiting free-range grazing of cows (Institute for Peace and Conflict Resolution Abuja, 2017; Kwaja and Ademola-Adelehin, 2018). This policy was,

however, opposed by the Fulani herders against their age-long pastoral culture of open grazing (Institute for Peace and Conflict Resolution Abuja, 2017; Kwaja and Ademola-Adelehin, 2018).

Herder-farmer conflict escalated in 2011 in the North-Central region, developing from unplanned retaliation to organized assaults, ranging from destruction of farmland and crops to robbery of farm produce, and wanton killings (Amadi et al., 2019; Conflict Armament Research, 2020). Although both camps (herders and farmers) formed militias and vigilante groups to protect their interests, armed herdsmen have carried out more violent assaults, causing more deaths and displacement of other ethnic groups nationalities in the region (Conflict Armament Research, 2020; European Asylum Support Office, 2021). The Global Terrorism Index (2017) reported that armed herdsmen undertook more attacks and were responsible for more deaths than Boko Haram in 2017 and 2018, respectively. In Benue State, which remains the epicenter of the conflict, about 1,878 people lost their lives to assaults by the Fulani militias in 2020 alone (Conflict Armament Research, 2020). The ethnic colouration of the assaults by armed herdsmen against other groups in the region resonated with the perception of the Fulani ethnic agenda towards expansionism in the region (Kwaja and Ademola-Adelehin, 2018; European Asylum Support Office, 2018).

North-West region

Nigeria's North-West region covers seven states, which are Jigawa, Kaduna, Kano, Katsina, Kebbi, Sokoto, and Zamfara. The pattern of banditry in the region is multifaceted, ranging from herder-farmer conflict, vigilante and criminal gang violence, and infiltration by the ISWAP and Ansaru insurgent groups (European Asylum Support Office, 2018; Egbejule, 2018; Murtala, 2021). Like the situation in the North-Central region, the basis of herder-farmer conflict in the North-West zone is not exclusive from unresolved rivalry between Fulani herders and Hausa farmers relating to the shortage of land for grazing cattle and farming (Murtala, 2018; Okoli & Lenshie, 2018). A combination of factors, including weather conditions, high population growth, environmental degradation, and encroachment on grazing routes, instigated competition over land and grazing resources.

In another perspective, herder-farmer conflict was heightened by government policies that allocated land to farmers to the detriment of herders. In Zamfara State, a large expanse of forest and grazing reserves in the Maru and Zurmi local government areas was cleared by the state government for mechanized farming to boost food productivity in the state (Okoli & Ogayi, 2018; International Crisis Group, 2020). This policy unsettled the survival of the Fulani settlements, restricted the availability of pasture for livestock, and obstructing of cattle grazing paths, resulting in increased herder intrusion on farms (Okoli & Ogayi, 2018; International Crisis Group, 2020).

The volunteer guards were prominent vigilante groups formed by Hausa farmers to protect themselves against herdsmen attacks and grazing of cattle on farmland (European Asylum Support Office, 2018; Murtala, 2018). In a similar move, Fulani herders also formed a militia group called the Gun Owners to defend their interests and retaliate against vigilante punitive punishment (European Asylum Support Office, 2018; Murtala, 2018). Although both camps have been involved

in assaults against each other, armed herdsmen have carried out more violent assaults, causing more deaths and displacement of people in the region (UN High Commissioner for Refugees, 2019; Murtala, 2021). Between 2011 and 2019, statistics by the UN High Commissioner for Refugees (2019) revealed that about 8,000 people were killed and nearly 210,354 people were displaced by the Fulani militias in the North-West region, mainly Zamfara State.

Not related to herder-farmer conflict are the activities of criminal gangs. Encompassing a fusion of various nationalities, criminal gangs in the North-West region operate as a decentralized armed groups that are largely interested in criminal enterprises such as cattle rustling and kidnapping (Murtala, 2018; Murtala, 2021). Murtala (2021) believed that the emergence of such criminal gangs was not unconnected to the proliferation of arms and the influx of rebels from the Sahel to the region. It was revealed that, aside from the 84 approved borders in the region, there are nearly 1,400 illegal routes where arms and rebel groups enter the country from Mali, Sudan, the Niger Republic, and Chad (Ukwayi & Anam, 2019; Murtala, 2021). In another dimension, Egbejule (2018) and the International Crisis Group (2020) linked the emergence of criminal gangs in the region to the unregulated exploration of gold resources, particularly in Zamfara State. With the increase in the price of gold globally in 2009, large numbers of young men were attracted to the exploration of gold in Zamfara State (Egbejule, 2018; International Crisis Group, 2020). The exploration of gold resources in Zamfara State also attracted traders and explorers from Burkina Faso, China, and Mali, leading to a concealed economy of dealers not only in gold resources but also in drugs and arms (European Asylum Support Office, 2018; Murtala, 2021).

South-South region

The South-South region is made up of six states, including Akwa Ibom, Bayelsa, Cross River, Delta, Edo, and Rivers. The reason for banditry in the region is not exclusive to the crises over oil spillage, environmental degradation, and exclusion of the inhabitants from the vast petroleum resources in the region (Nseabasi, 2010; Adisa, 2020). Since the discovery of petroleum in Oloibiri, Bayelsa State, in 1956, the Nigerian economy has shifted from agriculture to the petroleum industry, which accounted for about 90% of the government's exports and foreign exchange earnings (Nseabasi, 2010; Mukwuzi & Umeh, 2017). The exploration of oil by multinational companies in the region brought negative consequences, such as oil spillage and environmental degradation, leading to the destruction of fishing and farming activities, which serve as means of livelihood for the people in the region (Nseabasi, 2010; Adisa, 2020).

The study conducted by the World Bank (2019) revealed that almost 60% of the Niger Delta people live below the poverty line, making the region one of the poorest parts of the world. Suffering amid plenty, movements such as the Movement for the Survival of the Ogoni People (MOSOP), were initially formed to protest against economic marginalization and environmental degradation (Nseabasi, 2010; Mukwuzi & Umeh, 2017). One notable protest against the government and oil companies was carried out by the MOSOP in 1992, leading to the arrest and death by hanging of the 'Ogoni Nine' activists by the government (Nseabasi, 2010; Bassey, 2012).

After the Restoration of to democratic rule in 1999, as early as the year 2000, violent conflict against the government and the multinational oil industry was resuscitated in the region. Armed groups, including the Movement for the Emancipation of the Niger Delta, and Niger Delta Avengers, among others, were formed to further the cause of marginalization and ecological destruction (Ngwama, 2014; Mukwuzi & Umeh, 2017). Armed groups engaged in the kidnapping of oil expatriates and workers, pipeline vandalism, as well as oil bunkering, contributing greatly to insecurity in the region (Institute for Peace and Conflict Resolution Abuja, 2017; Adisa, 2020). As the crisis in the Niger Delta region worsened, the kidnapping of expatriates and workers in the oil industry for ransom became enterprising for the armed groups much more than a device for political struggle (Bassey, 2012; European Asylum Support Office, 2018). Despite the 2009 Federal Government Amnesty Programme leading to arms submission by armed groups, violent crime continued unabated in the region, with Rivers, Delta, and Edo states topping the list of kidnapping rates in the 2017 (Ezemenaka, 2018; European Asylum Support Office, 2018).

Another contemporary pattern of banditry in the region relates to the herder-farmer conflict. This problem arises due to some conditions in northern Nigeria which necessitates the movement of herders to the southern part of Nigeria. One such condition is poor grazing feed in the north during the dry season. Since the vegetation in the north is largely savannah, it suffers from a shortage of arable fields during the dry season, which is not conducive to feeding cattle. The insecurity situation in the north, ranging from herder-farmer conflict to Boko Haram insurgency, also compels herders to leave their abodes to the south where herding can be more conducive (Ofuoku & Isife, 2010; Mukwuzi & Umeh, 2017). Therefore, the same problems of encroachment on farmland and destruction of crops by cattle, shortage of land and grazing resources, and defecation by cattle on streams and waterways, give credence to intense competition and hostile relations between the farmers and host communities against herders. Although both groups (Fulani herders and farmers/natives allied armed groups) have been involved in conflict against each other, armed herdsmen have conducted more assaults against farmers and indigenes, including those of Ewu community, Edo state; Onocha-Olona and Ubulu-Uku, communities Delta State; and Afam-Uku community, Rivers State, amongst others (European Asylum Support Office, 2018; Chilwa & Chilwa, 2020; Olayinka, 2020).

South-East region

Nigeria's South-East region comprises five states, including Abia, Anambra, Ebonyi, Enugu, and Imo. The region largely consists of the Igbo ethnic group, which is one of the major ethnic nationalities in Nigeria. The basis of banditry in the region is related to separatist violence arising from the political and economic exclusion of the people from the mainstream of the country (European Asylum Support Office, 2018; Olisah, 2021). For instance, the creation of states and local government areas in line with the geopolitical configuration in Nigeria was met with a skewed figure to the detriment of the South-East states (five states) as against other regions (with more than five states), which also affects federal government allocation to the region (Adangor, 2017; Njoku &

Ogugbuaja, 2021). Uchime (2018) also found that appointments and positions in the federal government, particularly during the Buhari Administration (2015-2023), did not exhibit the federal nature of the country, but were tilted towards other regions to the detriment of the South-East region.

Thus, for a region that has undergone a separatist war against the Nigerian state during the civil war (1967-1970), it is not in doubt that separatist agitation will resonate, particularly when the conditions that initially led to the separatist war are not addressed. Separatist agitation played out in 1999 with the emergence of various pro-Biafra groups, including the Movement for the Actualization of the Sovereign State of Biafra (MASSOB), and the IPOB (Uchime, 2018; Daly, 2020). Among these groups, the IPOB has enjoyed mass appeal and the participation of the Igbo ethnic group (Daly, 2020; Olisah, 2021). Through its militant wing (the Eastern Security Network), the IPOB has consistently directed assaults against government institutions and agents, including military personnel in Enugu and Anambra states, correctional buildings in Anambra and Imo states, and the Independent National Electoral Commission complex in Anambra, Enugu, and Imo states (Njoku & Ogugbuaja, 2021; Olisah, 2021). In the same vein, the Nigerian government also ordered military operations against IPOB members, including those of Orlu, and Oru in Imo State, and Ohafia in Abia State, leading to the deaths of IPOB members and civilians (Uchime, 2018; European Asylum Support Office, 2018; Olisah, 2021).

Banditry in the region also manifested in herders and farmers/natives conflict, resulting from the migration of Fulani herders to the southern part of the country. One factor that facilitated the movement of herders from the north towards the south is the vegetation in the north, which suffers from a shortage of arable fields during the dry season, which is not conducive to feeding cattle (Kwaja & Ademola-Adelehin, 2018; International Crisis Group, 2020). Another factor relates to insecurity in the region, ranging from herder-farmer conflict to insurgency (Ofuoku & Isife, 2010; International Crisis Group, 2017). However, the movement of Fulani herders from the north to the south was met with conflict by farmers and host communities over the same problems of encroachment on farmland and destruction of crops by cattle, shortage of land and grazing resources, and defecation by cattle on streams and waterways (Kwaja and Ademola-Adelehin, 2018; International Crisis Group, 2017). Armed herdsmen have conducted more assaults against farmers and indigenes, including those of Nimbo and Ohaji-Egbema, Enugu State; Ozuitem and Ndi Okereke Abam, Abia State; Umuawa-Ibu, Imo State; Ogbaru and Ihiala, Anambra State, amongst others (Ameh, 2018; Kwaja & Ademola-Adelehin, 2018; International Crisis Group, 2017).

South-West region

The South-West region covers six states, comprising Lagos, Ogun, Oyo, Osun, Ekiti, and Ondo. The region is largely dominated by the Yoruba ethnic group, making up 15.5% of the ethnic groups in Nigeria. Compared with the other geopolitical regions in Nigeria, the region is considered relatively peaceful, but not without its security challenges, particularly those related to urban violence as well as herder-farmer conflict (European Asylum Support Office, 2018; Institute for Peace and

Conflict Resolution Abuja, 2017). Urban violence in the region is connected to the consequences of city development, population density, and economic inequalities between the rich and the poor, which spur anti-social behavior and an increased tendency for crime (Ayoola, Adeyemi & Jabaru, 2015; Kunnuji, 2016). With insufficient social services, law enforcement capabilities, and an increasing rate of unemployed youths, the outcome of a disorganized urban city led to the development of some shabby and slum environments, which provided anonymity for criminal gangs who engaged in robbery, burglary, and car theft (Arinze, 2010; Kunnuji, 2016). Analysis of crime statistics by the National Bureau of Statistics (2018) revealed that Lagos State had the highest percentage of cases of armed robbery in Nigeria in 2017 and 2018.

The region also experienced insecurity relating to herder-farmer/native conflict resulting from the migration of Fulani herders from the North to the South owing to poor vegetation and insecurity in the region (Institute for Peace and Conflict Resolution Abuja, 2017; Chilwa & Chilwa, 2020). The movement of Fulani herders from the North to the South was met with conflict against farmers and host communities over encroachment on farmland and destruction of crops by cattle, shortage of land and grazing resources, and defecation by cattle on streams and waterways (International Crisis Group, 2017; Ogundairo & Ijimakinwa, 2021). Armed herdsmen have conducted more assaults against farmers and indigenes, including those of Igoba, Ajowa, and Ijugbere communities, Ondo State; Irele-Ekiti, Ikole-Ekiti, and Orin-Ekiti, Ekiti State; Igangan, Oyo State, amongst others (Ajayi & Umoru, 2015; International Crisis Group, 2017; Ogundairo & Ijimakinwa, 2021).

Method to curb the patterns of banditry in Nigeria's geopolitical region

Nonetheless, despite the strategies employed by the government to curb banditry in Nigeria, including deployment of security operatives to conflict areas, increased funding for the military for the purchase of equipment, hardware, training, and other logistics, implementation of the National Livestock Transformation Plan (NLTP) and the banning of open grazing system as a remedy to herder-farmer-conflict, it has continued unabated (Kura, 2017; Umahi, 2019; International Crisis Group, 2021). The following suggestions are put forward as solutions to curb banditry in Nigeria. The Nigerian Constitution centralized the security architecture under the President. Among other powers granted to the President, Section 7(1) emphasizes that the control and administration of the police and other security institutions fall within the exclusive lists of the federal government (Nigerian Constitution, 1999). While the Constitution vested the executive powers of the states in the Governors, it, however, restricted them from meddling with the powers of the federal government, including control of security agencies and operational use of force in the state.

Nigeria is a multi-ethnic country that comprises many ethnic groups and languages. In the same vein, insecurity issues are varied in Nigeria to such an extent the current method of centralized policing may not be feasible for addressing complex security challenges and ensuring effective policing in the country. Further justifying the need for state security outfits, Nabhon and Aghedo (2014) identified the problems confronting the security system to include a shortage of personnel

to cover the entire country and the inability of the personnel to understand the geographical terrain and language of the people they are posted to secure. Okaiyeto (2021) also found that the centralisation of security power in the federal government exposed the low capacity and performance of the security personnel to effectively provide security in rural areas due to inadequate intelligence gathering, language barriers, and poor road networks, such that the security agencies have become estranged and uninformed in communities they were meant to secure. To this extent, Ugbedeajo (2023) found that the state and local governments, being closer to the people, are in the best position to provide security in their space and to deal with the peculiarities of insecurity across states in Nigeria. Therefore, decentralisation of security powers and functions is suggested as a method to cope with the diversity of banditry in Nigeria.

Conclusion

According to the study, banditry has taken on a new form throughout the country's geopolitical regions and developed into distinct features that characterise the security environment in the regions. These include insurgency in the North-East, ethnic/religious conflict between Hausa farmers and Fulani herders in the North-Central, herder-farmer conflict, criminal gang violence, and insurgency in the North-West, separatist violence and herder-farmer conflict in the South-East, militancy, and herder-farmer conflict in the South-South, as well as urban crime and herder-farmer conflict in the South-West. According to the general consensus among the study's academics, decentralisation of security authority is necessary to address the unique security challenges faced by each of Nigeria's states and enable the government to effectively combat banditry in the country.

Data Availability Statement: The data can be accessed, and they are sourced from textbooks, journals, and internet materials.

Competing Interest Declaration: The author hereby declares that there is no competing interest in the article.

Ethical Statement: The author declares that the article is original and has not been published or sent to any other journal outlet.

Funding Declaration: There is no funding associated with this article.

Author Contribution: Paul IRABOR is the only author of this research. He developed the topic and wrote the body of the article, including the abstract, introduction, conceptual and empirical review, theoretical framework, methodology, findings of the study, and conclusion.

References

- Abada, I., Omeh, P., & Okoye, I. (2020). Separatist agitation by the Indigenous People of Biafra (IPOB), and national question in Nigeria. *Journal of Political Science, Public and International Affairs*, 2(1), 9–17.
- Abubakar, A. (2019). Rural banditry, regional security, and integration in West Africa. *Journal of Social and Political Sciences*, 2(3), 644–654.
- Adangor, Z. (2017). Separatist agitations and the search for political stability in Nigeria. *Donnish Journal of Law and Conflict Resolution*, 3(1), 1–17.

- Adisa, O. (2020). *The military dimension of Niger Delta crisis and its implications on Nigeria national security*. SAGE Open. DOI: 10.1177/2158244020922895.
- Alimba, C., & Salihu, N. (2020). Understanding the root causes of Boko Haram insurgency in Nigeria: A perceptual study. *Ethnic Studies Review*, 43(2), 43–57. <https://doi.org/10.1525/esr.2020.43.2.43>.
- Amadi, L., Igwe, G., & Ukachikara, U. (2019). Understanding rural violence in North-Central Nigeria: Experience from nomadic herdsman and rural farmers' conflict. *Journals of International Politics*, 1(1), 53–74.
- Ameh, C. G. (2018). *Amnesty International reveals how many Nigerians Fulani herdsmen killed in 2018*. Retrieved from: <http://dailypost.ng/2018/01/30/amnesty-international-reveals-many-nigerians-fulani-herdsmen-killed-2018/>. (Accessed: 6 February 2020).
- Arinze, B. (2010). Armed evaluation of the effect of armed robbery on Nigerian economy. *Journal of Research in National Development*, 8(2).
- Atoyebi, O., & Dada, P. (2019). South-West monarchs vow to resist Fulani Bandits as governors plan security summit. Retrieved from: <https://punchng.com/south-west-monarchs-vow-to-resist-fulani-bandits-as-govs-plan-security-summit/>.
- Ayoola, F., Adeyemi, M., & Jabaru, S. (2015). On the Estimation of Crime Rate in the Southwest of Nigeria: Principal Component Analysis Approach. *Global Journal of Science Frontier Research*, 15(2).
- Bassey, C. O. (2012). Oil and conflict in the Niger Delta: A reflection on the politics of state responses to armed militancy in Nigeria. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 3(11), 77–90.
- Blok, A., (1972). The peasant and the brigand: Social banditry reconsidered. *Comparative Studies in Society and History*, 14(4), 494–503.
- Chiluwa, I. (2020). Deadlier than Boko Haram: Representations of the Nigerian herder-farmer conflict in the local and foreign press media. *War & Conflict*, 3(2).
- Conflict Armament Research. (2020). *Nigeria's herder-farmer conflict: Domestic, regional, and transcontinental weapon sources*. London: Conflict Armament Research Ltd.
- Cook, D. (2014). Boko Haram: A new Islamic state in Nigeria. *James A. Baker III Institute for Public Policy, Rice University*. 11 December.
- Daly, S. C. (2020). A nation on paper: Making a state in the Republic of Biafra. *Comparative Studies in Society and History*, 62(4), 868–894. <https://doi.org/10.1017/S0010417520000316>.
- Ebienfa, K. (2011). Militancy in the Niger Delta and the emergent categories. *Review of African Political Economy*, 38(130), 637–643.
- Egbejule, E. (2018). *Deadly cattle raids in Zamfara: Nigeria's 'ignored' crisis*. *Aljazeera Africa Report*. Retrieved from: <https://www.aljazeera.com/.../deadly-cattle-raids-zamfara-nigeria-crisis-180819221942335.html> on 25/01/2019. (25.01.2019).
- Egwu, S. (2016). The political economy of rural banditry in contemporary Nigeria. In: M. Kuna, J. Ibrahim (eds.), *Rural Banditry and Conflicts in Northern Nigeria*. Centre of Democracy and Development.
- European Asylum Support Office. (2018). *Country of origin information report: Nigeria security situation*. European Union. Retrieved from: <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/publications/2018-EASO-COI-Nigeria-SecuritySituation.pdf>.
- Global Terrorism Index. (2017). *Measuring the impact of terrorism*. Sydney. Retrieved from: <http://visionofhumanity.org/reports> (17.09.2019).
- Gurr, T. (1970). *Why men rebel*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Gurr, T., & Duvall, T. (1973). Civil conflict in the 1960s: A reciprocal theoretical system with parameter estimates. *Comparative Political Studies*, 6, 135–169.
- Habila, H. (2016). *The Chibok girls: The Boko Haram kidnappings and Islamist militancy in Nigeria*. Columbia Global Reports.
- Hobsbawm, E. (1959). *Primitive rebels: Studies in archaic forms of social movement in the nineteenth and twentieth century*. Manchester: University Press.
- Hobsbawm, E. (1969). *Bandits*. London: Weidenfeld and Nicolson.
- Ibrahim, B., & Ibrahim J. (2017). An analysis of the causes and consequences of kidnapping in Nigeria. *African Research Review*, 11(4). <http://dx.doi.org/10.4314/afrrev.v11i4.11>.

- International Crisis Group (2017). *Herders against farmers: Nigeria's expanding deadly conflict*. Africa Report No. 252. Retrieved from: <https://www.crisisgroup.org/africa/west-africa/nigeria/252-herders-against-farmers-nigerias-expanding-deadly-conflict> (7.09.2019).
- International Crisis Group. (2020). *Violence in Nigeria's North West: Rolling back the mayhem*. Africa Report No. 288.
- International Crisis Group. (2021). *Ending Nigeria's herder-farmer crisis: The livestock reform plan*. Africa Report No. 302.
- Institute for Peace and Conflict Resolution Abuja. (2017). *Strategic conflict assessment of Nigeria: Consolidated and zonal reports*. Ibadan: John Archers (Publishers) Ltd.
- Ismail, O. (2015). The Boko Haram insurgency and the changing patterns of regional security arrangements in Africa. In: K. T. Hanson (ed.), *Contemporary regional development in Africa* (pp. 201–224). Surrey: Ashgate.
- Jumba, H. (2019). Insight into the dynamics and menace of cattle rustling: A case study of Lake Chad Basin area in Northern Nigeria. *World Journal of Social Science Research*, 6(1).
- Kunnuji, M. (2016). Population density and armed robbery in Nigeria: An analysis of variation across states. *African Journal of Criminology and Justice Studies*, 9(1), 62–73.
- Kwaja, C., & Ademola-Adelehin B. (2018). Responses to conflict between farmers and herders in the Middle Belt of Nigeria: Mapping past efforts and opportunities for violence prevention. *Policy Brief, Forum on Farmer and Herder Relations in Nigeria*.
- Mburu, N. (1999). Contemporary banditry in the horn of Africa: Causes, history and political implications. *Nordic Journal of African Studies*, 8(2), 89–107.
- Mobolaji, O., & Alabi, J. (2017). Trans-border crime and Nigeria security: A study of Seme Border (1999–2017). *Global Journal of Human-Social Science*, 17(2).
- Mukwuzi, M., & Umeh, C. (2017). Cracking the refinery challenge. *NNPC Magazine*, Q4, 16–30. Retrieved from: <http://www.nnpcgroup.com/PublicRelations/NNPCinthenews/tabid/92/articleType/ArticleView/articleId/807/Oil-Pipeline-Vandalism-Drops-by-12-Per-Cent.aspx>.
- Murtala, A. (2018). Cattle rustling and armed banditry along Nigeria-Niger borderlands. *Journal of Humanities and Social Science*, 4(23), 66–73.
- Murtala, A. (2021). *I am a bandit: A decade of research on armed banditry in Zamfara State*. 15th University Seminar, Usmanu Danfodiyo University, Sokoto, 9 September.
- Nabhon, A., & Aghedo, I. (2014). Security architecture and insecurity management: Context, content and challenges in Nigeria. *Sokoto Journal of the Social Sciences*, 4(1).
- Njoku, L., & Ogugbuaja, C. (2021). *Inside story of arson, killings as unknown gunmen terrorize Southeast*. Retrieved from: www.guardian.ng. (8.06.2021).
- National Bureau of Statistics (2018). *Crime statistics: Reported offences by type and state*. Retrieved from: [http://nigerianstat.gov.ng/elibrary?queries\[search\]=cri](http://nigerianstat.gov.ng/elibrary?queries[search]=cri) (18.09.2019).
- Nigerian Constitution. (1999). *Constitution of the Federal Government of Nigeria*. Lagos: Government Printer.
- Nseabasi, S. (2010). Kidnapping in Nigeria's Niger Delta: An exploratory study. *Journal of Social Science*, 24(1), 33–42.
- Okaiyeto, S. (2021). Regionalizing security and decentralizing Nigeria's security architecture: What is the position of the media? *Ianna Journal of Interdisciplinary Studies*, 3(2), 104.
- Ojo, J. (2020). Governing “ungoverned spaces” in the foliage of conspiracy: Toward (re) ordering terrorism, from Boko Haram insurgency, Fulani militancy to banditry in Northern Nigeria. *African Security*. <https://doi.org/10.1080/19392206.2020.1731109>.
- Okoli, A., & Lenshie, N. (2018). Nigeria: Nomadic migrancy and rural violence. *Conflict Studies Quarterly*, 25, 68–85. <https://doi.org/10.24193/cs.q.25.4>.
- Okoli, A., & Ogayi, C. (2018). Herdsmen militancy and humanitarian crisis in Nigeria: A theoretical briefing. *African Security Review*, 27(2), 129–143. <https://doi.org/10.1080/10246029.2018.1499545>.
- Olanayan, A. (2017). Foliage and violence: Interrogating forests as a security threat in Nigeria. *African Security Review*. <https://doi.org/10.1080/10246029.2017.1369135>.
- Olanayan, A., & Aliyu, Y. (2016). Cows, bandits, and violent conflicts: Understanding cattle rustling in Northern Nigeria. *Africa Spectrum*, 51(3), 93–105.

- Olisah, C. (2021). IPOB to declare one-month sit-at-home protest, gives reason. *Nairametrics*. Retrieved from: <https://nairametrics.com/2021/09/22/ipob-to-declare-onemonth-sit-at-home-protest-gives-reason/>.
- Onah, M. (2010). Trans-border bandits kill 10 in Adamawa. *This Day Live*, 18 August. Retrieved from: www.thisdaylive.com (11.09.2012).
- Onanuga, A. (2019). Tackling bandits', kidnappers'. Retrieved from: <https://thenationonline.net/tackling-bandits-kidnappers/>.
- Shalangwa, M. W. (2013). *The nature and consequences of armed banditry in border communities of Adamawa State, Nigeria*. Master's thesis, Ahmadu Bello University, Zaria.
- Tiedemann, R. (1982). The persistence of banditry: Incidents in border districts of the North China Plain. *Modern China*, 8(4), 395–433.
- Uche, J., & Iwuamadi, C. (2018). Rural banditry and community resilience in the Nimbo community. *Conflict Studies Quarterly*, 24, 71–82. <https://doi.org/10.24193/csq.24.5>.
- Uchime, O. (2018). Restructuring, Referendum or secession: Options to Biafra Separatist Agitation in Nigeria (2012–2017). *International Journal of Humanities*, 8(4), 563–584.
- Ugbedejo, E. (2023). Decentralisation of security system as key to de-escalation of crimes and criminality in Nigeria. *International Journal of Science Academic Research*, 4(7), 5920–5925. Retrieved from: <http://www.scienceijsar.com> (1.07.2023).
- Ukwayi, J., & Anam, B. (2019). Cross-border crimes and security challenges in Nigeria. *International Journal of Scientific Research in Humanities, Legal Studies & International Relations*, 4(1).
- UN High Commissioner for Refugees. (2019). *National Commission for Refugees, Migrants and IDPs. Joint Protection Assessment Mission to Northwest Nigeria*, 25.07–4.08.
- Uwerunonye, N. (2017). How IPOB leader, Nnamdi Kanu, became Buhari's headache. *Independent*, 29 April, Retrieved from: <http://independent.ng/nnamdi-kanu-ipob-leader-became-buharis-next-big-headache/>.
- Wagner, K. (2007). Thuggee and social banditry reconsidered. *The Historical Journal*, 50(2), 353–376.
- Zenn, J. (2018). The terrorist calculus in kidnapping girls in Nigeria: Cases from Chibok and Dapchi. Retrieved from: <https://ctc.usma.edu/the-terrorist-calculus-in-kidnapping-girls-in-nigeria-cases-from-chibok-and-dapchi/> (Accessed: 5 February 2020).

Citation

- P.A. Irabor (2025). The patterns of banditry in a specific geopolitical region in Nigeria. *Acta Politica Polonica*, 1 (59), 91–106. DOI: 10.18276/ap.2025.59-07.

Recenzja

Michał Siedziako, *Marian Jurczyk (1935–2014).*

Biografia polityczna szczecińskiej legendy „Solidarności”,

Wydawnictwo Europejskiego Centrum Solidarności,

Gdańsk 2024, ss. 912

AGNIESZKA LIPSKA-SONDECKA

ORCID: 0000-0001-8911-4087

Uniwersytet Szczeciński

Instytut Nauk o Polityce i Bezpieczeństwie

e-mail: agnieszka.lipska-sondecka@usz.edu.pl

Na początku września 2024 roku nakładem wydawnictwa Europejskiego Centrum Solidarności w Gdańsku ukazała się książka autorstwa Michała Siedziako zatytułowana *Marian Jurczyk (1935–2014). Biografia polityczna szczecińskiej legendy „Solidarności”*. Jak wskazuje tytuł, publikacja poświęcona jest jednemu z regionalnych liderów największego – jak dotąd – niezależnego, samorządnego związku zawodowego, jakim jest „Solidarność”. Marian Jurczyk, bo o nim mowa, jest dla Szczecina i regionu nie tylko polityczną legendą czasów wielkich przemian, osobą znaną ze swojej parlamentarnej i samorządowej kariery, ale także, a może przede wszystkim człowiekiem, którego historia życia pokazuje ogromną złożoność ludzkich losów, szczególnie w kontekście wielkich, światowych wydarzeń, które swe piętno odciskają na każdym kto ich doświadczył czy był ich częścią. Druga wojna światowa i kolejne dekady po jej zakończeniu obfitowały w wydarzenia, które szczególnie w Europie przyniosły niezwykle bolesne doświadczenie budowy doskonałego, socjalistycznego społeczeństwa. Demokracja ludowa „była dramatycznym dowodem próby zrealizowania projektu systemu, którego zaprojektować nie można, a więc tworzy nieprojektowanego, z gruntu utopijnego, oderwanego od natury człowieka i właściwości wspólnotowego życia wielkich ludzkich zbiorowości” (Lutrzykowski, 2014, s. 174–186). Nie dziwi zatem, że ów wielki socjalistyczny i komunistyczny projekt w końcu upadł, dając początek zupełnie nowym doświadczeniom. Kilkudekadowy bagaż politycznych i społecznych wydarzeń okresu Polski Ludowej odcisnął jednak głębokie piętno w ludzkiej świadomości. Różne formy przemocy, indoktrynacji, siania lęku i strachu stosowane przez władzę jednolitą i niepodzielną z jednej strony ograniczały wszelkie wolnościowe działania, z drugiej, stały się czynnikiem łączącym tych wszystkich, którzy

tracili nadzieję na poprawę swego losu. Często samorzutnie, oddolnie i z konspiracyjną precyzją zaczęto się organizować w coraz bardziej świadome grupy ludzi, których celem była chęć dokonania głębokich zmian w życiu państwa i jego obywateli. W budowie zorganizowanego oporu społecznego niezmiernie ważną rolę odegrały jednostki, zwykli obywatele, dla których życie napisało niepospolity scenariusz.

Monografia jest głębokim i wnikliwym opisem jednej z historycznych już postaci, którą życiowe losy związały ze Szczecinem. Marian Jurczyk – czy tego chciał, czy nie – stał się częścią solidarnościowej legendy walki o wolność we wszystkich jej aspektach. Autor politycznej biografii Mariana Jurczyka – Michał Siedziako – dokonał iście benedyktyńskiej pracy – zebrał i zbadał niezmiernie bogaty i różnorodny materiał badawczy w postaci archiwaliów, dokumentów, wywiadów, wspomnień, korespondencji, prasy i wielu innych opracowań, dzięki czemu mogło powstać to monumentalne dzieło. Monumentalne nie tylko ze względu na swoją objętość – liczy bowiem ponad 900 stron – ale przede wszystkim z uwagi na niezmiernie ważny i znaczący wkład w lepsze rozumienie wydarzeń, zjawisk i zachowań konkretnych ludzi osadzonych na swoistej osi czasu. Opisywanie i wyjaśnianie procesów, które złożyły się na narodziny szczecińskiej legendy „Solidarności”, odczytywane w oderwaniu od kontekstu historycznego, byłoby obciążone ryzykiem poważnego ich spłylenia. Powstałby obraz nie w pełni wymiarowy, oderwany od wewnętrznego i zewnętrznego kontekstu pola analizy. Profesor Alfred Lutrzykowski, wybitny polski politolog, prawnik i ustrojznawca podkreśla, że przeobrażenia o historycznej doniosłości nie mogą być pozbawione odniesień i związków z ich rzeczywistymi uwarunkowaniami i realnym życiem zbiorowym konkretnego społeczeństwa. Określone zachowania czy postawy powinno zatem rozpatrywać się w kontekście określonego okresu i uwarunkowań, które dały początek i ostatecznie doprowadziły do miejsca, w którym rodził się jeden z bohaterów wielkich systemowych zmian.

W rekomendowanej publikacji pokazano złożone i niejednoznacznie oceniane losy Mariana Jurczyka, którego życiowe ścieżki prowadziły przez trudną i burzliwą historię najpierw Polski Ludowej, a następnie transformacyjnych czasów przemian i rodzącej się III Rzeczypospolitej. We *Wstępie* Michał Siedziako pisze, że: „nie sposób nie zgodzić się ze stwierdzeniem, że na trwałe zapisał się on na kartach szczecińskiej historii: najpierw jako lider regionalnej «Solidarności», a następnie jako senator i dwukrotny prezydent miasta” (Siedziako, 2024, s. 12). Marian Jurczyk w ocenie historyków jest jednak postacią dość kontrowersyjną. Z jednej strony mamy człowieka, którego można opisać w kategoriach bohatera czasów przełomu: działacza opozycyjnego, przywódcy strajków w Stoczni Szczecińskiej, lidera, związkowego radykała, senatora, samorządowca. Ale jednocześnie w jego życiorysie odnajdziemy także tę część historii, która sprawi, że w historycznej pamięci mówić się o nim będzie „przypadek kontrowersyjny”. I dlatego właśnie stał się bohaterem książki Michała Siedziako, dla którego zmierzenie się z tą legendarną i niejednoznaczną w ocenach postacią było nie lada wyzwaniem. Na każdej kolejnej stronie autor stara się nie tylko odtworzyć wydarzenia i fakty z przeszłości, ale także umieścić je na swoistej osi czasu, tak by czytelnik sam mógł dokonać oceny wyborów, decyzji i postaw bohatera. To niezwykła wartość dodana tej pracy, że czytelnik ma możliwość samodzielnego odkrywania prawdy i jej wartościowania.

Struktura książki jest bardzo przemyślana. Już we *Wstępie* czytamy, że autor zdecydował się na prowadzenie narracji w sposób chronologiczny, dzięki czemu czytelnik może spokojnie podążać za naszym bohaterem. Przez kolejne 11 rozdziałów jesteśmy świadkami drogi życiowej Mariana Jurczyka od narodzin i lat młodości, aż do momentu zakończenia jego politycznej kariery w 2006 roku, kiedy odszedł ze stanowiska prezydenta Szczecina. Autor książki dodaje, że:

Koncentrując się na politycznych aspektach jego biografii, postanowiłem jednocześnie nie uciekać całkowicie od spraw zawodowych, rodzinnych czy prywatnych, które w sposób naturalny rzutowały na jego aktywność publiczną. (...), choć mam świadomość, iż wierne, pełne i obiektywne odtworzenie życia jednostki jest postulatem utopijnym, niemożliwym do zrealizowania nawet w najbardziej szczegółowej biografii naukowej (Siedziako, 2024, s. 10).

Takie podejście czyni poznawczo publikację jeszcze bardziej atrakcyjną i świadczy o dojrzałości badawczej autora. Należy docenić także język i styl narracji, który sprawia, że to monumentalne dzieło jest po prostu świetną lekturą, a nie tylko kolejną biograficzno-historyczną pozycją, która zasili zakurzone półki niekupowanych i nieczytanych dzieł, z których prawie każde pretenduje do miana wybitnych i wyjątkowych. Książka nie ma charakteru moralizatorskiego. Autor jasno podkreśla, że nie staje po żadnej ze stron i nie buduje pomnika pamięci swojemu bohaterowi. Chce poznać złożoną historię życia, a swoje ustalenia i przemyślenia przekazać czytelnikowi tak, by zostawić przestrzeń do budowy własnej wizji i obrazu człowieka, który stał się częścią naszej wspólnej historii. Myślę, że właśnie takie założenia legły u podstaw tego dzieła, które rekomenduję wszystkim, dla których ważna jest pamięć o wydarzeniach i ludziach będących częścią naszej wspólnej przeszłości. Nie będziemy rozumieć teraźniejszości bez zrozumienia przeszłości. I o tym właśnie jest ta książka. Gorąco zachęcam do jej lektury!

Bibliografia

- Lutrzykowski, A. (2014). Transformacja ustrojowa. Zamknięty rozdział historii Polski czy kontynuacja zmian? W: J. Marszałek-Kawa, A. Chodubski (red.), *Wielowymiarowość politologii*. Toruń: Adam Marszałek.
- Siedziako, M. (2024). *Marian Jurczyk (1935–2014). Biografia polityczna szczecińskiej legendy „Solidarności”*. Gdańsk: Wydawnictwo Europejskiego Centrum Solidarności.

Cytowanie

- A. Lipska-Sondecka (2025). Michał Siedziako, Marian Jurczyk (1935–2014). Biografia polityczna szczecińskiej legendy „Solidarności”. *Acta Politica Polonica*, 1 (59), 107–109. DOI: 10.18276/ap.2025.59-08.

